BARNABITA QADRUPANI:

Vodič

U DVOJBAMA

U DVOJBAMA

duhovnog života

APOSTOLATSKI CENTAR **"SAV-TVOJ"**

Barnabita Quadrupani

VODIČ U DVOJBAMA DUHOVNOG ŽIVOTA

ZAGREB, 1998.

Imprimatur
S dopuštenjem duh. oblasti zagrebačke nadbiskupije
U Zagrebu, 16. travnja 1903.

Nakladnik
Apostolatski centar »SAV TVOJ«
Porečka 62, 10000 Zagreb
tel/fax: 01/23 70 332

Tisak
Apostolatski centar »SAV TVOJ«

Naklada
1000 primjeraka

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna biblioteka

UDK 241
248.1

QUADRUPANI, Barnabita
Vodič u dvojbama duhovnog života / Barnabita Quadrupani. - Zagreb : Apostolatski centar Sav tvoj, 1998. - 135 str. ; 21 cm

Novi otisak izd. iz 1903.

ISBN 953-6471-07-8

980119024

SADRŽAJ:

PREDGOVOR

Barnabita Quadrupani sastavio je 1795. godine na nagovor nekih uglednih osoba malenu knjižicu, u kojoj je ukratko dao naputke, kojih se trebaju držati bogoljubne duše, kada nastupe dvojbe u duhovnom životu. Knjižica je bila s takvim veseljem i oduševljenjem primljena, da je sam pisac morao pregledati i povećati 30. izdanje.

U predgovoru kazuje što ga je ponukalo da tu knjižicu napiše i tiska. Istina je, veli on, makar se i čudnovatom činila, da su upravo dobre duše, koje bi se imale od svih drugih odlikovati hrabrošću i svetom radošću, najviše bojažljive i potištene. Evanđeoski nauk što ga one slijede po svom najboljem znanju i savjesti ne ide za tim da oblikuje takvo mišljenje, nego da duh oplemeni, odgoji velikodušne duše i da im već ovdje na zemlji dade okusiti slasti vječnoga blaženstva. Pa odakle ta čudna pojava? Glavni razlog trebalo bi potražiti u netočnom tumačenju i manjkavom poznavanju tako uzvišenih, božanstvenih i utješnih istina sv. Evanđelja. Većina učitelja u istinama spasenja nastoji svojim slušateljima i čitateljima pokazati s velikom važnošću kako se lako i mnogostruko griješi, ali nikada ne pojašnjavaju kada čovjek ne griješi. Zato se upravo i plaše dobre duše, koje i onako više naginju strahu, nego odvažnosti. Da bude svima pravo, ne bi se smjelo kada se govori o kršenju zapovijedi zaboraviti, kao i pojasniti kada se čovjek ne ogriješuje o zapovijed; tako bi se manje oprezni kršćani poučili, a pobožni sačuvali od zabluda. I upravo ovo zadnje po našem je mišljenju vrlo važno, jer se radi o miru djece Božje".

Ovo zadnje je također razlog zašto smo u "Marijinu Cvjetnjaku" donosili prijevod ove knjižice, koja je već prevedena na više jezika i zašto je sada posebice tiskamo. Francuz le Chevalierdu Chambonde Mésilac, prevodeći spis Quadrupanijev dodao je na nekim mjestima pojašnjenja od drugih učitelja duhovnoga života, a najviše od sv. Franje Saleškoga. I Nijemac Bierbaum usvojio je ove bilješke, te ih još i proširio. Mi smo se toga posljednjega držali, te ovaj prijevod priredili po šestom njemačkom izdanju. Što nije sam Quadrupani napisao, označeno je zvjezdicom.

Dao Gospodin Bog da ova knjižica pomogne mnogim bogoljubnim dušama doći do onoga za čim tako čeznu, - do duševnoga mira.

U ZAGREBU, na Spasovo 21. svibnja 1903.

Prevoditelj.

I. POSLUŠNOST

"Jer niste vi koji govorite, nego Duh sveti."

Marko 13, 11.

Poslušnost je po nauci svetih otaca ravnalo svim vjerskim činima; njoj dakle ide prvo mjesto u svim uputama: pa glede nje treba paziti na ovo:

1. Tko sluša svećenika Gospodnjega, ne pokorava se čovjeku nego Bogu koji je rekao: "Tko vas sluša, Mene sluša." (Luka 10, 16.)

2. Nitko nije osuđen radi poslušnosti; nijedan se neposlušni ne spašava." Tako uči sv. Filip Neri.

* Sv. Franjo Saleški ne ustručava se uvjeravati: "Budi čvrsto uvjeren da će prije propasti nebo i zemlja, nego da te ne bi htio štititi naš Gospodin dok ostaješ poslušan, ili barem nastojiš biti poslušan." Najdublji razlog za to trebalo bi tražiti u ovom: "Poslušnost", piše sveti učitelj, "tako je izvrsna krepost, da se je Spasitelj ravnao poslušnošću kroz cijeli život. Stoga je govorio da nije došao činiti Svoju volju, nego volju Svoga Oca (Iv. 6, 38.); a Apostol nam kaže da je Isus bio poslušan do smrti, čak do smrti na Križu (Filip 2, 8.). Htio je dakle neizmjernu zaslugu svoje neizmjerne ljubavi spojiti sa neizmjernom zaslugom svoje savršene poslušnosti."

3. Onome koji slijedi vlastito svjetlo i dade se osobnim strahom zavesti protiv savjeta poslušnosti, ne treba, kako kaže sv. Bernard đavla da ga napastuje, jer je sam svoj napasnik.

* Sv. Franjo Saleški piše: "Ima duša koje se kako tvrde daju voditi samo Duhom Božjim; sve što im mašta slika, drže za nadahnuća i poticaje Duha Svetoga, koji ih kao djecu vodi u svemu što rade. Ti se jako varaju. Reci mi, ima li možda čudnovatijega poziva, nego li bijaše poziv sv. Pavla, budući da je sam Gospodin s njime govorio i obratio ga? A ipak nije ga htio Bog sam podučavati, nego ga je poslao k Ananiji; tek od njega je trebao čuti što mu je činiti. Premda je Pavao mogao reći: zašto me sam ne podučiš? Ipak to nije rekao, nego je posve ponizno onamo otišao i učinio što mu je zapovjeđeno. Smijemo li i pomisliti da nas je Bog obasuo većom milošću nego sv. Pavla? Da nas hoće sam ravnati, a da ne upotrijebi nikoga? Nipošto; Bog hoće našu poslušnost, ali u neposlušnosti nailazimo na laž i bezakonje."

4. Ne trebamo se bojati da se razboriti duhovni vođa vara ili da nas ne pozna, ili da se mi sami nismo dosta jasno očitovali. Takav strah, ako baš i ne čini nemogućom svaku poslušnost, ipak će odgoditi barem njezino izvršenje. Ako te ne bi duhovni vođa dosta prepoznao ili razumio, ili ako se ti sam ne bi dosta jasno izrazio, to bi te on točnije ispitao. A opet je Bog obećao svoju pomoć i svoje osobito rasvjetljenje onima koji ga zamjenjuju u vođenju duša. To je dosta da odmah i sa svetom prostodušnošću poslušaš, kako to nalaže sv. Pismo.

5. Bog ne otkriva naše duševno stanje nama, nego onome koji je pozvan da nas umjesto Njega vodi. Mora nam dakle biti dosta, ako nas naš razboriti duhovni vođa uvjerava da idemo dobrim putem, te da uživamo milost i milosrđe Božje. U svemu moramo biti poslušni, a osobito u ovom. Jer se, kako veli sv. Ivan od Križa tu vidi oholost i pomanjkanje vjere, ako se tko ne umiri na uvjeravanja ispovjednikova.

*Sv. Franjo Saleški piše: "Možda ne osjećamo u činima koji nam se nalažu nikakve utjehe, dok u drugima nalazimo veliku slast; ali ne smijemo vrijednosti svojih djela mjeriti po utjehi što je pri tom osjećamo. Ako bismo pri tom tražili svoje vlastito zadovoljstvo, to bi značilo ostavljati plodove, a čeznuti za cvijećem. Veću ćeš korist

imati od onoga što činiš po savjetu poglavara, nego od onoga što činiš po vlastitom nagonu. Jer u zadnjem slučaju obično igra ulogu samoljublje, koje pod izlikom dobra nastoji samo sebi omiljeti.»

6. Duši je dužnost slušati. Ona je prema tomu također dužna prezirati strah, koji se možda pojavi radi grijeha i pogibelji. «Katkad će ti se činiti», piše sv. Bonaventura, «kao da radiš protiv savjesti; ako se ipak ravnaš po uputi poslušnosti, činit će ti se kao da griješiš, ako pribavljaš sebi veliku zaslugu.»

7. To još nije dosta da poslušnost bude ravnalo našim vanjskim djelima; ona mora zavladati i našom voljom i razumom, tako da hoćemo ono što nam propisuje poslušnost i vjerujemo ono što nam poslušnost nalaže vjerovati. Upravo u toj unutrašnjoj podložnosti i jest glavna zasluga poslušnosti. Jer Gospodinu Bogu ne može biti mila žrtva, koja nije prikazana u duhu i istini (Iv. 4, 23.)

8. Poslušnost tvoja neka je jednostavna, spremna, vesela, općenita. Neka je jednostavna; jer ne smiješ dugo razmišljati, nego se odluči jednostavnom mišlju: moram slušati. Neka je spremna, jer se pokoravaš Bogu. Neka je vesela, jer nikada ne može zalutati onaj koji Boga sluša. Neka je općenita; jer se poslušnost proteže na sve što nije grijeh.

* To je poslušnost o kojoj piše sv. Franjo Saleški: «Velika mi je utjeha što te vidim ispunjenu željom poslušnosti. Ta je želja neprispodobive vrijednosti; bit će ti u svakoj poteškoći potpora. Ne, zaista ne gledaj koga slušaš, nego zbog koga slušaš. Zavjet je tvoj Bogu upravljen, ako i smjera na čovjeka. Bože moj, ta ne misli da će ti ikada uzmanjkati pomoći Božje. Štoviše, ako bi bilo potrebno, prije bi on poslao anđela s neba da te vodi, nego da te pusti bez vođe, pošto si se tako junački odvažila na poslušnost. Posve se dakle osloni na ovu očinsku providnost i predaj joj se u svemu.

9. Duhovni vođa i ispovjednik koga slušaš, neka je pun ljubavi, učen, razborit i krepostan.

* Glede ove važne točke, piše sv. Franjo Saleški: "Kada je mladi Tobija dobio nalog da ide u Rages, odgovori: ne znam onamo puta. Idi dakle, odvrati otac, pa nađi nekoga tko će te voditi. To isto Filotejo velim i ja tebi. Hoćeš li svom ozbiljnošću stupiti na put bogoljubnosti, potraži poštena čovjeka da te ravna i vodi. Ovaj je nauk važniji od svih. Ma tražila ti koliko ti drago, veli bogoljubni Avila, nećeš naći volje Božje tako sigurno, kao na putu ponizne poslušnosti, koju su svi pobožni prijašnjih vremena toliko preporučali i vršili. - Vjeran je prijatelj, veli sv. Pismo (Crkv. 6, 14. 16.) jaka obrana; tko njega nađe, našao je blago. Vjerni je prijatelj lijek života i neumrlosti; koji se Boga boje, nalaze ga. - Ali tko će naći takva prijatelja? Onaj, odgovori Mudrac, koji se Boga boji, tj. ponizni, koji željno čezne za svojim duševnim usavršavanjem. No budući da je tako važno za tebe, Filotejo, da imaš uza sebe na tom svetom putovanju bogoljubnosti dobroga vođu, to prosi srdačno Boga da ti dade čovjeka po Svom srcu, nemoj dvoumiti, jer će se On pobrinuti za vjerna i dobra pratitelja, pa makar ti morao kao mladom Tobiji poslati anđela s neba. Ali on neka ti i bude uvijek anđeo, što će reći: ako si ga našla, ne smatraj ga samo čovjekom i ne pouzdaj se u njega kao takva, niti u njegovo čovječje znanje, nego se uzdaj u Boga, koji hoće da po njemu promiče tvoje dobro i s tobom govori. Jer sve što je na pomoć tvome spasenju, stavit će mu on u srce i u usta. Moraš ga dakle poslušati kao anđela, koji je sašao s neba, da te onamo dovede. Opći s njime otvoreno u svojoj iskrenosti i vjernosti; pokaži mu bez okolišanja i jasno što imaš na sebi dobra i zla, niti što tajeći, niti pretvarajući se. Jer tako se dobro kuša i učvršćuje, a zlo popravlja i odstranjuje. Nalazit ćeš ublaženje i okrepu u svojoj nevolji, te mjeru i granicu svojoj sreći. Goji stoga prema njemu neograničeno pouzdanje, združeno sa svetim počitanjem, tako da počitanje ne umanjuje pouzdanja, niti pouzdanje uništava počitanja. Pouzdaj se u njega kao kćer u ocu, štuj ga pouzdanjem sina u majku. Ukratko, to prijateljstvo mora biti jako i blago, sveto, svetosti upravljeno, posve duhovno i božansko. Izaberi dakle jednoga od tisuću, veli Avila. On mora biti pun ljubavi, znanja i razboritosti. Ako samo jedne od te tri stvari nema, prijeti

pogibelj. Ali opet velim: isprosi ga od Boga; i kada si ga našla, slavi Njegovo božansko veličanstvo. Čvrsto ga se drži i ne traži drugoga, nego putuj dalje prostodušno, ponizno i pouzdano; ne boj se, sretno ćeš putovati."

10. Na koncu dodajem da čovjek može imati jednoga svećenika za ispovjednika, a drugoga za duhovnoga vođu. Tako je vodio sv. Franjo Saleški svojim savjetima i listovima velik broj duša, kojima on ne bijaše redoviti ispovjednik. "Duhovnome vođi", veli naš svetac, "otkriva se čitava duša, ispovjedniku grijesi. Zato se za duhovnoga vođu zahtijevaju izvrsnija svojstva, nego za ispovjednika."

II. NAPASTI

1. Ako smo iskušavani, uči Duh Sveti, to je dokaz da nas Bog ljubi. Jer su oni koje Bog najviše ljubi, najjače izvrgnuti napasti. "Jer si bio mio Bogu", govorio je anđeo Tobiji (Tob. 12, 13.), "trebalo je da te napast iskuša."

*Pravo stoga piše Fenelon: "Ne treba se čovjek čuditi napastima, pa ni najsramotnijima. Sv. Pismo (Crkv. 34,9.) veli: "Što znade onaj koji nije bio napastovan?" I opet (Crkv. 2, 1.): "Sinko moj, hoćeš li stupiti u službu Božju, . . . pripravi duh svoj za napast." Pa mi smo ovdje na zemlji samo zato da budemo napašću iskušani. Na zemlji sve je kušnja. Križ i nevolje iskušavaju nas time da draže našu oholost; blagostanje time da nam laska. Naš je život postojani boj; i to boj u kojemu se Krist sa nama bori."

* Jednom je sv. Antuna pustinjaka napala čitava četa paklenih duhova. Kada je uz neizrecivi napor i muku dulje vremena izdržao njihove napade, vidje kako se krov njegove kolibice otvara i unutra prodire trak nebeskoga svjetla, koji je za čas rastjerao crni čopor njegovih neprijatelja i izliječio ga od boli svih udaraca, što ih je u toj borbi zadobio. Po tom je upoznao posebnu prisutnost Božju i gledajući prema gore kliknuo uz duboki uzdah: "A gdje si to bio, predobri Isuse? Gdje si bio? Zašto se nisi pokazao na početku borbe, da pomogneš mojim bolima?" A glas mu iz visine odgovori: "Antune, bio sam s tobom, čekao sam svršetak tvoje borbe. Budući da si se tako junački i hrabro borio, uvijek ću ti pomagati." *Sv. Franjo Saleški.*

2. Ne prosi Boga da te oslobodi napasti, nego ga radije moli za milost da je svladaš i ispuniš Njegovu svetu volju. Tko se ustručava

boriti, odriče se krune. Uzdaj se u Boga i Bog će se boriti u tebi, s tobom i po tebi.

* "Pobune tijela", uči sv. Franjo Saleški, "kao i srdžba i požuda· ostavljeni su u našoj unutrašnjosti, da se hrabrim opiranjem vježbamo u duhovnoj borbi. Oni su kao Filistejci, protiv kojih se pravi Izraelac mora uvijek boriti, a da ih ipak ne može uništiti; oslabiti ih dakako možemo, ali uništiti nikada. Požuda tek umire, kad mi sami umremo; dok živimo, živi i ona u nama. Ona zaslužuje svakako da je mrzimo i odguravamo, budući da je od grijeha postala i neprestano na grijeh draži. Kao što se mi nazivamo prah zato jer smo iz praha uzeti i u prah se vraćamo, tako i sv. Pavao požudu zove grijehom, jer od grijeha dolazi i na grijeh draži, premda ne zaslužujemo prije kazne, nego tek kad smo joj popustili i poslušali je. Zato nas opominje isti Apostol (II. Kor. 12, 7.) da ne damo zlu vladati u svom smrtnom tijelu, da ne slušamo njegove požude."

3. "Napasti dolaze od đavla i iz pakla", veli sv. Franjo Saleški; a bol što ih u njima osjećaš, dolazi od Boga i iz Neba. Majke su iz Babilona, dok su kćeri rodom iz Jeruzalema. Prezri stoga napasti, a prigrli boli kojima hoće Gospodin da te očisti i krunu ti pribavi.

4. "Mirno pusti da vjetar puše, i ne drži šuštanje lišća za zveket oružja. Bog, naš neizmjerno ljubazni Otac ne može dopustiti da njegova djeca budu napastvovana, osim da im se umnože zasluge i plaća.

* "Naš je neprijatelj veliki bukač, ali se ne daj time uplašiti. On ti ne može ništa, znam to sigurno. Narugaj mu se i ne brini se za nj; jer on toga ne zaslužuje. Mnogo je vikao protiv svetaca i podigao strahovitu buku. A što je posljedica? Njima je uza sve to pripravljeno mjesto što ga je on jadnik izgubio." *Sv. Franjo Saleški.*

5. Čim dulje napast traje, tim je jasnije da nisi na nju pristao. Ako đavao nastavlja kucati na vrata tvoga srca", veli sv. Franjo Saleški, "to je dokaz da još nije našao ulaz. Jer neprijatelj ne opsjeda tvrđavu, koju je već osvojio. Dokle god traje borba, nije još skršen otpor."

6. Bojiš se da si pobijeđen, dok si ipak pobjednik. Tvoj strah nastaje što zamjenjuješ osjećaj sa pristajanjem, predodžbu sa voljom; osjećaš napast i bojiš se da si pristao uz nju. Predodžba obično ne ovisi o našoj volji. Sv. Jeronim je boravio u pustinji, ali ga je njegova mašta silom prenosila u razuzdani rimski svijet. Tijelo mu je odrvenilo radi okrutnih pokorničkih djela, a ipak je još u nutrini njegovoj gorjela vatra požude. Svetac je veoma mnogo trpio u toj silnoj borbi, ali nije pristao; bijaše rastužen, ali bez krivnje; čim više bijaše napastvovan, tim postajaše veća njegova zasluga.

* "Biti na ovom svijetu", piše sv. Franjo Saleški "i ne osjećati nikakvih strasti, dvije su stvari koje se ne mogu sjediniti. Sv. Bernard kaže: krivovjerno je tvrditi da čovjek može ovdje na zemlji ostati uvijek u istom stanju, tim više što je Duh Sveti kazao na usta Jobova (14, 12.) da čovjek ne ustraje nikad u istom stanju. To neka bude odgovor na ono što ti kažeš za nepostojanost svoje duše, jer ja čvrsto vjerujem da će je vjetar strasti neprestano goniti amo tamo, dosljedno, da je uvijek u nemiru. Ja isto tako čvrsto vjerujem da viši dio tvoga duha nikako u tome ne sudjeluje. Zaista, tu stanuje uvijek Milost Božja; tu prebivaju svete odluke što ih je Milost udahnula; tu uvijek stoji zasađena zastava križa; tu neprestano vjera, ufanje i ljubav glasno viču: živio Isus!"

7. Sv. opat Antun običavaše govoriti: "Vidim te, ali ne marim za tebe." Vidim te, jer nam mašta donosi pred oči i to što ne želimo gledati, ali volja otklanja slike i ne mile joj se. Po riječima sv. Augustina za grijeh se zahtijeva bezuvjetno slobodna volja, tako da ne može biti govora o grijehu, ondje gdje nema slobodne volje.

8. Katkad su puteno dopadanje i sila mašte tako jaki i žestoki, da se čini kao da primoravaju volju na pristajanje. Uistinu, ipak nije tako. Volja trpi, ali ne pristaje; navaljuju na nju, ali je ne pobjeđuju. To je zakon udova, o kojem govori sv. Pavao (Rim. 7, 23.), koji se protivi zakonu duha, koji nam daje osjećati što nećemo, a da nas ipak ne skloni da nam omili ono što osjećamo.

* Naš je svetac dušu koja je trpjela radi silnih putenih napasti, ovako sokolio. "Samo hrabro! Mila dušo, kažem ovo iz najdubljega

uvjerenja u Isusa Krista, mila dušo, hrabro! Dokle god možemo odlučno, makar i bez osjećaja reći: živio Isus, nemamo se ničega bojati. Ne govori samo da tu riječ možeš samo mlako izgovoriti, bez snage i odvažnosti, samo na silu. Bože, ta to je sveta sila, koja Nebo za sebe otima. To je dokaz, mila kćeri, da je neprijatelj zauzeo u našoj tvrđavi sve osim kule, koja je neosvojiva, nesavladiva, koja se može izgubiti samo vlastitom krivnjom, to jest slobodnom voljom, koja gola golcata pred Bogom ima svoje sijelo u najvišem i najduhovnijem dijelu duše, koja je ovisna samo o Bogu i o samoj sebi. Pa ako su i sve druge sposobnosti duše podrvrgnute neprijatelju, ipak ona ostaje svoj vlastiti gospodar i uskraćuje privolu. Duše se tako smućuju, jer neprijatelj koji ima u svojoj vlasti sve druge sposobnosti, prouzrokuje u nutrini duše najstrašniju buku i najgrozniji štropot. Jedva se čuje što se govori i zbiva u ovoj višoj volji; jer premda je njezin glas jasniji i pronicaviji nego glas niže volje, ipak ga ovaj zagluši silno se naprežući, samo da se čuje."

9. Često ti ne da Bog prepoznati da si se odupro napasti, da bi u svemu slijedio uputu poslušnosti. Ako te dakle uvjerava tvoj duhovni vođa da ne pristaješ ili da nisi pristao, tada moraš posve pouzdano vjerovati i umiriti se bez ikakva straha, tobože da te nije dobro razumio, ili da se ti nisi dosta jasno izrazio. Takav je strah jedna od đavolskih zamki, koja nam želi oduzeti zasluge poslušnosti. Ako bi čovjek morao paziti na taj strah, tada bi svaki čin poslušnosti bio nemoguć, pa ne bi već u osobi duhovnoga vođe štovao namjesnika Božjega.

10. Da nešto bude teški grijeh, trebaju tri uvjeta: 1) velika ili važna stvar, 2) jasna spoznaja, 3) potpuna privola. Ova ti misao može biti za umirenje srca, kad u tebi raste strah od grijeha. Jer u duši koja se Boga boji, ne nađu se lako ta tri zahtjeva. Savršen mir može doći samo iz poslušnosti.

11. Kod napasti protiv vjere i čistoće ne protivi se izravno, nego svrati na Boga pogled pun ljubavi, da predodžba ne ojača. Zabavi se vanjskim stvarima i nastavi posao što ga baš obavljaš, mirno, ne

smatrajući napasnika vrijednim odgovora, upravo kao da nisi napastvovan. Tako ćeš sačuvati mir srca, a đavao će se smesti.

* "Hoćeš li znati", piše sv. Franjo Saleški, "kako se Bog vlada u toj stvari? On dopušta da nam đavao ponudi svoju robu na prodaju i da mi prezrevši je, jasno pokažemo svoje štovanje Boga i Božjih stvari. Zar da se dakle, sestro moja, mila kćeri moja, radi toga uznemirujemo? Zar da se radi toga dademo zbuniti? Nipošto! Đavao neprestano obilazi naš duh tražeći i rujući, ne bi li našao otvorena vrata . . . Pa da se, ljubazna kćerko, radi toga bojimo? Pusti ga neka razbija glavu, drži dobro zatvorene sve ulaze, on će napokon popustiti, ili će ga Bog prisiliti da ti ne dosađuje."

* Sv. Franciski Chantal (Šantal), koju su mučile takve napasti protiv vjere, pisao je svetac. "Vaše napasti protiv vjere opet su dakle došle, pa vas pritišću, premda ne marite za njih. To je pravo, kćeri moja, da se ne upuštate u te napasti; ali vi odviše mislite na njih, previše ih se bojite, preplašile su vas; inače vam ne bi mogle zadati nikakve boli. Previše ste osjetljivi prema tim napastima. Vjera vam je draga, pa biste rado da se protiv nje ne gane u vama ni misao. A čim se takva misao pojavi, odmah ste žalosni i nemirni. Ne tako, kćeri moja, pustite radije neka vjetar puše, pa nemojte držati šuštanje lišća za zveket oružja. Nedavno sam stajao blizu pčelinjaka, pa mi se nekoliko pčela zaletilo u lice. Podigao sam ruku da ih otjeram, ali mi seljak dovikne: "Nemojte! Ne bojte se i ne dotičite se životinjica; one vam sigurno neće ništa; ali ako ih dirnete, ubost će vas." Povjerovao sam mu, pa me nije ni jedna ubola. Vjerujte mi samo, budite bez straha radi tih napasti; samo ih ne dirajte, pa vam neće zadati bol. Idite mirno svojim putem i ne zaustavljajte se kod njih."

* "Žalac tijela, anđeo sotonin, dražio je silno na grijeh velikog sv. Pavla. Nevoljni Apostol smatrao je napast kao sramotu; potužio se radi toga kao radi bolne ćuške i molio Boga da ga oslobodi. Ali mu Bog odgovori: "Pavle, dosta ti je moja Milost; jer se sila u slabosti usavršuje" (II. Kor. 12, 7. sl.). Toj se riječi podložio veliki svetac i zato kliknuo: "Rado ću se hvaliti slabošću svojom, jer u meni stanuje sila Kristova."

12. Pa da napasti traju kroz cijeli život, ne bi se smio smutiti. Tvoja će kruna postati time još krasnija. Samo postojano preziri napast i napasnika.

* Svetac piše duši, koju su uznemiravale napasti: "Takvi i još neki drugi nemiri koji ti dodijavaju i duh napunjaju žalošću ne plaše me ni najmanje; jer u tome nema ništa zla. Ne uznemiruj se dakle još dalje, draga kćerko! Pusti neprijatelja neka bijesni pred vratima, neka lupa, udara, viče, urla, mi smo sigurni da u našu dušu može prodrijeti samo kroz vrata naše privole. Držimo ih dobro zatvorena i pogledajmo često da li su još dobro zatvorena. Uostalom, ne starajmo se za njega; jer se ne trebamo ničega bojati."

13. Najučeniji bogoslovi i učitelji duhovnoga života primjećuju da je preziranje napasti mnogo uspješnije i jače sredstvo protiv njih, nego množina riječi.

* Preziranje napasti znak je da smo napredovali u kreposti i stavili svoje pouzdanje u Boga, koji nam pomaže u borbi, ako ga za to molimo. Što se tiče samoga napasnika nema ništa boljega da ga natjeramo u bijeg, nego prezir; budući da njegova oholost sve više raste, ne može podnijeti da ga preziremo; i kao što progoni one koji ga se boje, tako bježi od onih koji mu se junački opiru i preziru ga. Ne zaboravimo nikada da nas ne može drukčije svladati, nego samo našom pomoću, ako mu mi naime pružimo ruku svojom mlakošću i pristanemo na njegova prišaptavanja.

Slijedeće pouke sv. Franje Saleškoga biti će za nas izvor svjetla i utjehe.

* Kao što kreposna žena ne smatra vrijednim riječi ni pogleda ništarije koji joj laska, nego ga odmah ostavlja i misli svoje upravi na svoga muža, da cijelom dušom obnovi sveto obećanje vjernosti što mu ga je dala. Tako se ne treba ni duša koja Boga ljubi, kada napast na nju navali upuštati u odgovor ili prepirku, nego se posve jednostavno obratiti na Isusa Krista, svoga zaručnika i opetovano ga uvjeravati da mu hoće sačuvati nepokolebljivu vjernost i ostati jedino i uvijek njegova." - U jednom listu gospođi Chantal piše svetac: "Kad se neprijatelj sprema navaliti na vaš razum, izađite na

vrata volje van i isprašite na njega oštri naboj. To znači, ako vam se približi kakva napast protiv vjere, pa vam prišaptava. Ne upuštajte se sa neprijateljem u prepirku, nego svom snagom svetoga gnjeva nahrupite na nj, te mu dobacite u sebi, a ako treba i glasno ove ili slične riječi: “Kukavni izdajice! Otpao si od zajednice anđela, pa hoćeš da ja ostavim zajednicu svetaca! Vjerolomni, lažljivi varalice! Idi od mene, sotono! Živio Isus, u koga vjerujem! Živjela crkva, koje se čvrsto držim! Majko djece Božje, sveta Crkvo, nikad se neću od tebe odijeliti; u tvom krilu hoću živjeti i umrijeti.”

III. MOLITVA

"Tko može Boga čitav dan slaviti? Nudim ti sredstvo. Što god radiš obavljaj dobro, pa tako Boga slaviš."

Sv. Augustin

"Ono što unutra trpim, kada u duhu nebeske stvari promatram, te za molitve na jedan mah množina putenih napasti i misli na me nahrupi!"

Naslj. Kr. III. 48, 5.

1. Moraš ljubiti razmatranje i često razmišljati o Muci Isusa Krista, da odatle crpiš poniznost, strpljivost i ljubav.

* Molitva daje svjetlo našemu duhu i našoj volji, udjeljuje vatru Nebeske ljubavi; čisti nam razum od neznanja i oslobađa volju od griješnih čina; ona je Nebeska rosa koja čini da se zazelene i procvatu nasadi naših dobrih želja i misli; čisti nam dušu od nesavršenosti i izbavlja srce od strasti. Osobito ti preporučam unutrašnju molitvu srca, a napose ako se radi o Životu i Muci Spasiteljevoj. Ako ga vrlo često gledaš u promatranju, duša će ti se Njime napuniti, pa ćeš naučiti da svoja djela uređuješ prema tom velikom uzoru. On je svjetlo svijeta; po Njemu, za Njega i u Njemu moramo biti prosvijetljeni. On je drvo čežnje, pod čijom sjenom tražimo odmor.

On je zdenac Jakovljev, u kojemu trebamo svi mi oprati svoje mrlje. Kao što dijete, jer uvijek čuje majku i za njom tepa riječi, nauči jezik materinji, tako se učimo i mi kada u razmatranju prebivamo uz Spasitelja i pozorno pazimo na Njegove riječi i djela, da Njegovom milošću govorimo i živimo kao on. Da, vjeruj mi, Filotejo, samo tim putem možemo doći k Bogu Ocu. Jer kao što u staklu ne možemo vidjeti svoju sliku ako nije s jedne strane prevučeno kovinom, tako ni mi ne bismo ovdje na zemlji mogli promatrati božanstvo, da se nije sjedinilo sa svetom čovječjom naravi Spasitelja, čiji bi život i smrt trebali biti najdoličniji i najkorisniji predmet našega svagdanjega razmatranja. Spasitelj Sebe ne naziva uzalud kruhom koji je s Neba sišao; jer kao što se kruh jede sa svakom hranom, tako se mora i Spasitelj promatrati i tražiti u svim našim molitvama i djelima."

2. Ako u razmatranju ili u molitvi osjećaš unutarnju suhoću ne trebaš se uznemiravati, a niti misliti da se Bog srdi na tebe. Jer upravo u suhoći obavljena molitva obično je najzaslužnija.

* Veoma je raširena zabluda da se zamjenjuje vrijednost molitve sa osjetljivim učinkom i zasluga što ih time pribavljamo sa zadovoljstvom što ga osjećamo. Lakoća i slast što ju osjećamo kod molitve osobite su milosti što ih Bog dopušta, osobita je naklonost koju smo primili i za koju smo Mu dužni zahvalnost; nije nam zasluga, nego dapače dug. Zato opominje pisac knjige Nasljeduj Krista: "Bude li ti utjehe duhovne od Boga, primi ju hvale mu davajući, no znaj da ti je to Bog dao, a ne da si zaslužio. Niti se uznesi, ni odveć razveseli, ni ludo prepusti preuzetnosti; nego radi dara budi ponizniji i u svemu što činiš oprezniji i bojažljiviji: jer će i taj časak minuti, a napast pristupiti. Ako ti se oduzme utjeha ne gubi ufanje, nego ponizno i strpljivo pričekaj pohod Nebeski: jer je Bogu moguće obdariti te milošću i još obilatijom utjehom. To niti je što novo ni čudno za one koji poznaju pute Gospodnje: jer se i u velikih svetaca i starih proroka često događala takva vrsta izmjene" (II, 9, 4.).

* Napastvovani smo pomisliti da više ne molimo, čim je popustilo neko stanovito veselje što smo ga osjećali u molitvi.Da upoz-

namo tu zabludu, morali bismo se sjetiti da je savršena molitva i ljubav Božja jedno te isto. Molitva dakle nije kakvo milo čuvstvo, niti čar ugrijane mašte, pa niti svjetlo duha koji u Boga lako otkriva uzvišene istine; a nije niti stanovita utjeha u gledanju Boga. Sve su te stvari vanjski darovi, bez kojih može ljubav postojati tim čišća, kada bez svih tih darova Božjih prijanjamo jedino i neposredno uz samoga Boga". *Fenelon.*

Suhoća duše nama manje godi, ali se tim više mili Bogu, jer više iz ljubavi trpimo. Prisjetimo se tada molitve koju je Isus molio u Svojoj smrtnoj borbi.

* Naš svetac piše: "Ne zbunjuje samo sebeljublje i mišljenje što smo ga sami o sebi stvorili. Čim nam ponestane onoga nježnoga ganuća srca, slasnoga osjećaja u molitvi, unutrašnje strasti u razmatranju, postajemo turobni. Ako se kod dobra namjerimo na kakve poteškoće, ako nešto stane na put izvođenju naših pobožnih namjera, odmah puni revnosti i nemira mislimo kako da to odstranimo i svladamo. A zašto? Jer upravo ljubimo svoje utjehe, radosti, udobnosti. Mi bismo dakako htjeli cvijećem okruženi moliti i biti kreposni da uživamo slasti; pa ni ne gledamo na Isusa koji je prostrt po zemlji prolijevao krvavi znoj tjeskobe; jer se u nutrini Njegovoj vodila teška borba između čuvstava nižih sila duše i viših odluka."

* "Nema gorče pokore", opaža Fenelon, "nego li je to stanje čiste vjere, bez osjetljive potpore. Odatle zaključujem da je to pokora, koja je najuspješnija, najviše razapinje i najslobodnija je od svake varke."

3. Ti ćeš se često sam sebi pričinjati kao da si u crkvi, poput kakva kipa bez života ili poput svijećnjaka. Ali promisli da su i kipovi ures u palačama knezova, svijećnjaci kite oltare; stoga nisi ni ti beskoristan. Pa je već svakako velika čast, velika sreća za stvora ako se smije samo i pojaviti pred svojim Stvoriteljem.

* "Tužiš mi se", piše naš svetac, "da kod svoje molitve ništa ne radiš. Pa što hoćeš napokon i raditi? Želiš li možda još više činiti nego činiš, kada Bogu pokazuješ svoje ništa i svoju bijedu? Najbolja je prošnja prosjaka, kada pokaže našim očima svoje rane i svoju

nuždu.Ali često, veliš dalje ne činiš ti ni toga! Držiš se više kao sjena i kip. Pa i to nije neznatna stvar. U palačama knezova i kraljeva postavljeni su kipovi samo zato da razveseljuju kneza. Budi stoga zadovoljan da stojiš pred očima Božjim kao kip. On će taj kip oživjeti, kada mu se svidi."

* Na drugom mjestu piše sv. Franjo: "Ako se tom jednostavnom prebivanju u prisutnosti Božjoj pridruži osjećaj da smo mi Božji i da je On naše jedino i najveće dobro, tada smo dužni veliku zahvalnost Njegovoj dobroti.Kada bi kip, koji je postavljen u udubljenju dvorane mogao govoriti, svakako bi na pitanje zašto si tu odgovorio: jer me je kipar tu postavio. - Zašto se ne mičeš? - Jer on hoće da tu nepomično stojim. - Zašto si tu, kakvu korist imaš od toga što tu stojiš? - Nisam tu radi svoje koristi, nego da služim svomu majstoru, po njegovoj volji. - Ali ti ga ne vidiš. - Ne, rekao bi, ali on mene vidi, pa mu je milo da tu stojim, kamo me postavio. - Ali zar ne bi želio da se možeš pomicati, da mu se približiš? - Ne, nipošto ne, jedino da mi on zapovijedi. - Zar dakle nemaš nikakve želje? - Ne, jer sam tu, gdje me je kipar postavio; jedino mi je zadovoljstvo što se to njemu mili. - Bože moj, kako je to ipak dobra molitva i kako izvrsno prebivamo u prisutnosti Božjoj, ako samo tražimo Njegovu volju i ono što se Njemu mili! Mislim da je Magdalena bila takav kip u udubini, kada je, ne govoreći ni riječi niti se mičući, sjedila do nogu Isusovih i slušala što je govorio.Dok je govorio slušala je; kada je prekinuo Svoj govor, više nije slušala, ali je ipak tamo ostala."

4. Ako se namjerno ne prepuštaš rastresenosti, ne trebaš dalje istraživati njen izvor, da se beskorisno ne uznemiriš. Dolazila ona odakle mu drago, mora ti biti povod novim zaslugama. Kada je netko jednom zapitao sv. Franju Saleškoga kako provodi vrijeme molitve, on odgovori: "Ne bih to znao reći, jer o tome ne razmišljam. U miru primam što mi Gospodin pošalje. Ako se osjećam utješen, poljubim desnicu Njegova Milosrđa. Osjećam li se suh i rastresen, poljubim ljevicu Njegove Pravednosti." To je najbolji način, jer tko ljubi molitvu, mora je po riječima sveca ljubiti iz

ljubavi prema Bogu; a tko je ljubi iz ljubavi prema Bogu, taj neće više ni manje, nego što Bog hoće. No ono što nam se dogodi, upravo je volja Božja.

* Rastresenost nećeš nikada otjerati, ako se naprežeš razmišljanjem. Nemoj misliti da ćeš djelo milosti izvršiti naravnim sredstvom i naprezanjem.Zadovolji se time da svoju volju podvrgneš Bogu bez ikakva ustezanja i svaku neugodnost primiš u duhu podvrgavanja Njegovoj Božanskoj providnosti." *Fenelon.*

Sv. Franjo Saleški daje uputu, na koju se je dobro osvrnuti: "Dobro ćeš obaviti molitvu ako prebivaš u prisutnosti Božjoj ili pred Njegovim očima, ne tražeći i ne želeći drugo nego biti s Njim i Njemu udovoljiti. - Ne napreži se silovito da govoriš s Božjom ljubavlju; jer s Njom govoriš ako je promatraš ili se dadeš gledati."

* Na drugom mjestu tumači svetac podrobnije tu točku: "Dobro promisli da milosti i dobra molitve nisu zemaljska voda, nego nebeska i da ih sami ne možemo pribaviti uz sva svoja naprezanja. Dakako, istina je da se moramo na njih pripraviti velikom brižljivošću, ali ta priprava mora biti ujedno ponizna i mirna. Moramo srce Nebu otvoriti i očekivati svetu rosu; ne smijemo kod molitve nikada zaboraviti da se po njoj Bogu približavamo i to iz dva glavna razloga: prvi je razlog dati Bogu čast i poklon, što smo Mu dužni; to se može dogoditi, a da mi ne govorimo Njemu, a ni On nama. Jer tu dužnost vršimo ako priznamo da je On naš Bog, a mi Njegovi bijedni stvorovi, ako u duhu prostrti prebivamo pred Njim i čekamo na Njegove zapovijedi . . . Drugi razlog zašto dolazimo pred Boga jest da s Njim razgovaramo i da slušamo što On nama govori Svojim nadahnućima i unutrašnjim poticajima . . . Jedno od tih dvaju dobara ne može nam kod molitve nikada izmaknuti. Ako možemo govoriti svome Gospodinu, govorimo Mu, slavimo Ga, molimo Ga, slušajmo Ga, ako ne možemo govoriti, ipak ostanimo pred Njim i iskazujmo Mu strahopoštovanje. On će nas vidjeti, naša će ga strpljivost veseliti, a šutnja će mu se militi. Drugi put ćemo biti posve zadivljeni; jer će nas uzeti za ruku, povjerljivo se s nama zabavljati i pratiti nas šetalištem Svoga vrta razmatranja. Pa da On toga nikada ne učini, budimo uza sve to zadovoljni, jer nam je

dužnost pokoravati Mu se, pa je već to velika milost i vrlo visoka čast da nas trpi u Svojoj prisutnosti. Na taj se način stišava preveli- ka revnost da s Njime govorimo; jer prebivanje u Njegovoj prisutnosti nije manje korisno, možda mnogo korisnije, ako nam i slabije ide u tek. Kada dakle dođeš Gospodinu, govori s Njime ako možeš; ako ne možeš, svejedno ostani uz Njega, daj da te vidi i ne brini se ni za što drugo. Drži se junački! Reci Gospodinu da ga nećeš nikada ostaviti, makar ti on ne dao da ikada okusiš Njegovu slatkoću. Reci mu da ćeš ostati uz Njega, dok te ne blagoslovi."

6. Naš svetac daje nam još drugu, vrlo važnu uputu: mnogi ne znaju praviti razliku između Boga i osjećaja prisutnosti Božje, između vjere i čuvstva vjere. To je jako velika pogreška. Čini im se kao da ni nisu u prisutnosti Božjoj, ako ne osjećaju Boga. To dolazi od velikoga neznanja, jer čovjek koji iz ljubavi prema Bogu trpi mučeništvo, neće tada misliti na Boga, nego na svoje boli: i premda ne osjeća čuvstva vjere, ipak se ne gubi njegova zasluga što ju je pribavio ozbiljnom odlukom; on čini djelo junačke ljubavi. Posve je različito nalaziti se u prisutnosti Božjoj ili osjećati tu prisutnost."

Jedan je sveti redovnik često boravio pred svetohraništem, a nije molio. Braća upitaše: "Zašto to činiš?" Rekao im je: "Grijem se na svome Suncu."

* "Ljubav prema Bogu", piše sv. Franjo, "ne stoji u utješljivim i nježnim čuvstvima; jer inače ne bi ni naš božanski Spasitelj ljubio svoga Oca, kada je žalostan do smrti povikao: Bože Moj, Bože Moj, zašto si me ostavio? A ipak je tada izvršio najveće djelo ljubavi, koje bijaše moguće. A mi bismo uvijek rado meda i šećera u svojim jelima, hoću reći osjećaja ljubavi, nježnosti i utjehe; isto tako želimo biti savršeni; ali se moramo strpljivo podložiti tomu da imamo čovječju narav, a ne Božju."

7. Usmenih molitava neka je malo, ali neka su žarke. Čovjeku ne daje snage mnogo jela, nego dobro probavljeno jelo. Jedan Oče naš ili kratki psalam pobožno izmoljen, više vrijedi nego mnogo krunica ili časova što ih obavljamo na brzinu.

8. Ako te Bog za koju usmenu molitvu na koju nisi obvezan zove na razmatranje, odazovi se pozivu; jer time činiš dobru i Bogu vrlo milu zamjenu.

* Ako se na kojemu mjestu što smo ga čitali osjećamo unutra sabrani, odložimo knjigu pa ju opet primimo u ruku, čim ovo mjesto ne pruža više ništa za unutarnju hranu. Općenito je sigurno da istine, koje su više prema našem unutarnjem ukusu i koje neko praktično svjetlo rasprostire na stvari što ih trebamo Bogu žrtvovati, jesu takve istine u koje je Gospodin stavio za nas poziv milosti, koji moramo bez oklijevanja slijediti. Duh puše gdje hoće; no gdje je On, tamo je i sloboda." *Fenelon.*

* Tako isto govori sv. Franjo Saleški: "Tajna nad tajnama u molitvi je u tome da slijediš poziv milosti u prostodušnosti srca. Ako moraš imati u pripravi jednu ili više točaka za molitvu, Bog tvoje srce, čim si se stavio u Njegovu prisutnost pokrene nekim čuvstvom; ne trebaš se držati točke, nego slijedi čuvstvo; čim je ono jednostavnije i mirnije, tim je bolje; jer tako jače sapinje duh."

9. Počni molitvu sabrano i mirno, bez bojažljivosti. Stoga piše sv. Franjo Saleški nekoj svetoj, ali bojažljivoj duši: "Velika bojažljivost kojom tražiš u molitvi nešto utješljivo, dosta je da nikad ne nađeš to što tražiš. Ako tko traži nešto što je izgubio žurno i brzo, stotinu će puta stvar prihvatiti i gledati, a ipak je neće opaziti. Od te lude i beskorisne bojažljivosti može nastati samo velika duševna otuđenost, a iz nje opet samo velika hladnoća i ravnodušnost duše."

10. Ne opterećuj nikada duh premnogim usmenim ili unutrašnjim molitvama. Osjećaš li stanovitu zlovolju ili umornost prekini ako je moguće molitvu ili odgodi, da se malo odmoriš kakvim drugim zanimanjem, razgovorom ili zgodnim sredstvom. Ovaj mudri nauk daje sv. Toma nasljeđujući najprosvjetljenije oce. Slijedi ga dakle u svim slučajevima. Jer iz umornosti duha, kako je već rečeno slijedi zlovolja, hladnoća i ravnodušnost duše.

11. Ne ponavljaj nikad molitava, makar ti se činilo kao da si ih obavio u rastresenosti. Budući da ponavljanje dovodi do najvećih nesnošljivosti, ima se u svim okolnostima zabraniti.

* Sv. Ignacije Loyola imao je u svom redu svećenika, koji bijaše u tome bojažljiv (skrupulozan), te time tako jako mučen, da je puno više vremena trebao za moljenje brevijara, nego što treba; jer je uvijek ponavljao ono što je mislio da nije dobro izmolio. Kad je već razna sredstva uzalud iskušao, dosjetio se svetac da jednom bojažljivošću izliječi drugu. Pod strogom poslušnošću naredi mu da odmah pusti moljenje brevijara, kada prođe određeno vrijeme da se brevijar završi. Prvoga dana morao je jadni redovnik prekinuti, premda nije još ni polovicu izmolio. Radi toga je osjetio duboku bol. Ali za malo ga je strah da neće moći oficij završiti ipak dotle doveo, da ga je izmolio u propisano vrijeme.

* "Što bi ti", piše Fenelon, "kazao o čovjeku, koji bi na putovanju, umjesto da ide naprijed, vrijeme tratio time da prije razmišlja gdje bi mogao pasti i koji bi se, kada bi tada uistinu jednom pao, vraćao natrag da vidi mjesto gdje je pao? Idi samo odvažno naprijed, rekao bi mu. Dakle, velim i ja tebi: "Idi naprijed, ne obazirući se natrag. Putujte, govori Apostol (I. Sol. 4, 1.), da sve bogatiji postanete. Bogatstvo ljubavi Božje temeljitije će te popraviti, nego tvoj nemir i bojažljivi pogled na samoga sebe."

Dosta je da uvijek težimo za sabranošću kod molitve. Bog nagrađuje, kako uči sv. Grgur Veliki želju kao i samo djelo, ako naime izvršenje djela nije u našoj vlasti. Kod tih nehotičnih rastresenosti oduzima nam Svoju prisutnost, ali ne Svoju ljubav. Sveta Terezija običavala je za suhoće i rastresenosti reći: "Ako ne obavljam molitava, vršim pokoru." A ja pridodajem: "Ti vršiš pokoru i molitvu; pokoru time što duševno trpiš, molitvu svojom željom."

* "Drveće rodi plodom samo pod uplivom sunca; jedno prije, drugo kasnije, jedno svake, drugo samo svake treće godine i ne uvijek u jednakoj količini. Moramo se smatrati sretnima da smijemo prebivati u prisutnosti Božjoj. Budimo zadovoljni, hoće li ona rano ili kasno, danomice ili od vremena do vremena u nama roditi plodove, već prema tome kako se svidi Bogu, komu se imamo posve podvrći." *Sv. Franjo Saleški.*

12. Ne smiješ ni onda ponavljati molitve kad se u tebi nižu misli, koje se protive onomu što govoriš ili razmatraš, ili su čak bogo-

hulne. Nastavi mirno dalje, kao da se ništa ne događa i ne daj odgovor paklenim psima.

* Ovako savjetuje sv. Franjo Saleški: "U toj napasti mora se čovjek upravo tako vladati, kao kod putenih napasti; ne smije se ni malo ni mnogo boriti, nego nasljedovati djecu Izraelovu, koja nisu pokušala prebiti kosti vazmenoga jaganjca, nego ih bacahu u vatru. Ne smijemo nipošto odgovarati, ni pokazati da čujemo što govori neprijatelj. Pusti ga neka pred vratima urliče koliko ga volja, pa ni ne pitaj tko je? To je istina reći ćeš mi, ali mi dosađuje, njegovo urlikanje čini da se oni koji su unutra ne mogu povjerljivo razgovarati. To je svejedno. Budi samo strpljiv, baci se pred Bogom na koljena i ustraj pred Njegovim nogama. Iz takva poniznog držanja dovoljno će upoznati da si Njegov, da moliš za pomoć, pa makar i ne možeš baš ništa reći. Prije svega drži vrata dobro zatvorena, ne otvaraj ih ni pod kakvim uvjetom, niti da vidiš tko je, niti da otjeraš dosadnoga gosta. Napokon će prestati lajati i pustiti te na miru!"

Pa zaista, što mogu pakleni psi? Mogu lajati, ali ne ugristi. "Đavao", veli sv. Augustin, "strašan je div za onoga koji ga se boji; slabo je dijete za onoga koji ga prezire." Đavao je pas na lancu koji uvijek drži Bog.

* Kod nehotičnih napasti nemoj ništa drugo raditi, nego ih snosi bez nestrpljivosti i daj da ih nestane, da uzmogneš pažljiv ostati kod svoga predmeta, kolikogod puta opaziš smetnju mašte. Tada ti neće takve nehotične rastresenosti škoditi, a strpljivost kojom ih podnosiš, ne dajući se uplašiti vodit će te dalje, nego svjetla unutarnje molitve, koja bi ti bila dopadljivija. Pravo sredstvo da odagnaš rastresenost jest da se protiv nje ne boriš izravno i sa zlovoljom. Ne daj se uplašiti njenom dugotrajnošću, niti brojem." *Fenelon.*

13. Naš svetac utješljivo nas uvjerava da je molitva, makar da smo vrijeme na to potrošili da otmemo svoj duh napastima i rastresenostima, a da ipak nismo došli do dobre misli, uza sve to tim zaslužnija, čim nam je bila bolnija; jer smo time postali slični Kristu, kako je on molio u Vrtu i na Kalvariji.

* Njegove riječi glase: "Ako bi se tvoje srce smelo ili rastreslo, vrati ga posve tiho njegovu izvoru, posve ga ljubazno dovedi nje-

govu Učitelju, pa ako kroz čitav sat ništa drugo ne učiniš, nego to da ga toliko puta natrag dovedeš, koliko puta se udaljilo, bi bio taj sat tako dobro upotrebljen i ti bi izvršio djelo koje je veoma milo Spasitelju."

Nadalje, opaža sv. Franjo Saleški: "Upamti dobro da kruh bez šećera ima prednosti pred šećerom bez kruha; da imamo tražiti Boga utjehe, a ne *utjehu* Božju; da ovdje u progonstvu moramo trpjeti, ako hoćemo biti veliki u Nebeskoj Domovini; napokon da su duševne boli najveće, ali i najzaslužnije.

* Kako sokole riječi našega sveca: "Jer mi hoćemo samo iz ljubavi Bogu služiti i jer mu je služba što mu je pružamo uz naprezanje i suhoću daleko ugodnija, nego ona koju obavljamo slatkim čuvstvima; i mi moramo tu službu više cijeniti, barem višim dijelom svoje volje. Premda se slatkoća više mili našemu ukusu i samoljublju, to je ipak duhovna suhoća više po ukusu Božjem: i po namjerama Njegove ljubavi nama mnogo korisnija; kao što su za one koji imaju vodenu bolest bolja suha jela nego vlažna, premda bi oni radije ova zadnja. Ne uznemiruj se radi hladnoće srca, samo ako imaš pravu čežnju za toplinom ljubavi i ako svojih molitava ne propustiš radi te hladnoće. Ta kaži mi nije li slatki Isus došao na svijet usred najstrože zime? Zašto ne bi prebivao i u hladnoći srca? Pod tim razumijevam onu hladnoću, koja nije u uspavanju naših dobrih odluka, nego jednostavno u nekoj stanovitoj umornosti i težini duha. To duševno stanje doduše prouzrokuje da se mučno pomičemo putom kojim smo pošli, ali sa kojega ne želimo skrenuti, dok ne prispijemo u luku. Živi dakle posve se predajući Bogu i podnosi sama sebe u čitavoj svojoj bijedi radi ljubavi. Na drugom mjestu piše isti svetac: "Sv. Petar ljubljaše Tabor, a bježaše od Kalvarije; ipak bijaše ona blagoslovljenija nego Tabor: Krv što je na Kalvariji tekla, vrijednija je od želje i slave koja se rasprostrla nad Taborom. Naš Gospodin s tobom postupa kao sa već odraslom kćerkom. Bolje je jesti kruh bez šećera, nego šećer bez kruha."

* Prema tomu neispravno rade oni koji propuštaju molitvu, kada im nestane utjehe. Sv. Franjo piše: "Promatraj ovoga čovjeka koji se kako se čini moli Bogu velikom pobožnošću i koji je tako

revan u vršenju Božje ljubavi. No pričekajmo malo da vidimo je li uistinu Bog onaj koga ljubi. Ali gle, čim je prestala slatkoća i veselje što je crpio iz službe Bogu i pohodila ga suhoća, prestaje moliti. Da je zaista Boga ljubio, ne bi prestao služiti Mu, budući da je on i poslije Bog, kao što je bio i prije. On je dakle ljubio utjehu Božju, a ne Boga utjehe. Mnogi ne nalaze u službi Božjoj nikakva veselja, ako im nije zaslađena šećerom osjetljive miline. Rade kao djeca koja su dobila kruh namazan medom: med poližu, a kruh bace. Kada bi se mogla milina odijeliti od ljubavi, ostavili bi ljubav, a milinu posrkali. Budući da to nije moguće, traže ljubav radi miline; ne nađu li je, tada ni ljubavi ne daju nikakve vrijednosti. Takve su duše izvrgnute pogibelji, ili pođu natrag čim im uzmanjka unutarnje utjehe, ili da se prilijepe uz mnoge prolazne slatkoće, koje su daleko od prave ljubavi, da umjesto pravoga meda uživaju otrov."

14. Kada se u sv. Pismu propisuje *neprekidna* molitva, ne misli se na pravu molitvu - jer toga ne može uvijek vršiti zemaljski putnik - nego o želji da Boga svakim svojim djelom slavimo. Ta želja mora biti u nama postojana. Prema tomu piše sv. Augustin: "Ako često budiš ovu želju, molitva ti je češća; oživljava li te ova želja postojano, tvoja je molitva neprekidna. Ostaje li želja, ne prestaješ moliti, ma radio ti što mu drago."

* "Smijemo li se čuditi", piše Fenelon, "ako nas sveti Augustin često uvjerava da sav kršćanski život nije ništa drugo, nego ustrajna i neprekidna težnja za vječnom pravdom, za kojom ovdje na zemlji uzdišemo? Sva naša sreća je u tome da za tim uvijek žeđamo. Ta je žeđ molitva. Teži dakle postojano za tom pravdom i tako nećeš prestati moliti. Ne misli da je potrebno izgovarati dugu povorku riječi ili se jako naprezati da se Bogu moliš. Moliti se znači moliti Ga da se izvrši Njegova volja; znači probuditi dobru želju; znači svoje srce Bogu dići, uzdisati za dobrima koja nam obećava; znači uzdisati gledajući svoju bijedu i pogibelji u kojima lebdimo, da padnemo u Njegovu nemilost i prestupimo Njegov zakon. Ta molitva ne traži niti znanosti, niti upute, niti dubokog razmišljanja; to ne smije biti posao, da njime glavu razbijamo: traži samo jedan

trenutak vremena i dobri pokret srca. Čovjek može moliti, a da nema baš kakve jasne stanovite misli; treba samo pogled u sebe i u svoje srce, jedan trenutak.

* Pa i taj čas može se za još što drugo upotrijebiti. Bog se tako jako spušta k našoj slaboći, da dozvoljava prema potrebi dijeliti taj trenutak između sebe i stvorova. Da, samo izvrši u tom trenutku svoja djela; dosta je da najobičnija djela što ih obavljaš žrtvuješ Bogu, ili da ih izvršiš s nakanom da Boga slaviš. To je neprekidna molitva što je zahtijeva sv. Pavao, . . . molitva što je mnogi pobožni ljudi smatraju nemogućom, ali čije će vršenje biti lako svakome koji zna da je najbolja molitva koja se radi čistom nakanom, pri čemu se često obnavlja želja: raditi sve po volji Božjoj i za Boga."

15. Ne smiješ nikada propustiti potrebne staleške dužnosti, da se po svojoj volji baviš molitvom.

* Tu opaža sv. Franjo Saleški: "Posebne dužnosti što svakom pojedinom nalaže njegov stalež, moraju se savjesno ispuniti. Tko ih zanemaruje griješi, pa makar i mrtvace uskrsavao; bio bi osuđen ako bi umro u tom stanju. Tako je, da navedem primjer dužnost biskupâ da posjećuju svoje stado, da ga poučavaju, kore, tješe; ako bih ja dakle čitav tjedan proboravio u molitvi, ako bih čitav život postio, ali ne bih vršio svoje dužnosti, propao bih."

Zaposlenost i napori što ih tvoj stalež sobom donosi zastupaju molitvu i proizvode potrebne milosti, koje su obećane onima koji doličnim načinom mole. Tako uči sv. Toma. Dá, zaslužnije je iz ljubavi prema Bogu mučiti se, nego s Bogom razgovarati, kako je to kod molitve.

* Naš svetac piše: "Sv. Franciska moljaše nekoga dana časove Majci Božjoj. Kao što se obično događa, da se, kada trebamo uraditi jedan posao preko dana upravo pojavi u vrijeme molitve, ovu je sveticu četiri puta za redom pozvao njezin muž radi kućnih poslova, pa je morala svaki put prekinuti časoslov kod istoga retka, gdje ga je htjela nastaviti. Kada je napokon zgoda radi koje su ju tako silovito bunili kod pobožnosti bila napravljena i ona se vratila molitvi, našla je redak što ga je toliko puta iz poslušnosti prekinula

i isto toliko puta opet iz pobožnosti počela, ispisan lijepim zlatnim slovima. Njezina pobožna družica Vanocija potvrdila je prisegom da je vidjela, kako je svetičin anđeo čuvar pisao redak. To je isto objavio kasnije svetici sveti Pavao. - Kako se je tad ljubaznim pokazao Nebeski Zaručnik prema vjernoj i krotkoj duši! A mi možemo iz toga zaključiti da nužni poslovi što ih obavljamo u svomu zvanju ne umanjuju ljubav, nego još povećavaju i tako reći pozlaćuju djelo pobožnosti."

16. Upotrebljavaj često tzv. strelovite molitvice, tj. kratka uzdignuća i ljubazne izljeve, koji dušu uzdižu k Bogu. Te molitvice nadomještaju po riječima sv. Franje Saleškoga sve druge molitve, dok se sve druge molitve ne mogu nadomjestiti tim strelovitim molitvicama.

* Naš svetac raspravlja u cijelom jednom poglavlju o strelovitim molitvicama, iz kojega vadimo ovo: "Vini Filotejo često duh svoj i srce svoje k Bogu kratkim, ali živim poletom duše. Divi se Njegovoj ljepoti, moli za Njegovu pomoć, baci se klanjajući se u duhu pred noge Raspetome, pitaj Ga često o svomu spasenju, tisuću puta danomice prikaži Mu svoju dušu, upiri oči svoga duha na Njegovu ljubaznost, pruži Mu ruku kao dješešce svomu ocu da te vodi, stavi Njegov križ sebi na grudi kao prekrasnu kiticu cvijeća; usadi Ga u svoje srce poput zastave, pod kojom ti se boriti; ukratko, pokreni svoju ćud na sve moguće načine da se raspali ljubavlju prema Bogu, te nježnom i žarkom odanošću tvomu Nebeskom zaručniku. Tako se obavljaju molitveni uzdisaji što ih je veliki sv. Augustin tako živo preporučavao bogoljubnoj Probi . . . Ovo vježbanje nije nipošto teško, budući da se dade uplesti u sve naše poslove, a da ih ne remeti . . . Ima različitih zbirki takvih strelovitih molitvica, koje su doista vrlo korisne; ali po mom mišljenju ne trebaš se vezati za stanovite riječi. Govori u srcu ili zajedno ustima samo ono što ti taj čas nadahnjuje ljubav, jer ona neće dati da ti uzmanjka riječi. . . Duša, koja Boga vrlo žarko ljubi, osjećat će se neprestano primoravanom da na Njega misli, za Njim teži Njemu uzdiše, o Njemu govori. Dá, kada bi bilo moguće, ona bi urezala slatko ime Isusovo

u srce svih ljudi. - Ovamo pozivaju i sve stvari; nema stvora koji ne bi oglašavao hvalospjev Preljubljenoga. Sve što je u svijetu, kako kaže po sv. Antunu sv. Augustin, govori nijemim, ali vrlo razumljivim jezikom u slavu Njegove ljubavi. Sve budi u njoj pobožne misli, iz kojih se tada rađa množina uzdignuća srca i svetih uzdisaja ljubavi . . . Na tom vršenju duhovne samoće i molitvenih uzdisaja počiva veliko djelo bogoljubnosti. Ono može u nuždi nadomjestiti sve druge molitve, ali ono se ne može nadomjestiti gdje ga nema, niti jednim sredstvom. Bez toga vježbanja nije moguće dobro upravljati životom niti u razmatranju, niti u radu; bez njega je počinak samo lijenčarenje, a rad zbrka. Molim te najusrdnije, posveti se tom vježbanju cijelom dušom, da ga više nikada ne ostaviš."

17. Strelovite molitvice možemo obavljati na svim mjestima, u svako vrijeme, kod svih poslova. One se dadu usporediti sa slasticama i aromatičnim pastilama što ih čovjek upotrebljava za okrepu, da ima ugodan okus. Stoga se njima često služi da osvježiš duh.

18. Stari monasi o kojima govori sv. Augustin nisu imali vremena za dugotrajne molitve; jer su morali svagdanjim radom pribavljati što im bijaše potrebno za život. Češća uporaba strelovitih molitvica nadomještala je gubitak dugih molitava, tako da se o njima moglo reći da su neprestano molili, dok su neprestano radili.

19. Ja žarko želim da marljivo upotrebljavaš taj tako znamenit i lak način molitve; on će se pokazati korisnijim, nego obavljanje bezbrojnih usmenih molitava, kojih umnožavanje češće služi samo tomu da umori jezik, a ne da rasvijetli i oživi duh.

20. Sv. Terezija hoće da se tijelo kod molitve udobno smjesti, kako se ne bi duh odvratio od potrebne pozornosti na molitvu i Boga. Stoga se ne muči dugim klečanjem. Dosta je da se tvoj duh sa primjerenim počitanjem, ljubavlju i potrebnim pouzdanjem ponizi pred Bogom.

IV. POKORNIČKA DJELA

"Žrtva Bogu duh je raskajan,
srce raskajano i ponizno, Bože,
nećeš prezreti."

Ps. 50,19.

1. Po svetom Tomi postoje tri vrste pokorničkih djela: post, molitva i tjelesna ili duhovna milostinja. Ne misli stoga da ne činiš pokoru, ako ne bičuješ svoje tijelo i često ne postiš, jer molitva i milostinja nadomještaju to i zadovoljavaju kršćansku dužnost. Osim toga, ni Božji ni crkveni zakoni o postu nisu usmjereni na to da ljudi obole ili da budu spriječeni u vršenju dužnosti svoga staleža.

* Sv. Franjo Saleški stavlja to temeljno načelo glede pokorničkih djela i mrtvljenja: "Dobro je mrtviti sebe i svoje tijelo, ali je mnogo potrebnije svladavati svoja nagnuća i strasti, srce čistiti i oplemenjivati."

2. Tko odano prihvaća poslove, bolesti, duhovnu suhoću i nesreće, vrši pokoru koja je Bogu tim milija, čim smo mi manje utjecali na izbor.

Sve se kreposti dadu svesti u dva reda: jedne koje *rade,* a druge koje *trpe;* ove su zadnje najzaslužnije, a najmanje pogibeljne. Kod prvih može narav imati znatan dio i lako se uvući potajno dopadanje, što se ne zbiva kod drugih, osobito ako nismo trpljenje sami izabrali, nego ako dolazi neposredno od Boga.

* "Često je jednostavno mrtvljenje, koje stoji u postojanoj vjernosti križevima što ih je nametnula Providnost, ima mnogo veću

vrijednost, nego izabrana kruta pokornička djela, radi kojih postaje život čudački i koja idu za taštim samoljubljem. Tko se ne ustručava primiti ništa od onoga što ga snađe po Božjem određenju i ne traži ništa izvan te odredbe, taj ne završava svoj dan nikada, a da ne bi imao udijela u križu Kristovom. Postoji potrebna Providnost za križ i nevolje, kao i za druge stvari, koje su nužne za svagdanji život. To je kruh svagdanji. Nikada Bog ne da da ga uzmanjka." *Fenelon.*

Na drugom mjestu ističe veoma lijepo istu misao kada piše: "Bog je dosjetljiv pripravljajući nam križeve. On pravi križeve iz željeza i olova, koji već sami po sebi svojom težinom pritišću; znade prirediti križeve od slame, koje nije lakše nositi. Pravi također druge iz zlata i dragoga kamenja, koji zaslijepljuju gledatelje i draže zavist puka, ali koji zato manje ne razapinju nego najprezreniji križevi. Pravi križevi iz svih stvari koje najviše ljubimo i pretvara ih u gorčinu... Siromah koji nema kruha nosi olovni križ u svojem gorkom siromaštvu. Bog znade i najveću vanjsku sreću začiniti sličnom bijedom. U toj sreći žeđa čovjek za slobodom i utjehom, kao siromah za kruhom. Ali onaj može barem u svojoj nesreći pokucati na sva vrata, ima pravo na sućut svih koji prolaze mimo njega, dok su ljudi koji su sretni sramežljivi siromasi. Ne smiju se izvrgnuti pogibelji da probude sućut, niti tražiti kakvu olakšicu. Često se Bogu svidi da u staležu svjetske veličine sjedini tjelesne bolesti sa duševnim ropstvom. Ništa nije spasonosnije od ta dva združena križa. Oni razapinju čovjeka od pete do glave. Čovjek osjeća nemoć svoju i beskorisnost svega što ima. Svijet ne vidi križ; ne vidi drugo osim neke podređenosti, koja je ublažena ugledom i laku bolest, što ju može držati za razmaženost. Međutim dotični ne vide u svome staležu drugo nego gorčinu, suhoću, mržnju, ropstvo, malodušnost, bol, dosadu. Svega što zaslijepljuje oči onih koji iz daleka gledaju nestaje u očima osobe koja to ima i Bog je doista razapinje, dok joj svatko zavidi radi njezine sreće. Dakle Providnost nas znade kušati u svim staležima na raznovrsne načine. A da čovjek ne padne s te veličine i bez velikih poteškoća može piti kalež gorčine, - dá, ispija ga sve do najgorčega dna u zlat-

nim peharima, koji kolaju kod kraljevskih stolova. Bogu se mili da na takav način posrami čovječju moć, koja nije drugo nego preobučena nemoć. Blago onomu koji te stvari gleda prosvijetljenim očima srca, o kojima govori sv. apostol Pavao . . . Bog je onaj koji sve čini; naše je samo da Njega u svemu gledamo i Njemu se klanjamo . . . O Križu, o dobri Križu ja te obuhvaćam, u tebi se klanjam umirućem Isusu, sa kojim i ja moram umrijeti."

3. Sv. Jeronim uči da đavao nastoji dušu koju ne može odvratiti od dobra, potaknuti na izvanrednu strogost i pokoru, kako bi duh postao potišten, a zdravlje se izgubilo. Mnoge su kreposne i svete duše pale u tu zamku.

* "Dugi i prekomjerni postovi", piše sv. Jeronim, "jako su mi mrski, osobito za one koji su još mladi; jer oni lako padnu u mekoputnost, ako su prekomjernim postom postali boležljivi." Tomu dodaje naš svetac: "Na jednaki smo način izvrgnuti velikim napastima, ako se naše tijelo dobro hrani ili ako se odviše slabi; u prvom se slučaju postaje preuzetan, a u drugom malodušan. Kao što ne možemo više nositi tijelo ako je prejako, ni ono nas ne može više nositi, ako je previše oslabilo. Pomanjkanje mjere u postu i djelima pokore čini da su mnogi ljudi u najljepšim godinama života beskorisni za službu ljubavi. To se dogodilo i sv. Bernardu, koji je kasnije okajavao svoju preveliku strogost. Koji na početku prestrogo postupa sa svojm tijelom, mora mu na koncu laskati. Zato treba dati prednost umjerenom postupanju, koje je primjereno djelima i dužnostima staleža i zvanja."

4. Stoga veli sv. Franjo Saleški: "Opominjem te da čuvaš zdravlje, jer je to volja Božja i štediš svoje sile da ih upotrijebiš na slavu Božju; jer je uvijek bolje da su sile savršene, nego da što izgube, budući da je vrlo teško jednom izgubljeno natrag dobiti." Podaj dakle tijelu toliko hrane i pića, koliko treba da se uzdrže sile i zdravlje.

5. Kasijan i sv. Toma pripovijedaju o glasovitoj raspravi sv. opata Antuna sa najprosvijetljenijim monasima iz Egipta. Zaključili su da

je od kreposti najpotrebnija umjerenost, jer ravna svim krepostima, kao što sol začinja sva jela. Mnogi, koji nisu pazili na tu potrebnu umjerenost kod svojih pobožnih pokorničkih djela postadoše bolesni umjesto sveti i ostaviše kasnije put savršenosti, jer su ga držali preteškim.

6. Sv. Augustin izriče lijepu i temeljitu misao, koja treba služiti kao stalno pravilo: "Naše je tijelo siromašni bolesnik, povjeren ljubaznoj brizi duše, koja mu treba pružati potrebni lijek. Koliko je njegovih potreba, toliko je njegovih bolesti. Glad, žeđ, umornost jesu bolesti tijela, koje duša ljubeći mora razborito i primjereno liječiti." Tko tako radi, ispunja dužnost poslušnosti spram samoga Stvoritelja.

7. Iz toga je jasno kako su kriva neka načela koja se nalaze i u nekim asketskim knjigama, da ne treba mariti ako čovjek svoj život skrati za deset ili petnaest godina, samo ako spasi dušu. Da čovjek dušu spasi, morao bi odmah umrijeti; ali nama nije dopušteno izabirati pokornička djela, koja neposredno skraćuju život. Jer, kako veli sv. Jeronim, samo je malena razlika između samoubojstva i polagane smrti. Nismo mi gospodari života, zdravlja i sila, nego samo upravitelji.

8. Sveci, koji su vršili posebna pokornička djela zaslužuju naše divljenje, ali ne naše nasljedovanje. Sve to što su sveci činili, veli sv. Franciska Chantal moramo štovati, ali ne nasljedovati. Inače bismo morali s njima stanovati u strašnim špiljama sv. Klimaka, na visokim stupovima stilita, mnoge tjedne živjeti samo o svetoj pričesti kao sv. Katarina Sienska, sa sv. Alojzijem Gonzagom uživati danomice samo jednu uncu jela. Htjeti svece nasljedovati u njihovim izvanrednim djelima znak je tajne oholosti, a ne urođene kreposti.

* Vrlo je zgodno rekao jedan svećenik družbe Isusove o izvanrednim pokorničkim djelima sv. Ignacija: "Ne zamjenjujmo uzrok sa posljedicom. Ignacije nije postao svetac, jer je vršio takva pokornička djela; nasuprot, jer je već bio svetac, bilo mu je moguće

slobodno vršiti ih." Pa zaista, svaki je čin koji nadmašuje čovječje sile drzovit, ako ne dolazi iz osobitoga nadahnuća. Sveta crkva stoga odobrava takve čine, samo ako upoznaje Božje nadahnuće, koje daje pravo na iznimku od općenitoga pravila. - Sv. Franjo Saleški daje općenita pravila, koja ne treba nikada zaboraviti: *"Ni u kojem slučaju ne smijemo poduzeti posebnih tjelesnih pedepsa (trpljenja) bez savjeta svoga ispovjednika."* To pravilo utvrđuje ovako: "Opaki se neprijatelj malo brine za to da li razapinjemo svoje tijelo ili ne, samo ako pri tomu činimo svoju vlastitu volju. Ne boji se on mrtvljenja tjelesnih, nego poslušnosti. Ta može li biti većega mtrvljenja, nego kada čovjek svoju vlastitu volju postojano sili da se podvrgava i sluša?"

V. ISPOVIJED

"Rekoh: "Priznat ću Gospodinu prijestup svoj," i Ti si mi krivnju grijeha oprostio.

Ps. 31, 5.

"Ako je tko sagriješio, odvjetnika imamo kod Oca, Isusa Krista pravednoga."

I. Iv. 2, 1.

"Kojima oprostite grijehe, oprošteni su im, kojima zadržite, zadržani su im."

Iv. 20, 23.

1. Ispovijed je Sakrament milosrđa: stoga joj moramo radosno pristupiti pobožnim, pouzdanim srcem. Po nauku sv. Franje Saleškoga dosta je onomu koji ide svakih osam dana na ispovijed, da ispita savjest kroz četvrt sata, dok za pokajanje treba još manje vremena. Tko se još češće ispovijeda, može se za još kraće vrijeme pripraviti.

2. I manje pogreške što ih čovjek zaboravi ili ne prizna, brišu se u ispovijedi. Za to daje naš svetac ovaj vrlo mudri nauk: "Ne trebamo se uznemiravati ako nam kod ispovijedi ne dođu na pamet naše pogreške. Jer nije vjerojatno da duša koja češće ispituje svoju savjest ne bi opazila važnijih pogrešaka ili ih se ne bi sjetila. Ali čovjek ne smije biti ni tako sitničav, da bi htio ispovijediti neke tako

malene nesavršenosti, sve neznatne i lake manjkavosti. Jer je dosta jedno poniženje, jedan uzdah, da ih opere." Ne umišljajte dakle da imate tajnih grijeha, kojih ne ispovijedate. To je lukavština đavolova, da vas uznemiri. Promislite dalje da ih maleno nabrajanje vlastitih krivnja još ne odstranjuje, kao što ni točno brojenje dugova nipošto ne oslobađa dužnika od tereta njegovih dugova.

* Malenkosti, kojih ne možemo izbjegavati ni odstraniti, moramo se naučiti strpljivo podnositi. One su plod naše nesavršene naravi; odatle neprestana promjena nagnuća, odluka, želja, koje proizvode sad stanovitu srdžbu, sad veselje, a tada iznenada veliku suprotnost tome. Tim ćemo kukavštinama ostati podvrgnuti, dok smo u ovom nestalnom i prolaznom životu . Takve majušne misli ne treba čovjek u ispovijedi očitovati, jer su slične muhama koje dolaze i prolaze. Isto se tako malo treba tužiti na dosadu ili zlovolju, što ju osjećamo kod pobožnosti; jer to sve nisu grijesi, nego kukavštine i zapreke." *Sv. Franjo Saleški.*

3. Budi uvjeren da ćeš tim manje naći , čim dublje ispituješ. Osim toga dugo ispitivanje savjesti umara duh i umanjuje pobožnost.

4. I slijedeća uputa sv. Franje Saleškoga od velike je važnosti: "Ako jasno ne spoznamo da smo na stanovit način privolili uz srdžbu i druge napasti, tada to ne trebamo ispovijedati, nego reći u duhovnom razgovoru, da budemo poučeni, kako ćemo se držati. Jer ako kažeš: tužim se da sam dva dana bio sklon teškoj razdražljivosti i srdžbi, a da joj ipak nisam popustio, to priznaješ svoju krepost, a ne svoju pogrešku. Ako sumnjaš, da li si koju pogrešku počinio, moraš ozbiljno promisliti da li je ta sumnja osnovana i tada je priznaj otvoreno. U protivnom slučaju šuti o tome, makar ti zadaje i nešto straha."

5. Svetac zabranjuje i neke stalne općenite tužbe, kako ih mnogi iz običaja čine. On ih zove suvišnima, kao npr: nisam ljubio Boga i bližnjega kako bih morao: nisam molio niti sakramente primao sa doličnim počitanjem itd. Jer, primjećuje svetac, svi sveti na Nebu i svi ljudi na zemlji mogli bi to isto kazati, kada bi se ispovijedali.

6. Nadalje, sv. Franjo Saleški ovako opominje: "Nismo dužni ispovijedati lake grijehe. Ali ako ih ispovijedamo, moramo imati odlučnu volju da ćemo se popraviti, inače bi bila ta ispovijed zlorabljena."

7. Poslije ispovijedi ne uznemiruj se više. Svaki strah radi ispitivanja savjesti, radi pokajanja ili koje druge točke zabranjen ti je u svim okolnostima. Takav strah dolazi od tvoga neprijatelja, koji bi ti rado ogorčao sakrament utjehe i ljubavi.

* O tome piše naš svetac: "Poslije ispovijedi nije dobro ispitivati se da li je sve dobro učinjeno, nego je tada vrijeme mirno i pažljivo prebivati uz Spasitelja, sa kojim smo opet izmireni i zahvaljivati Mu za Njegova dobročinstva. Nije potrebno razmišljati o onom što smo možda zaboravili; mi moramo jednostavno kazati sve čega se sjetimo, poslije ne trebamo na to više misliti."

8. Kajati se moramo za grijehe, a ne radi njih uznemiravati; pokajanje je učinak ljubavi, a nemir učinak samoljublja. Moramo se svakako dok se ozbiljno kajemo za svoje grijehe Bogu zahvaliti, što nas u Svomu milosrđu čuva od smrtnih grijeha. Obećajmo tada ozbiljni popravak, posve se pouzdavajući u Božju dobrotu. A ako bismo pali i po sto puta na dan, moramo se nadati i ne prestati obećavati pravo poboljšanje. Bog može u čas napraviti iz kamenja djecu Abrahamu, tj. velike svece. On će to učiniti ako se ustrajno na Njega oslanjamo.

* Bog je neke izliječio ne ostavljajući ni znaka prijašnje bolesti. Tako se zbilo kod Magdalene, koja se za čas iz kaljuže pokvarenosti promijenila u vrelo najbistrije vode, koja se nije nikad više zamutila. Ali Bog je također kod mnogih Svojih sluga ostavio i poslije obraćenja neko vrijeme po koji znak prijašnjih zlih sklonosti i to za njihovu vlastitu korist. Svjedok je sv. Petar, koji je poslije svoga prvoga poziva još mnogo puta pao u nesavršenosti, te se je dapače vrlo teško i kukavno ogriješio, odričući se Krista. Velika je pogibelj da duša, koja je dugo vrijeme služila svojim strastima postane tašta i sebi mila, ako bi za čas postala njihova gospodarica;

kao što bi bilo vrlo pogibeljno za sluškinju, kada bi nenadano bila uzvišena za gospođu. Moramo si to gospodstvo malo po malo osvojiti; pa i sveci su trebali za to više desetljeća. Moramo biti strpljivi sa svim ljudima, a na prvom mjestu sa sobom." *Sv. Franjo Saleški.*

* Vrlo je mili prizor za Nebeski dvor kada duša koja je puna slaboća i pogrešaka radi neprestano i postojano,ali ujedno strpljivo i mirno; premda na oko beskorisno protiv svojih pogrešaka, jer je čvrsto odlučila da se više namjerno ne zamjeri Bogu. Takva duša, koja je odlučila podnositi svoje nesavršenosti, ako se Bogu mili da joj ih ostavi, ali ujedno se bez prestanka protiv njih boriti, milija je u očima Božjim, nego da uživa mirno posjedovanje kreposti i duhovnih dobara. Stoga odvažno na posao, junački se i ustrajno borimo, ali bez velike želje za uspjehom! Jer čim potražimo svoje vlastito zadovoljstvo, uvlači se dosada i nestrpljivost. Stoga opominje naš svetac: "Zlo čovjek ne smije htjeti ni na koji način, a dobro ne smije strastveno." I opet: "Molim te, ne ljubi žestoko ničega, pa ni kreposti; jer ih čovjek katkada izgubi, čim prekorači među umjerenosti." I opet: "Što treba značiti da smo mi odmah čim padnemo u nesavršenost ili grijeh zbunjeni, smeteni i nestrpljivi? Mi smo svakako mislili da smo nešto, držali smo sebe odlučnima i nepokolebljivima; a kada zaista opazimo da nije tako, kada ležimo na zemlji, razočarani smo, zbunjeni, uvrijeđeni, nemirni. Kada bismo sami sebe poznavali, ne bismo se nipošto čudili svome padu, nego bismo se još više čudili kako smo mogli tako dugo uspravno stajati." Veselo dakle radimo dalje, ne brineći se za uspjeh; jer Bog ne traži od nas uspjeh, nego naprezanje. Ako se ustrajno borimo, ne dajući se uplašiti pogreškama, jer su nam one upravo korisne, još korisnije nego pobjede. Međutim budimo oprezni; jer se i u tome možemo spotaknuti. Ako tu borbu ne vodimo posve iskreno, može se posve lako dogoditi da se sami prevarimo radi svojih naprezanja, da svoju kukavštinu, kojom smo izmaknuli borbi smatramo porazom, a učinke svoje putenosti i ravnodušnosti slavimo kao kušnje.

9. Bitnost pokajanja stoji u odluci volje, koja mrzi ono što je bilo i neće da to opet učini. Za pravo pokajanje ne zahtijevaju se nužno

suze, uzdisaji, niti osjetljiva ganuća. Može dapače biti sveto i opravdajuće pokajanje uz najveću duhovnu suhoću, koja nam se čini kao neosjetljivost. Ne uznemiruj se dakle glede toga.

* Sv. Franjo Saleški piše: "Moramo biti svakako žalosni radi svojih grijeha i radi njih se kajati postojano i ozbiljno, ali spokojno, mirno, bez smetenosti i očajavanja. Spoznaš li da si svojom krivnjom zakasnio na putu kreposti, ponizi se pred Bogom, moli Njegovo milosrđe, prostri se na tlo pred Njegovom dobrotom, priznaj svoju krivnju, tuži se svome ispovjedniku da dobiješ oproštenje. Ako si to izvršio, tada budi miran i s ljubavlju primi poniženje koje osjećaš radi svoje lijenosti u kreposti. Duše, koje trpe u čistilištu, nalaze se u muci radi grijeha što su ih mrzile i još mrze. Ali one s ljubavlju podnose poniženje i bol, koja nastaje odatle što su zadržane u mjestu očišćenja i što ne smiju još neko vrijeme uživati vječnu ljubav u Nebu. Žarkom revnošću pjevaju hvalu Božjoj Pravdi: "Pravedan si, Gospodine i prav je sud Tvoj" (Ps. 118,137.). Strpljivo dakle čekajmo svoje napredovanje u dobru i umjesto da se uznemirujemo što smo u prošlosti tako malo uradili, trsimo se da popravimo svoj nehaj i da ubuduće marljivije radimo oko svoga usavršavanja."

10. Nikad se na silu ne napreži da probudiš pokajanje; takvo naprezanje rađa smetnju i tišti duh, a ne proizvodi pokajanja. Radije nastoj svoje srce napuniti dubokim mirom; milo reci svome Bogu da bi želio da ga nisi nikada uvrijedio, čvrsto odluči da ga nećeš više vrijeđati. Tada imaš pokajanje. Pokajanje je učinak ljubavi, a ljubav uvijek tiho djeluje.

11. Po riječima sv. Franje Saleškoga za čas probuđujemo pokajanje, ako pogledamo sebe, da grijeh zamrzimo, ako pogledamo na Boga, da obećamo popravak i da mu se nadamo uz Njegovu pomoć.

* "Pitaš me", piše sv. Franjo Saleški, "kako bi mogla u kratko vrijeme izvršiti čin pravoga pokajanja? Odgovaram ti da jedva treba vremena da ga dobro obaviš. Jer se ništa više ne traži, nego da se čovjek baci pred Boga u duhu poniznosti i boli radi grijeha."

David bijaše proniknut najdubljim kajanjem, svoje je pokajanje izrazio jednom riječju: "Sagriješih!" I tom se jednom riječju opravdao.

12. Ti veliš da želiš biti pun pokajanja, ali ne možeš doći do njega. Na to odgovara sveti Franjo Saleški: "Velika je stvar htjeti moći. Želja za pokajanjem pokazuje da ga imaš. Ne opažamo vatre pod pepelom iako je ne vidimo, ipak je tamo." Želja da osjećaš pokajanje, nastaje često iz neurednoga sebeljublja. Ono nije zadovoljno što se Bogu mili, nego bi rado samomu sebi zadovoljiti i osjećati svoju vlastitu dobrotu i krepost.

13. Bog ti ne da upoznati tvoga kajanja, samo da ti namijeni zaslugu poslušnosti, koja ti nalaže da mirno živiš. Pokaži se stoga ponizan, pun vjere, velikodušno poslušan, pa ćeš postignuti dvostruku krunu. Najveći sveci mišljahu kadikad da nemaju pokajanja ni ljubavi, ali su u toj tmini junačkom poniznošću slijedili svjetlo poslušnosti.

14. Ne misli da ti manjka pokajanja ili da ti nije dobra ispovijed, jer opet padaš u istu pogrešku. Moramo razlikovati pogreške: jedne dolaze od zle volje koja ljubi grijeh, hoće griješiti i u grijehu živjeti; te moramo svom odlučnošću istrijebiti; druge nastaju iz manjka promišljenosti, iz slaboće, iz bojažljivosti; one će nas djelomice pratiti do groba.

* "Tužiš se", piše svetac, "da se mnoge nesavršenosti i manjkavosti miješaju u tvoj život, dok ti ipak gojiš želju za savršenošću i čistom ljubavlju prema Bogu. Odgovaram da nam je nemoguće biti posve slobodnima od svih napasti, dok ovdje putujemo. Stoga moramo uvijek sami sebe strpljivo podnositi, dok nas Bog u nebo nosi. Strpljivost moramo imati i ne utvarati sebi da se možemo za jedan dan osloboditi zlih navada, kojima smo privikli svojim slabim staranjem za spasenje svoje duše. Molim da ne gledaš ni ovamo ni onamo; tvoj pogled neka je upravljen na Boga i na tebe. Nikada nećeš vidjeti Boga bez dobrote, niti sebe bez bijede. Tvoja je bijeda predmet Njegove dobrote i milosrđa."

* "Bit će već nešto znamenito", veli naš svetac, "ako se nekih pogrešaka oslobodimo četvrt sata prije smrti." I opet: "Moramo nositi pogreške ne samo bližnjega, nego i svoje vlastite i vježbati se u strpljivosti, ako opazimo svoju nesavršenost." Nastojmo popraviti se, ali bez bojažljivosti; jer prije vremena ne možemo postati anđeli.

* Slično govori pobožni Fenelon: "Ne smijemo se uplašiti radi svojih pogrešaka niti izgubiti hrabrost. Moramo sami sebe strpljivo podnositi, ne gubeći ipak iz vida svoj popravak. Moramo sami za sebe činiti, što bismo učinili za drugoga. Čim opazimo da smo pogriješili, moramo se unutra osuditi i Bogu se obratiti da dobijemo svoju pokoru; moramo puni pouzdanja svoje grijehe priznati čovjeku Božjem, u koga se pouzdajemo. Moramo iznova početi dobro činiti, kao da je to prvi dan i tako moramo svakodnevno iznova počinjati. Ništa ne može tako ganuti Srce Božje kao ta ponizna i strpljiva hrabrost. Ne smijemo se uplašiti ako trpimo kojekakve napasti i ako padnemo u razne pogreške. "Krepost se u slabosti usavršuje", veli Apostol (II. Kor. 12,9.). Bogu dolazimo unutarnjim poniženjem i češćim obraćenjem Njemu, a ne osjetljivim užitkom i duhovnim utjehama."

15. Svaki put se u ispovijedi općenito potuži radi kojega grijeha iz prošlosti, koji osobitu mržnju pobuđuje u tebi. Reci npr.: "Tužim se radi grijeha nečistoće (ili neprijateljstva ili osvetoljubivosti), što sam ih prije počinio." Na taj način osiguravaš sebi potrebnu materiju za valjanost sakramenta.

16. Odstrani svaki strah da si tobože ispustio grijehe u velikim ili u običnim ispovijedima, ili da ih nisi dosta jasno rekao. O toj stvari piše neki znameniti učitelj duhovnoga života: "Crkva, koja je navjestiteljica volje Kristove, ne traži za naše ispovijedi materijalnu potpunost, nego sakramentalnu." Sakramentalna je potpunost tada, ako ispovjedimo svoje grijehe, kojih se sjećamo poslije razboritoga ispitivanja, koje je primjereno sadašnjem stanju duše. Materijalna potpunost nasuprot stoji u točnom nabrajanju naših grijeha, njihova broja i okolnosti, a da se ništa ne ispusti. Crkva

zahtijeva sakramentalnu potpunost, jer ne nadilazi naše sile; a ne traži materijalnu, jer vrlo dobro zna da će nam, ma koliko se ispitivali, još uvijek nešto izmaknuti, odnosilo se to na same grijehe ili na njihov broj i okolnosti. Ukratko, ona traži od svojih vjernika samo ponizno i otvoreno priznanje svega onoga čega se sjećaju poslije dovoljnoga ispitivanja savjesti. Ona hoće da dobra volja nadomjesti nehotične pogreške pameti."

* Sv. Franjo Saleški opominje: "Ne prestraši se, ako se ne sjetiš svih slabosti, da ih ispovjediš. Ne. Jer kako često padaš, a da ne opaziš, tako se i opet dižeš poput pravednika, koji na dan sedam puta padne i digne se, a da to ni ne opazi. Ne brini se radi toga, nego idi i priznaj ponizno i iskreno, čega si se sjetio. A čega se nisi sjetio, prepusti to ljubaznom Milosrđu Onoga, koji zaštitnički pruža svoju ruku nad onima koji bez zlobe padaju da se ne ozlijede; i tako ih tiho i brzo digne, da niti ne opaze kada su pali, jer ih je u padu prihvatila ruka Božja; ni kada su se opet digli, jer se to odmah zbilo tako, da toga nisu bili svjesni."

17. Kada si dosta učinio za sakramentalnu potpunost, moraš od sebe odbijati svaki strah i svaku dvojbu, kao prave napasti.

18. Ako bi ti se možda činilo kao da nisi upotrijebio dosta marljivosti, umiri se mišlju da je razborit ispovjednik ispitivanjem nadomjestio ono što je manjkalo. Nije li ništa pitao, to je dokaz da je dobio jasnu sliku tvojih grijeha i stanja tvoje duše, a to je svrha sakramentalne ispovijedi.

19. Prema tome, u velikoj su zabludi oni koji uvijek hoće da obnavljaju velike ispovijedi, jer se boje da su pogriješili ispitivajući savjest ili pobuđujući pokajanje. Stoga su ukora vrijedni i ispovjednici, koji to dozvoljavaju.

* "U tvojoj velikoj ispovijedi," piše naš svetac nekoj bojažljivoj osobi, "našao sam sve znakove prave, dobre i ozbiljne ispovijedi, tako da nisam nikada čuo ispovijedi, sa kojom bih bio sasvim zadovoljan. To je jednostavna istina i vjerujem samo da ja tu stvar, osobito u takvim prilikama uzimam vrlo točno. Ako si što ispustila,

pitaj se da li je to bilo namjerno; jer bi se tada bez sumnje morala iznova ispovijediti, ako je to bio smrtni grijeh, a ti si ga bila potpuno svjesna. A ako je bio laki ili smrtni grijeh, ali na koji nisi mislila, nemoj se brinuti. Tada nisi obvezna da ponoviš ispovijed.

Ako bi čovjek mario za taj strah, morao bi čitav život provesti u ponavljanju velikih ispovijedi; jer bi se isti strah mogao uvijek vraćati pa i kod velikih svetaca, te bi tako ispovijed bila pravo mučilište za duše, što je sabor Tridentski izričito osudio kao krivovjerje.

20. Sveci i učitelji duhovnoga života složno uče da se čovjek, pošto je iskreno i sa željom da se popravi obavio veliku ispovijed mora umiriti, te da je ni pod kakvim uvjetom ne smije ponavljati. Tko tako ne radi, priziva u pamet ono što bi trebao zaboraviti; umjesto da umiri duh, još ga više uznemiruje; "jer", veli sv. Filip Neri, "čim čovjek više mete, tim se prah više diže."

21. Za umirenje duha neka također bude izreka svetaca, da strah pred grijehom prestaje biti spasonosan, ako je prevelik.

VI. Sv. Pričest

"Tko jede Tijelo moje i pije Krv moju, ima život vječni."

Iv. 6, 54.

"I posla slugu svoga kazati uzvanicima da dođu, jer je već sve gotovo. I počeše se svi zaje-dno izgovarati."

Luka 14. 17. 18.

"I ako ih pustim gladne kućama njihovim, oslabit će na putu."

Marko 8, 3.

"Osušilo se srce moje, jer sam zaboravio jesti kruh svoj."

Ps. 101,5.

1. Česta je sv. Pričest najuspješnije sredstvo da se sjedinimo s Bogom. "Tko jede Tijelo Moje," veli Isus, "ostaje u meni i Ja u njemu." (Iv. 6,57.)

2. Sv. Bernard zove ovaj Sakrament ljubav Ljubavi. Teži stoga za češćim primanjem, da se napuniš tom božanskom ljubavlju.

3. Po sv. Franji Saleškom moraju češće pristupiti k svetoj Pričesti: savršeni, da se približe praizvoru savršenstva; nesavršeni, da dođu do savršenosti; jaki, da ne zaspu; slabi, da se ojačaju;

bolesni, da ozdrave; zdravi, da ne obole. Prigovorit ćeš: ja sam nesavršen, slab i bolestan i zato nevrijedan češće se pričešćivati. Ali, ja ti velim da upravo radi toga moraš ići češće na sv. Pričest, da bi se tako što tjesnije sjedinio sa praizvorom savršenstva, koji je tvoja jakost i tvoj lijek. *Tako naš svetac.*

* Vrlo je važno da češće primanje sv. Pričesti ne smatramo, kako se to mnogo puta događa *kao nagradu kreposti* nego radije kao *najjače sredstvo da se postigne krepost.* Neki se mladić potužio nekom svećeniku družbe Isusove, da ga je sram često se u tjednu pričešćivati, kako mu je ispovjednik dopustio, kada pomisli na sv. Alojzija, koji se je svaki tjedan samo jednom pričešćivao. "Gle, gle, odvrati pater, samo vi idite posve mirno na sv. Pričest; jer je vama potrebnija nego sv. Alojziju." Zato je dakle Spasitelj naredio presveti Sakrament, koji je zaista Tijelo Njegovo i Krv Njegova, da time budemo osigurani protiv duševne smrti i postanemo dionici blažene besmrtnosti. Stoga uvjerava sv. Franjo Saleški: "Tko taj sakrament često pobožno prima, učvršćuje zdravlje i život duše toliko, da je otrovanje zlim požudama gotovo nemoguće. Jer ne može se tim Tijelom Života biti hranjen i ujedno živjeti od požuda smrti. Kao što prvi ljudi bijahu tjelesno besmrtni pomoću ploda stabla života, koje bijaše zasađeno u sredini raja, tako možemo i mi snagom toga sakramenta života ostati sačuvani od duševne smrti ... Filotejo, prokleti, koji bijahu kršćani, neće moći dati odgovora, kada im pravedni Sudac pokaže kako su počinili veliku nepravdu kada su se predali duševnoj smrti; premda im bijaše tako lako uzdržati život i zdravlje duše blagovanjem Njegova Tijela, *što im ga je upravo u tu svrhu ostavio.* Nesretnici, reći će im, Kruh Života bio vam je ponuđen, a vi ste ipak umrli!"

* Na isti način osniva pisac knjige Nasljeduj Krista (IV, 10,) svoju opomenu za češće primanje sv. Pričesti: "Češće ti je dolaziti vrelu milosti i milosrđu Božjem, vrelu dobrote i sve čistoće, da *se možeš izliječiti od svojih strasti i pogrešaka, da zavrijediš biti jači i oprezniji protiv svih napasti i spletaka đavolskih.* Neprijatelj, znajući kako je koristan i probitačan lijek sveta Pričest, na svaki način i svakoj prilici gleda vjernike i pobožnike od nje odbiti i nju spriječi-

ti . . . Ali ne treba ništa mariti za njegovu himbenost i opsjene, bile kako mu drago gadne i grozne, nego sve njegove utvare na glavu mu oboriti. Prezreti ih i kukavicu ismijati, pa ne treba poradi njegovih nasrtaja i uzbuna što ih komu zadaje, ostaviti svetu Pričest."

* Sv. Ivan Zlatousti piše o češćoj sv. Pričesti: "Mnogi su vjernici slabi i bolesni; mnogi od njih spavaju. A kako, pitate vi, mi primamo taj sakrament samo jedan put u godini, odakle dakle to zlo? Vi se jako varate. Jer vi mislite da zasluga nije možda u čistoj savjesti, nego u duljem razmaku od jedne sv. Pričesti do druge; vi smatrate to najdubljim počitanjem i najvećom čašću, što ju iskazujete Sakramentu, ako samo rijetko pristupate toj nebeskoj gozbi ... Preuzetnost ne stoji u čestom pristupanju k stolu Gospodnjem, nego u nedostojnom primanju, pa makar se to zbilo samo jednom u životu . . . Zašto dakle da odmjeravamo svoje pričesti prema duljini vremena? Čistoća savjesti trebala bi nas dovesti k sv. Pričesti. Ili zar ta tajna ima veće znamenje u vrijeme uskrsno, nego u drugo vrijeme? Uvijek je ista; uvijek je ista milost Božjega Duha. Uskrsno vrijeme traje kroz cijelu godinu. Vi, koji ste u to upućeni, razumijete dobro što kažem. Bila subota, bila nedjelja, bila svetkovina mučenika, uvijek je isto uskrsno Janje, ista Žrtva . . . Gospodin nije htio odrediti svoju Žrtvu za stanovito vrijeme."

* Sv. Ambrozije piše: "Ako je to svagdanji kruh, zašto ga jedete samo na koncu godine? Primajte ga svaki dan, da vam svaki dan koristi. Živite tako da budete vrijedni svaki dan ga primiti. Tko nije vrijedan svaki dan ga blagovati, ne zaslužuje to ni na koncu godine . . . Ne znate li da se svaki put kad se prikazuje žrtva obnavlja smrt, uskrsnuće, uzašašće Gospodinovo, oproštenje grijeha? A ipak ne blagujete svaki dan toga Kruha Života! Tko je ranjen, traži lijek. Grijeh, koji smo prihvatili, naša je rana. Naš lijek je Nebeski i časni Sakrament." Da suzbijemo prigovor kako ono što je vrijedilo za prijašnja vremena nije više za naše vrijeme, navodimo nauk sv. Crkve riječima tridentskoga sabora: "Kršćani moraju vjerovati u ovaj Sakrament i štovati ga živom vjerom, takvom revnošću i pobožnošću, da postanu vrijedni često primati ovaj Kruh, koji nadilazi svako bivstvo, kako bi uistinu bio život njihovoj duši, postojano

zdravlje njihovom duhu i kako bi snagom što je time dobivaju, iz kušnji ovoga života mogli preći u pokoj vječne domovine... Sveti bi sabor želio da se vjernici koji su prisutni na svetoj Misi svaki put pričešćuju, ne samo na duhovni način, željom, nego pravim primanjem sakramenta, da budu u izobilju dionici plodova ove svete žrtve." (Sess. 22. c. 6.)

4. U predvečerje se malo saberi; misli na uzvišeni dar što ti ga Bog želi pokloniti i probudi pouzdano ufanje da se posvetiš.

* "Već u predvečerje moraš se pripravljati na svetu Pričest kratkim molitvama i uzdasima; idi također prije na počinak, da se uzmogneš rano ustati. Probudiš li se po noći, posveti se nekim pobožnim riječima, da ti duša bude kao miomirisom napunjena za primanje Zaručnika, koji, dok ti spavaš bdije i sprema se da ti podijeli tisuću milosti."

5. Ali ne misli da su ti pričesti bez ploda, jer ti se čini kao da ništa ne napreduješ u kreposti.

* Nema uistinu pravoga napretka u kreposti, bez napretka u poniznosti; čim je tko kreposniji, tim manje misli da je krepostan; čim si vrijedniji približiti se Bogu, tim ćeš dublje biti proniknut svojom nevrijednošću. Jer makar kako daleko došao čovjek u savršenosti, time će, budući da ovdje na zemlji može biti ipak samo bijedan i griješan, jasnije upoznati svoju neznatnost, čim su mu udijeljene veće milosti i prosvjetljenja. U tom smislu piše Fenelon: "Prije ti je manjkalo svjetlo da upoznaš u svojoj nutrini gibanja pokvarene naravi, koja se sada pred tvojim očima razvijaju. Čim je jasnije svjetlo, tim više upoznajemo svoju vlastitu pokvarenost; ali tomu se ne smijemo čuditi, niti izgubiti hrabrosti. Jer nismo postali gori nego li smo bili, nasuprot, postali smo bolji. Dok se naše pogreške umanjuju, raste svjetlo koje nam ih pokazuje."

Primanje sv. Pričesti služi tome da te uzdrži u milosti. Svaki dan uzimamo hranu, ali svaki nam se dan ne povećava snaga, inače bismo postali jaki kao Samson. Zar je možda zato hrana bez koristi? Nipošto; ako nam ne daje veće snage, to nam ipak uzdržava sile. Primijeni ovo hrani duševnoj.

6. Ne smatraj se nepripravnim i ne boj se da ćeš zlorabiti Sakrament, ako ti se čini da si kod primanja hladan, ravnodušan i kao bešćutan. To su kušnje što ti ih šalje Gospodin da poveća tvoje zasluge. Ovdje vrijedi isto što je već rečeno o suhoći u molitvi. Goji čeznuće za najnježnijim duševnim raspoloženjem, kako ga nalazimo kod svetih. Bog nagrađuje, kako sam već prije kazao sa sv. Grgurom Velikim želju, kao i samo djelo.

7. Ako bi propuštao češću pričest jer si nevrijedan, to se ne bi smio nikada pričestiti, jer nećeš nikada biti dostojan. Samo je Bog dostojan Boga primiti. Ti ne bi smio nikada ići u crkvu, nikada moliti; jer kukavni čovjek nije vrijedan da stupi u kuću Božju, da s Bogom razgovara, što se ipak u molitvi zbiva.

* "Koliki se bojažljivi kršćani", s pravom se tuži Fenelon, "uzdržavaju od ove hrane, te su postojano bolesni. Uništavaju se mislima i neplodnim naprezanjima. Boje se, drhću, uvijek su u sumnji i uzalud traže sigurnost, koju ne mogu u ovom životu postići. Unutrašnje pomazanje njima je strano. Hoće za Isusa živjeti, a da ne žive od Njega. Osušeni su, bez snage, oslabljeni i padaju u nesvijest. Nalaze se pri izvoru Žive Vode i umiru od žeđi. Sve će izvana učiniti, ali se ne usuđuju unutra okrijepiti. Hoće nositi jaram zakona, a da zato ne crpe snagu i jakost iz molitve i češće pričesti."

8. Ne zadržavaj se stoga kod promatranja svoje bijede, nego stani kod Božje milosrdnosti. Oni, koji su došli na tajanstvenu večeru, ne bijahu odličnici i velikani, nego slijepi i hromi, slika naše bijede. Tko imade svadbeno ruho, znak milosti, ne treba se isključivati od te večere.

9. Tko ide na sv. Pričest iz poslušnosti, prima ju u takvu stanju, koje je Bogu osobito milo. Dopušta li ti poslušnost primanje, to pristupi pun pouzdanja; zabrani li ti, ustegni se u poniznosti.

10. Ne možeš li se pričestiti, a da ne budeš na teret poglavarima, ili da ne zanemariš druge dužnosti pravednosti i ljubavi, to se po savjetu našega sveca zadovolji duhovnom pričešću. To duhovno

mrtvljenje biti će Bogu neizmjerno milo. Sveti pustinjaci nisu se posvećivali mnogim pričestima, nego savjesnim obavljanjem dužnosti svoga zvanja. Sv. se pustinjak Pavao za čitavoga svoga dugog života pričestio samo dva puta. A ipak, kako velik bijaše u očima Božjim! Stoga nam daje naš svetac ovaj lijepi naputak: "U onoj mjeri, u kojoj si spriječen činiti dobro što ga želiš, obavi tim većom revnošću dobro što ga ne želiš; jer to vrijedi više. Sv. Ivan Krstitelj mnogo je srdačnije pristajao uz Isusa nego apostoli, a ipak mu se nije pridružio, jer je njegovo zvanje zahtijevalo nešto drugo. To je najveći čin samozataje, koji je poznat u životu svetaca."

* Sv. Franjo Saleški piše: "Ako možeš ići na svetu Pričest, a da ne budeš na teret svojoj gospodi, idi koliko puta ti ispovjednik to savjetuje. A bojiš li se da će se gospodari uznemiriti, to se zadovolji sa duhovnom pričešću. Vjeruj mi, ovo duševno mrtvljenje, ovo oskudijevanje Boga bit će Gospodinu izvanredno milo, pa će se tim tjesnije sa dušom sjediniti. Moramo kadikad stupiti jedan korak natrag, da uzmognemo time dobiti više maha za skok. Često sam se divio potpunoj samozataji sv. Ivana Krstitelja, koji življaše dugo vremena u pustinji i to posve blizu Spasitelja, a da se nije potrudio da Ga vidi, čuje, ili slijedi. I kako to bijaše moguće, da, pošto Ga je vidio i krstio, nije mu se uistinu pridružio, premda njihova srca bijahu međusobno tako tijesno povezana? Ali on je znao da služi svome Gospodinu upravo tim svojim odricanjem zajedničkoga života. Ovime hoće reći da ti možeš Bogu služiti i tako, ako se strpljivo odrečeš sakramentalne Pričesti, da stečeš ljubav pretpostavljenih, koje ti je dao. Bit će mi na veliku utjehu, ako te ove moje upute nikako ne uznemire. Vjeruj mi, ova podložnost, ova samozataja bit će ti vrlo korisna."

11. Ne propusti sv. Pričesti, jer te muče napasti. Jer ako to propustiš iz toga razloga, predaješ se pobijeđen u ruke svoga neprijatelja. Čim je žešća borba, tim više treba jakosti i oružja. Krijepi se stoga hranom jakih, pa ćeš pobijediti.

12. Čuvaj se ići na sv. Pričest samo zato jer i drugi idu. To zove naš svetac pustim i ljubomornim oponašanjem, koje se obično u žena nalazi. Samo iz ljubavi moramo primati Isusa Krista u Pričesti, jer se on nama samo iz ljubavi daruje.

13. Nije za sve da jedanko često primaju sv. Pričest. Doduše svi moraju imati pred očima isti cilj, naime sjedinjene s Bogom; ali svi ne moraju upotrijebiti ista sredstva. Razborita poslušnost odlučuje što je za svakoga pojedinca najbolje.

14. Jedna dostoja sv. Pričest može nas učiniti svetima. Stoga nastoj uvijek sveto primiti sv. Pričest, kad god ti to dopusti poslušnost; ne srdi se nikada, ako ti se uskrati.

* Glede sv. Pričesti drži se upute svoga ispovjednika. U toj stvari ima on jedino pravo odlučiti. Ti nećeš pri tome ništa izgubiti; jer što ti izmakne time što ne primaš sakrament, naći ćeš u podvrgavanju i poslušnosti." *Sv. Franjo Saleški.*

Na drugom mjestu piše svetac: "Što se tiče sv. Pričesti, to za sada, budući da nije prema želji muževoj, ne prekoračuj granica što smo ih utvrdili. Ostani postojana i pričešćuj se duhom; Bog će primiti pripravnost srca, umjesto broja." I opet: "Dobro si uradila što si poslušala svoga ispovjednika kada ti je uskratio utjehu često se pričešćivati bilo za to da te kuša, ili jer se nisi dosta trudila da se ostaviš svoje nestrpljivosti. Mislim da je on iz obadva razloga tako postupio. Ustraj dakle u toj pokori dokle god je naređuje, jer ima dosta razloga misliti da on ništa ne čini, dok nije zrelo promislio. Nastaviš li dalje ponizno slušati, to će ti biti jedna sv. Pričest mnogo korisnija, nego li inače dvije ili tri. Jer nikada nam hrana bolje ne koristi, nego kada je uživamo s tekom i poslije rada. Svakako će ti odgađanje dati veći tek i rad oko svladavanja tvoje nestrpljivosti, novu snagu tvojem duhovnom želucu. Ponizi se ipak i probudi često čin ljubavi radi svoga vlastitoga poniženja. Stavi se koliko možeš u raspoloženje žene Kananajke: "Da, Gospodine, ja nisam vrijedna da jedem kruh djece." Ja sam zaista psić, budući da svoga bližnjega bez razloga vrijeđam svojim nestrpljivim riječima. Ali ako i psići ne dobivaju čitavoga kruha, ipak se hrane mrvicama koje padaju sa gospodareva stola. Isto tako, slatki moj Gospodine, molim te, ako ne za Tvoje presveto tijelo, a ono barem za blagoslov što ga rasprostireš nad onima, koji mu se iz ljubavi približuju. Takvim se čuvstvima možeš baviti u dane, u koje običavaš primati svetu Pričest."

VII. Svetkovanje nedjelja i blagdana

"Subota je radi čovjeka, a ne čovjek radi subote."

Marko 2, 27.

1. Svaki dan mora biti upotrijebljen za proslavu Božju. Ali je ipak Bog izabrao neke dane, za koje traži posebnu proslavu. To su nedjelje i blagdani.

2. Ti se dani trebaju posvećivati češćim djelima ljubavi, slušanjem svete Mise i propovijedi, primanjem svetih sakramenata, pobožnim čitanjem.

3. Ali se treba čuvati prenatrpanosti i neka se duh ne umara premnogim pobožnostima. Jer se u tim stvarima treba pokuditi prekomjernost. Gdje počima prekomjernost, tu prestaje krepost. I tu vrijedi isto što je prije rečeno o molitvi.

4. Primjeren posjet, šetnja za oporavak, razborita rastresenost prikažu se Bogu i služe svetkovanju blagdana. Isto tako nisu djela što ih traži čovječji život, kao objed, počinak, san protivna onima što ih na blagdane želi svetost kršćanina.

* "Dobri Bože", kliče sv. Franjo Saleški, "kako se često varamo! Još jednom ovo opetujem: moramo paziti ne na vanjštinu djela, nego na nutrinu; moramo gledati da li su Bogu ugodna . . . Ne gledaj na vrijednost djela što ih obavljaš, koju imaju u sebi, nego na čast koja im se daje; jer ma bila ona kako bijedna i kukavna u sebi, može ih Bog htjeti, mogu ići u red Njegove providnosti, mogu biti

određena Njegovom mudrošću. Ukratko, mogu biti Bogu mila; komu bi dakle mogla smetati?"

5. To kažem za pouku onima koji se upravo ludo naprežu svetkovanjem blagdana, za koje se čini da više slijede farizejsko praznovjerje glede prijašnje subote, nego svetu slobodu što nam ju je dao Isus Krist u Svomu evanđelju. Mora se izbjegavati isto tako velika rastresenost, kao i prekomjerno moljenje.

6. Budeš li spriječen prisustvovati kršćanskom nauku, tada čitaj svake nedjelje i blagdana neko vrijeme iz katekizma, da ne zaboraviš istine naše svete vjere.

7. Moraš li putovati na koji blagdan ili obaviti koji nepredviđeni posao, ne trebaš se uznemiravati radi propusta običnih Bogu milih djela. Nadomjesti ih češće se služeći kratkim molitvicama, koje, kako je već rečeno nadopunjuju sve druge molitve.

8. Na koncu primjećujem da čovjek može svetkovati nedjelju i blagdan također slušanjem jedne svete Mise, ako se radi o osobama koje moraju ostati kod kuće, čuvati djecu i dvoriti bolesne, pa ne mogu osobno prisustvovati sv. Misi.

* "Zemaljske se predodžbe uvijek miješaju u naše misli. U kući kneževskoj mnogo manje vrijede sluge koje poslužuju u kuhinji, nego one koji poslužuju u sobama, ali u kući Božjoj često prve vrijede mnogo više. Pa ako se i zamažu, biva to iz ljubavi prema Bogu, jer on to hoće i nalaže. Božja volja, a ne vanjština daje našim djelima njihovu vrijednost. Tko uistinu ljubi volju Božju kod obavljanja svojih dužnosti, nije to ni na koji način na uštrb njegovu nagnuću k duhovnom, pa se i ne žalosti ako bude u tomu spriječen bolešću ili kakvom drugom zgodom. Ne velim da takav ne ljubi tih čina, nego samo da nije o njima ovisan." *Sv. Franjo Saleški*.

Takva mu djela nalažu dužnost i ljubav. U tim slučajevima vrijedi zaposlenost koja je sveta toliko, koliko mnoge molitve.

* "Ne smije biti čovjek nepravedan, moja draga kćeri i tražiti od sebe nešto što ne može. Ako nam tijelo nije zdravo, smijemo tražiti

od svojega duha samo da se podvrgne, dragovoljno snosi nametnuti mu teret i uopće vlastitu volju sjedinjuje sa voljom, kako se ona očituje u najvišem dijelu duše." *Tako sv. Franjo Saleški.*

A na drugom mjestu: "Ako vi, kćeri moja, ne možete za bolesti svoje i svoga gospodina supruga obavljati drugih molitava, tada dajte neka vam bude vaša boležljivost molitva, prikazujući je Onomu koji naše slaboće tako jako ljubi, da On u dan svadbe i Svoje svete radosti od njih pravi vijenac i njime se diči."

* "Ljubiš li baš od srca poslušnost i podložnost, želim", piše naš svetac na drugom mjestu, "ako se dogodi radi dužnosti ili ljubavi, te propustiš svoja vježbanja, da to bude neka vrst poslušnosti i taj manjak nadomješten ljubavlju. Ja sam već jednom rekao: čim manje živimo po svomu ukusu i manje biramo kod svojih djela, tim su ona bolja i viša prema pravoj bogoljubnosti. Kadikad moramo ostaviti svoga Boga, da drugima služimo iz ljubavi prema Njemu."

O bolesnima ne govorim, jer ih njihova zaslužna strpljivost posvećuje svaki dan.

VIII. KRŠĆANSKO UFANJE

"Svu svoju skrb bacite na Gospodina, jer se On brine za vas."

I. Petr. 5,7.

"Neka bude Milosrđe Tvoje Gospodine na nama, kao što se uzdamo u Te."

Hvalospjev sv. Ambrozija.

1. "Blago čovjeku", veli Duh sveti, "koji se uzda u Gospodina" (Ps. 33, 9.). Gdje nema ufanja, nema ni kreposti.

2. Ne zaboravi nikada velike istine: tko se ničemu ne nada, ništa ne dobiva; tko se malo nada, malo dobiva; tko se svemu nada, sve dobiva.

3. Božje je Milosrđe neizmjerno veće, nego svi grijesi svijeta. Ne smijemo dakle ostati kod svojih grijeha, nego se moramo svagda uzdizati do Milosrđa Božjega.

* "Pogreške, koje nam je najteže podnositi", piše Fenelon, "nama su za spas, ako ih upotrijebimo zato da se ponizimo, ne popuštajući u težnji za popravkom.Malodušnost ne pomaže protiv nikakvoga zla, ona je samo očaj srditoga samoljublja. Pravo sredstvo da se dobro okoristimo poniženjem radi svojih grijeha, jest da ih gledamo u čitavoj njihovoj grdobi, a da ne dozvolimo da nam oslabi ufanje u Boga i da se nikada ničemu ne nadamo od samih

sebe. Prijeko je potrebno za nas da nas naše pogreške ponize; samo će tako Bog smrviti našu oholost i posramiti našu drzovitu mudrost. Kad je jednom Bog odstranio svako ufanje u vlastitu pomoć, tada će on podignuti Svoju zgradu; dotle će sve rušiti i dapače zato upotrijebiti naše vlastite pogreške. Pustimo ga neka gospodari; mi ponizno radimo dalje, samo se ne oslanjajmo na svoje vlastite sile. Nepouzdanje u našu slaboću, koja se ne da popraviti i pouzdanje u Boga pravi su temeljni stupovi duhovne zgrade."

4. Jako zgodno kaže sv. Toma Villanovski: "ŠTO SE BOJIŠ? SUDAC KOJI ĆE TI SUDITI JEST ISUS KRIST, KOJI JE NA KRIŽU UMRO DA TE NE OSUDI."

5. Naše kukavštine i grijesi ne smiju nam se militi, ali nas ne smiju ni prestrašiti, niti nam oteti hrabrost. Kad je Petar rekao Isusu da ode od njega, jer je grešnik, odgovori Krist: "Ne boj se!" U sv. pismu, kako kaže sv. Augustin, uvijek se više govori o ufanju i ljubavi, nego o strahu.

* "Ne bojmo se dakle da će nas naša nevjernost i naše pogreške učiniti nevrijednima Božjega Milosrđa. Došao je s Neba na Zemlju da traži grešnike, a ne pravednike. Došao je tražiti one što bi bez Njega bili izgubljeni. Liječnik traži bolesne. O, kako jako Bog ljubi one, koji pouzdano dolaze pred Njega u svojim zamazanim i razderanim prnjama, te Ga kao svoga Oca mole za odijelo koje je Njega dostojno!" *Fenelon.*

6. Sv. Franjo Saleški ide još dalje i veli: naše su kukavštine prijestolje Božjega Milosrđa; jer kada ne bi bilo kukavština, kada ne bi bilo grijeha koje treba brisati, Bog bi doduše bio milosrdan u Sebi, ali ne izvana; jer ne bi bilo nikoga komu bi mogao pokazati Svoje milosrđe. Stoga upravo kaže Krist da nije došao na svijet radi pravednika, nego radi siromašnih grešnika.

* "Čim jasnije uviđamo svoju bijedu, tim se čvršće ufamo u dobrotu Božju; jer između Milosrđa Božjega i naše bijede postoji tako tijesan vez, da jedno bez drugoga ne može biti. Da Bog nije stvorio čovjeka, bio bi neizmjerno dobar, ali ne pun milosrđa u

djelu, jer se milosrđe može očitovati samo prema nevoljniku. Vidiš dakle da imamo tim više razloga pouzdavati se u Boga, čim nam je jasnija naša bijeda i čim točnije spoznajemo da nemamo ničega na što se možemo osloniti." *Sv. Franjo Saleški.*

7. Doduše, Bog ne ljubi naših pogrešaka, ali ljubi nas. Majci koja ljubi ne mile se slaboće i kukavštine djeteta, ali uza sve to ljubi dijete, osjeća sućut prema njemu i pomaže mu. Da, čim je veća slabost, tim je veća i pomoć što mu ju majka pruža.

* Sv. Franjo Saleški piše: "Pitaš me da li naš Spasitelj misli na tebe i da li te gleda s ljubavlju. Da, misli On na tebe i ne samo na tebe, nego i na najmanju vlas na tvojoj glavi. To je članak vjere, u koji se ne smije sumnjati. Dobro znam da ti u to ne sumnjaš, nego da je samo stanje suhoće, tvrdoće, neosjetljivosti, u kojemu čami niski dio tvoje duše krivo što tako pitaš... Nemaš razloga sumnjati da te Bog s ljubavlju gleda; ta On ljubazno gleda na najveće grešnike, ako imaju samo malenu težnju da se obrate . . . Naše nesavršenosti ne smiju nam samo smetati, nego moramo reći sa Apostolom (Rim 7, 24.): Mene nesretnika! Tko će me izbaviti iz tijela smrti ove? Ali se čuvajmo da gledajući ih ne klonemo duhom i ne postanemo malodušni; poznavanjem naših nesavršenosti moramo se naučiti podložnosti, poniznosti i nepouzdanju u same sebe, a ne malodušnosti, zabrinutosti srca, a najmanje nepouzdanju u ljubav Božju prema nama. Bog se ne mile naše nesavršenosti i laki grijesi, ali nas usprkos njima nježno ljubi. Kao što se majci ne mili slabost i boležljivost djeteta, ali je zbog toga nježnija prema djetetu, isto tako ne prestaje Bog ljubiti nas. Stoga je imao pravo David, kada je rekao: "Smiluj mi se Gospodine, jer sam slab" (Ps. 6,3.).

8. Imamo ljubaznog velikog svećenika, veli sv. Pavao (Hebr. 4, 15.), koji je sućutan prema našim slabostima. To je Isus Krist, naš brat i posrednik. Čim više upoznajem svoju slabost, tim je veće moje pouzdanje u najvećega liječnika.

* Pobudne riječi sv. Pavla glase: "Ne samo da imamo velikoga svećenika, koji može sudjelovati u našim slabostima, nego koji je

iskušan u svemu kao i mi, osim u grijehu. Pristupajmo dakle pouzdano k prijestolju milosti, da postignemo milosrđe i dobijemo milost, kada nam je nužna pomoć."

9. Ne uznemiruj se radi svoga predodređenja (praedestinatio); ono je u ruci Božjoj; tu počiva bolje nego u tvojoj ruci.

* "Jedno je od *glavnih pravila* duhovnog života", piše Fenelon, "ograničiti se na *sadašnji čas*, a da se ne gleda preko njega. Poznato je da su Izraelci u pustinji išli za stupom oblaka i vatre, da nisu znali kamo ih je vodio, da su mogli sabirati manu samo za jedan dan, jer se ostalo pokvarilo. Ne radi se o tome da sada brže idemo, nego da mislimo na to kako ćemo ugraditi u zgradi čvrste temelje, duboko ih iskopati posvemašnjim odricanjem i potpunim podvrgavanjem odredbama providnosti. Poslije će Bog na tom čvrstom temelju sazidati zgradu, kako mu se bude mililo. Predajmo mu se zatvorenih očiju. Kako je krasno to putovanje u vjeri, kada idemo poput Abrahama, a da ne znamo kamo! Koliko nam blagoslova to pribavlja! Tada će biti Bog naš vođa; on će s nama putovati, kako je putovao sa Izraelcima; da ih korak po korak kroz pustinju uvede u obećanu zemlju!" - Slično piše sv. Franjo Saleški: "Odlučimo čvrsto da ćemo Bogu služiti cijelim srcem i čitavoga svoga života; za drugi dan nećemo brinuti. Mislimo samo na dobri "danas" i kada drugi dan osvane, zvati će se također danas i tada ćemo na nj misliti. Moramo i u tom pogledu imati veliko pouzdanje u Božju providnost i samo za jedan dan sakupljati manu, čvrsto uvjereni da će Bog dati da nam pada sutra i prekosutra i kroz sve dane našega putovanja." A s obzirom na jednu posebnu vježbu kreposti, piše svetac: "Nikada nećemo ustrajati u pravom postu dok mislimo da ćemo dva puta postiti. Ustrajmo u sadašnjem kao da bi bio zadnji, pa ćemo uspjeti."

10. Tko se prekomjerno boji da će biti proklet, dokazuje, kako veli sveti Franjo Saleški da mu treba više poniznosti i podložnosti, nego dokazivanja.

* "Prema opomeni sabora Tridentskoga (Sess. 6. c. 13.) moramo svu svoju nadu stavljati u Boga, koji će spasenje što ga je u nama

započeo dovršiti, samo ako se mi ne iznevjerimo milosti. Jer onaj koji je rekao uzetome: "Idi, ne griješi više," neće mu uskratiti jakosti da izbjegava ono što mu je zabranio. Bog ne bi nikada vjernika opominjao na ustrajnost, kada ne bi bio pripravan dati mu potrebnu jakost. "Budi vjeran sve do smrti, pa ću ti dati krunu života," govorio je biskupu u Smirni (Otkr. 2, 10.). "Bdijte, čvrsti budite u vjeri, radite muževno i budite jaki. Sve što radite, neka bude u ljubavi" (I. Kor. 16, 13. 14.). "Trčite tako da dobijete," piše Pavao Korićanima (I. Kor. 9, 24.). Moramo dakle sa kraljem Davidom moliti Boga za dar ustrajnosti i nadati se da će nam ga dati." (Ps. 70, 9.)

11. Kad je jednom napasnik natjerao sv. Bernarda da bude očajan, odgovori svetac: "Ja ne zaslužujem raj, ali ga je Isus Krist za mene zaslužio. On ne treba mojih zasluga; on ih je sabrao za mene, ostavlja ih meni, a ja ću u Njemu i po Njemu postići blaženstvo."

12. Teži za velikim stvarima i visokim krepostima; jer po riječima sv. Terezije Bog ljubi velikodušne duše, samo ako se u sebe ne pouzdavaju. Đavao nastoji, kako bismo mislili da je oholo ako težimo za visokim stvarima i hoćemo nasljedovati velike svece. Ne vjeruj njegovim varkama. Težnja za visokim ciljem podaje veliku jakost; s druge strane ruga se đavao neodlučnim i malodušnim dušama. *Tako sv. Terezija*.

* Riječi svetičine glase: "Gospodin ljubi srčane duše, ako samo žive u poniznosti, bez pouzdanja u same sebe. Nikada nisam naišla da je jedna od njih zaostala na putu, niti da je plašljiva duša, premda bijaše ponizna, kroz mnoge godine tako daleko napredovala, kao što su srčane duše u kratko vrijeme. Divim se prekrasnoj koristi koja odatle proizlazi, da na tom putu pred sebe stavimo visoki cilj. Jer ako duša ovamo i ne dospije jednim poletom, nego se umori i počiva kao mlada ptica koja je još nevješta letenju, ipak je već znatno kročila naprijed." Kao daljnji razlog za velikodušnu odluku navodi svetica nemoć opakoga neprijatelja: "Drugi razlog koji nas treba ponukati na čvrstu velikodušnu odluku, jest taj, što opaki neprijatelj nema tako velike moći da na nas navaljuje. Ta on se boji odlučnih duša, jer znade iz iskustva da mu nanose veliku štetu, da je sve što on izmisli za njihovu štetu, njima na koristi i mnogim drugim dušama, tako da on odlazi iz borbe s gubitkom."

IX. Prisutnost Božja

"Hodaj preda mnom i budi savršen."

I. Mos. 17, 1.

"Uzdigoh oči svoje k bregovima, odakle će mi doći pomoć."

Ps. 120,1.

1. Misao na prisutnost Božju sredstvo je savršenosti, što ga je sam Bog pokazao patrijarhu Abrahamu. Tu misao moramo nastojati probuditi posve mirno, bez naprezanja i sile. Bog mira hoće da se sve obavi mirno i u ljubavi.

2. Samo ćemo u Nebu neprekidno misliti na Boga, što je na zemlji nemoguće. Poslovi, potrebe, mašta, vuku nas od tih misli. Ne smijemo dakle htjeti da budemo prije reda jednaki anđelima i svećenicima.

3. Često se bojimo da nismo u prisutnosti Božjoj, jer na Boga ne mislimo. To je međutim varka. Ako ne misliš na Boga, tada radiš za Boga po prijašnjoj dobroj nakani, pa je tvoje djelo dragocjenije nego misao. Dok liječnik ili ljekarnik priređuje lijek za bolesnika, možda ne misli na bolesnika, ipak je za bolesnika njegovo djelo mnogo korisnije i ugodnije, nego da misli na njega. Dok ti učiš, čitaš, jedeš, govoriš, ne misliš na Boga, ali radiš za Boga; a to je dosta da budeš miran i da ti svako djelo bude zaslužno. Sv. Pavao ne zapovijeda da moramo s mišlju na Boga jesti, piti i raditi, nego s namjerom da Boga slavimo i slušamo (I. Kor. 10, 31.). A to

postižemo dobrom nakanom što je učinimo ujutro i drugim vjerskim činima.

4. U toj namjeri upotrebljavaj često strelovitu molitvu, o čemu smo govorili kod molitve.

* "Često moramo uzdići srce svoje k Bogu", opominje Fenelon, "On će ga očistiti, rasvijetliti i ravnati. To bijaše dnevna vježba svetoga proroka Davida: imao sam, govori on (Ps. 24, 15.) Gospodina uvijek pred očima! Govorimo često i mi te krasne riječi toga proroka: što tražim na nebu i što drugo hoću na zemlji osim Tebe, Bože moj? Ti si Bog moga srca i dio moj uvijek (Ps. 72, 55.). Ne smijemo čekati slobodne trenutke, dok budemo mogli za sobom vrata zatvoriti. Čas, u kojemu žalimo što se ne možemo sabrati, možemo odmah pribrojiti unutarnjoj sabranosti. Moramo svoje srce usmjeriti na Boga jednostavnim povjerljivim načinom, punim pouzdanja. Svi časovi, makar i jako prekidani dobri su u svako vrijeme, dapače i kada jedemo i druge slušamo kada govore. Nepotrebne i duge pripovijesti ne samo da nam tada ne dosađuju, nego nas dapače okrjepljuju, jer daju zgode i slobode sabrati se. I tako onima koji Boga ljube, obraća se sve na dobro." (Rim. 8, 28.)

Neka se zbiva to uzdignuće k Bogu ovakvim molitvicama, ali bez prisile, one neka budu izražaj tvoga pouzdanja i ljubavi.

* "Ova vježba", piše sv. Franjo Saleški, "nije nipošto teška, budući da ne samo što ne priječi naše poslove, nego ih dapače promiče. Kao što putnik, koji stane da malo pije vina, time ne prekida svoje putovanje, nego se okrjepljuje, da ga tako lakše i sigurnije završi. Ima mnogo takvih kratkih molitava, koje su veoma dobre i korisne. Ipak mislim da je bolje ako se odviše ne držimo određenih oblika, nego da prepustimo srcu neka ono govori. Ako je vruće, nikad mu neće uzmanjkati riječi. Međutim, ima također riječi koje imaju stanovitu snagu, kao što su psalmi Davidovi ili zazivanje svetoga Imena Isusova."

5. Ne uznemiruj se ako dulje vremena nisi mislio na Boga, ako se nisi prema Njemu uzdizao. Sluga je dobro izvršio svoju dužnost,

ako je ispunio volju gospodarevu, premda nije na gospodara mislio. Ne zaboravi nikada da više vrijedi djelo nego misao, da misao služi djelu, a ne djelo misli.

* Fenelon piše: "Ako smo zabavljeni vanjskim poslom i ako nas dužnosti što nam ih nameće Providnost nagone u neizbježive rastresenosti, nosimo uvijek u svojoj unutrašnjosti vatru, koja se nikada ne gasi, koju hrani tiha molitva, koja je poput svjetiljke bez prestanka zapaljena pred prijestoljem Božjim. Ako mi spavamo, srce nam je budno." - A na drugom mjestu: "Otac koji nježno ljubi, ne sjeća se uvijek jasno i određeno svoga sina; tisuću stvari rastresaju mu duh i maštu. Ali njegove rastresenosti ne prekidaju nikada njegovu očinsku ljubav. Kad god se sjeti svoga sina, ljubi ga i osjeća u dubini srca svoga da nije ni časa prestao ljubiti ga, premda nije na njega mislio."

X. PONIZNOST

"Ako se ja sam slavim, slava je moja ništa."

Iv. 8, 54.

"Evo grešan sam već rođen, u grijehu me začela majka moja."

Ps. 50, 7.

1. Samo ih malo ispravno poima ovu krepost. Mnogi ju zamjenjuju sa slaboćom i malodušnošću.

* Fenelon piše: "Dvije se stvari moraju sjediniti, da od njih nastane poniznost. Prva je bezdan bijede, kojemu nas je moćna ruka Božja otela i nad kojim nas još sada pušta lebdjeti; druga je prisutnost Boga, koji je sve. Samo ako Boga gledamo i Njega bez prestanka ljubimo, zaboravljamo sami sebe i jasno spoznajemo ništavilo koje nas je zasljepljivalo; samo se tada učimo da radosno postanemo maleni pod uzvišenim veličanstvom, koje obuhvaća sve. Ljubimo Boga pa ćemo biti ponizni. Ljubimo Boga, pa nećemo više sami sebe ljubiti neurednom ljubavlju." - "Što je poniznost?" pita sv. Franjo Saleski. "Je li ona poznavanje te bijede i siromaštva? Da, veli sv. Bernard. Ali je to ćudoredna i čovječja poniznost. A što je dakle kršćanska poniznost? To je ljubav prema siromaštvu i preziranju, kad promotrimo ono što je naš Spasitelj pretrpio . . . Mi smo samo prosjaci. Čim je bijednije naše stanje, tim bolje. Oko Božjega Milosrđa milo gleda na nj."

2. Poniznost je u tome da damo Bogu što Mu pripada, tj. sve dobro, a i da sebi pripisujemo što je naše, tj. svako zlo. Struji li dah

milosti, uzdižem se u visine; prestane li strujanje, opet padam na zemlju, te budem jadni prah što ga prolaznici gaze.

* Poslušajmo glas poniznoga iz knjige Nasljeduj Krista: "Znam i ispovijedam da Ti se ne mogu ni za najmanji dar dostojno zahvaliti i slaviti Te. Premalen sam za svako dobro što si mi ga iskazao; ako mislim na Tvoju velikodušnost, duh mi se budi pred Tvojom veličinom. Sve što imamo u duši i tijelu, što posjedujemo vani ili unutra, na naravni ili vrhunaravni način, dar je Tvoje dobrote i slavi Tebe, dobrostivog, ljubaznog i dobrog darovatelja, od koga smo primili svako dobro. I ako je primio jedan više, drugi manje, ipak je sve od Tebe i bez Tebe ne može nitko ni najmanje stvari imati. Onaj koji je više primio, ne može se hvaliti svojom zaslugom niti uzdizati nad druge, niti se time ponositi pred manje nadarenima. Jer je samo onaj veći i bolji, koji sebi manje pripisuje, poniznije i srdačnije zahvaljuje. I koji se među svima drži najmanjim i najnedostojnijim, tim je sposobniji primiti veće milosti."

3. Kako je Bog sve proizveo iz ništa, tako hoće da od priznanja našega ništa i naše slaboće postavi temelj našoj duhovnoj zgradi. Stoga kaže sv. Bonaventura: "Ako je Bog sve, nipošto me ne boli što ja nisam ništa."

4. Tko je uistinu ponizan, od srca se kaje za svaku pogrešku ali se radi toga ne uznemiruje; jer se ne čudi što je bijeda bijedna, slaboća slaba, a bolest bolesna; dapače Bogu zahvaljuje što nije dublje pao. Stoga običavaše sv. Katarina (Genovska) kada bi god pogriješila, posve mirno reći: "To je korov iz moga vrta."

* Pogreške koje najteže podnosimo", piše Fenelon, "koriste nam ako ih upotrijebimo za to da se ponizimo i neprekidno radimo oko svoga popravka. Pravo sredstvo da se poniženjem radi naših pogrešaka okoristimo za svoj spas, je u tome da ih gledamo u čitavoj njihovoj grdobi; ali pri tome ne smije nam oslabiti pouzdanje u Boga, niti ne smijemo išta od sebe očekivati. Nama je svakako potrebno da budemo poniženi svojim pogreškama: samo tako će Bog uništiti našu oholost i posramiti našu drsku mudrost. Kada nam je Bog uzeo svako ufanje u našu vlastitu moć, tada će on

podići svoju zgradu; sve dotle razarati će sve i za to upotrijebiti naše vlastite pogreške."

Taj je nauk od najveće važnosti, zato piše sv. Franjo Saleški: "Moramo strpljivo podnositi svoje nesavršenosti, da polučimo savršenstvo; strpljivim podnošenjem hrani se poniznost."

* Fenelon piše: "Glede pogrešaka što ih tek opazimo kada smo ih učinili, nemir i zlovolja samoljublja nisu nipošto zgodna sredstva da ih popravimo. Nasuprot, ova je zlovolja samo nestrpljivost oholosti, što gledamo stvar koja nas posramljuje. Jedino kako se možemo tim pogreškama poslužiti, jest to da se radi njih mirno ponizimo. Velim "mirno", jer se ne ponizuje onaj koji posramljenje prima sa zlovoljom i negodovanjem. Moramo osuditi svoje pogreške, moramo uzdisati radi njih i već prema stanju duše činiti za njih pokoru, a da ne tražimo ispričavajući se za sebe ublaženje; trebamo sami sebe gledati u tom posramljenju pred Bogom, ali ne da budemo sami protiv sebe ogorčeni i malodušni, nego da poniženje radi svojih pogrešaka mirno upotrijebimo u vlastitu korist. Tako od same zmije dobivamo sredstvo da se izliječimo od njezina ujeda. Duša, koja strpljivo podnosi posramljenje radi grijeha, time pribavlja lijek protiv grijeha; ali tko je zlovoljan radi poniženja, ne može se nadati da će ikada postići poniznost."

5. Neki, da budu ponizni, ne žele u sebi vidjeti ništa dobro ili kakvu sposobnost. A ipak, po riječima sv. Tome iz poznavanja darova rađa se zahvalnost spram darovatelja. Kadikad se na konje i magarce natovari zlato; uza sve to oni ne prestaju biti nerazumne životinje. Veći broj primljenih milosti umnožava dužnost primatelja.

* "Uvažavanje dobročinstva pravo je sredstvo da se uzdignemo do ljubavi Božje; čim ga više upoznajemo, tim ćemo ga više ljubiti; i budući da osobita dobročinstva jače pokreću našu ćud, moramo ih i pažljivije promatrati. Svakako nas ne može ništa tako duboko poniziti pred Milosrđem Božjim, kao veličina Njegove dobrote: ništa nas ne može više poniziti pred Njegovom pravednošću, nego množina naših grijeha. Ne trebamo se bojati da će nas naduti po-

znavanje onoga što nam je darovao, samo ako se uvijek držimo istine: "Što je dobro u nama, ne dolazi od nas!" Pa koje dobro imamo, a da ga nismo primili? A ako smo primili, zašto se radi toga hvalimo. Upravo najživlje razmatranje primljenih milosti čini nas poniznima; jer poznavanje vodi zahvalnosti." *Sv. Franjo Saleški.*

6. Hvala nam se naravno više mili nego ukor. U tome nema ništa grešno, nego se samo javlja glas našega naravnoga nagona. Stoga je dosta hvalu dati onomu komu ide, naime Bogu, čije darove na nama hvale i komu mi tim više dugujemo, čim smo više primili.

* Sv. Franjo Saleški veli: "Pravo se dobro pozna, kao što se pozna balzam. Pravi se pokus da se pušta da balzam kaplje u vodu; ako pada na dno i na dnu ostane, smatra se vrlo finim. Hoćemo li znati da li je koji čovjek uistinu mudar, plemenit i velikodušan, moramo gledati da li je uz svoja dobra svojstva također i ponizan. Ako svojstva plivaju i pokazuju se, manje su prava, čim se više žele sjati."

7. Prava je ponizna duša i najvelikodušnija. Čim se manje na sebe oslanja, tim se više pouzdaje u Boga koji je jača, pa govori sa sv. Pavlom: "Mogu sve u Onomu koji me jača" (Filip, 4, 13.). Iz toga dokazuje sv. Toma da je kršćanska poniznost početak i temelj velikodušnosti i srčanosti.

* Kriva je poniznost", veli Fenelon, "ako se čovjek ne usuđuje očekivati dobrotu Božju, zato što spoznaje da je nije vrijedan. Prava je poniznost u tome, da upoznajemo svu svoju nevrijednost i da se posve predamo Bogu, ne sumnjajući da On može u nama učiniti najveće stvari. Ako bi Bog morao za svoja djela naći već kod nas temelje, tada bismo imali razloga bojati se da bi naši grijesi sve razorili, da bismo bili nevrijedni što nas je izabrala Njegova Mudrost. Ali Bog ne treba da što nađe u nama; pa ni ne može ništa naći, nego ono što je Njegova milost u nas stavila. Idemo još dalje, pa tvrdimo da mu se mili izabrati nevjernu i svakoga dobra lišenu dušu, da joj očituje svoje Milosrđe. Tako Bog po riječima Apostolovim (I. Kor. 1, 27.) izabire što je slabo u ovomu svijetu, da posrami jako."

Tko se usteže od spasonosnih djela, iako su velika i sjajna, uza sve to što ga Bog zove nije ponizan, nego malodušan i plašljiv. Poslušnost je najsigurnije sredstvo da upoznamo poziv Gospodinov.

* Sv. Franjo Saleški opominje: "Moramo imati plemenitu i velikodušnu poniznost, koja ništa ne čini da bude pohvaljena, ali i ne propušta ništa od dužnosti, iz straha pred pohvalom."

* "Najuzvišeniji darovi", piše Fenelon, "najpogibeljniji su otrov, čim se i najmanje njima ponesemo i čim se počnu militi našemu samoljublju. To je grijeh odbačenih anđela. Oni promatrahu samo svoje slavno stanje, pa im se to grešno mililo, te su u isti čas srušeni s Neba i u vijeke postali neprijatelji Božji."

* I opet: "Uistinu ponizne duše misle da nisu sposobne same od sebe išta dobro učiniti; ali, jer su ujedno velikodušne, kliču sa sv. Pavlom: mogu sve u onomu koji me jača. Poniznost nam ulijeva nepouzdanje u naše vlastite sile, ali velikodušnost rađa u nama pravo pouzdanje u Boga. Vidiš dakle kako su obje te kreposti tako tijesno među sobom povezane, da se ne čine jedna od druge odijeljene, niti se mogu odijeliti."

8. Čim više dobra činimo, tim se više moramo bojati taštine. Ostale opačine pasu na grijesima, taština pase na kreposti. Najveći među anđelima, Lucifer, postade radi taštine najstrašniji đavao.

Da ne podlegnemo taštini, veoma je spasonosna misao koju je predočio sv. Franjo Saleški: zlo što radim, uistinu je zlo, pa je baš moje vlastito jelo; ali dobro što ga proizvodim, niti je sasvim dobro, niti je posve vlastito moje.

9. Ponizni ne prezire nikoga, ma bio on i najveći grešnik. Jer se grešnik može obratiti i postati velik u Kraljevstvu Nebeskom, dok mi možemo saći s pravoga puta i na vijeke postati robovi pakla. Juda bijaše velik apostol, a Pavao bijesan progonitelj crkve. A ipak, kako su se jako promijenili!

* Sv. Franjo Saleški piše: "Dobra je vježba poniznosti, ako djela svojih bližnjih promatramo sa nakanom da opazimo u njima kre-

posti, ali nikada da opazimo nesavršenosti. Dok nam dužnost ne nalaže da pazimo na tuđe pogreške, moramo od njih odvraćati svoje oči, a još više svoje misli. Što vidimo da radi bližnji, moramo ako je ikako moguće, njemu u korist tumačiti. U dvojbenim slučajevima zahtijeva kršćanska ljubav da to što smo opazili zlo ne shvatimo, nego da nas na takvu sumnju potiče samo naša nesavršenost. Time se odstranjuje jedno od najpogibeljnijih zala, krivo suđenje, koje je veoma zlo. Očita opaka djela našega bližnjega trebaju probuditi našu sućut i ponukati nas da se ponizimo radi njegovih pogrešaka, isto tako kao radi naših vlastitih, da se Bogu molimo za njegov popravak isto takvom srdačnošću, kao što bismo to učinili za svoj vlastiti, kada bismo počinili iste pogreške."

10. Ne zamijeni nikad prave poniznosti sa krivom. Prava poniznost nastoji sakriti druge kreposti, a najviše samu sebe. Najoholiji je, koji se hoće prikazati poniznim.

11. Hvale je vrijedno i kadikad dapače potrebno očitovati od Boga primljene darove, kao i dobro, što smo ga njegovom milošću učinili, ako to traži slava Božja, dobro crkve i spas duša. Tom namjerom govorio je sv. Pavao u svojim objavljenjima i apostolskom djelovanju.

* Apostol piše Korinćanima (II. Kor. 12, 1. sl.): "Ako se hvaliti treba . . . doći će na djelo i objave Gospodnje. Znam čovjeka u Kristu, koji prije četrnaest godina - da li u tijelu, ne znam, ili izvan tijela, ne znam, Bog zna - bi odnesen do trećega neba; i znam da takav čovjek - da li u tijelu ili izvan tijela, ne znam, Bog zna - bi odnesen u raj i ču tajne riječi, kojih čovjeku nije slobodno govoriti. Time ću se hvaliti, a sobom se neću hvaliti, osim slabostima svojim." - Glede svoga rada priznaje isti Apostol (I. Kor. 15, 10.): "Milošću Božjom jesam što jesam, i milost Njegova nije u meni ostala uzalud; jer sam više radio nego svi drugi; ali ne ja, nego milost Božja u meni."

12. Pri kraju utisni sebi vrlo duboko ove izreke sv. Pisma i sv. otaca: "Oholost je kći ludosti, poniznost kći mudrosti; prva je svo-

jina niskih duša, druga duša velikodušnih. - Oholi svjetski čovjek rob je svojih strasti; onaj, koji je prema evanđelju ponizan, njihov je gospodar. - Tko zna biti ponizan po nauku evanđelja, najmudriji je među mudracima, najvelikodušniji među ljudima. - U NEBU NEMA OHOLICE, U PAKLU NEMA PONIZNOGA."

XI. PODVRGAVANJE VOLJI BOŽJOJ

"Dobro Oče, jer je takva bila volja Tvoja."

Luka 10, 21.

"Oče moj, ako je moguće neka me mimoiđe ovaj kalež; ali ne kako ja hoću, nego kako Ti hoćeš."

Mat. 26, 39.

1. U svemu što ti se dogodi, spoznaj volju Božju. Sva ljudska i đavolska zloba ne može učiniti da nas snađe nešto, što neće Bog. Stoga uči Isus (Luka 21, 18.), da bez volje nebeskoga Oca ne padne ni vlas sa naše glave.

* "Ništa se na zemlji osim grijeha ne zbiva, a da Bog to ne želi. On je taj koji sve radi, sve uređuje, koji daje svakoj stvari sve što ima. Izbrojio je vlasi na našoj glavi, lišće na svakom drvetu, pijesak na obalama morskim i kapljice vode u pučini oceana. Kada je stvarao svijet, izmjerila je i vagnula njegova mudrost i zadnji atom. On je taj, koji nam svaki čas donosi i obnavlja oživljujući dah života. Izbrojio je dane naše i u svojim svemogućim rukama drži ključeve groba, da ga zatvori ili otvori." *Fenelon.*

2. Ako te dakle bolest pohodi, napasti ti dosađuju, ako ti tko uvredu nanese: u svim zgodama uzdigni svoje srce i promotri kako je to Bogu milo, pa reci srca ponizna i puna ljubavi: "Neka bude

volja Tvoja! Gospodin neka sa mnom radi što hoće, kako hoće, gdje hoće!"

* "Javljaš mi da groznica poput vatre sažiže tvoje tijelo i da je vatra poput groznice uništila tvoju kuću. Svakako, to je mnogo vatre odjednom, ali vatra Božje ljubavi nadam se osvojit će i tvoje srce, tako da ćeš u svim zgodama govoriti: Gospodin mi je dao zdravlje i kuću, Gospodin mi je obadvoje uzeo. Kako se Gospodinu svidjelo, tako se dogodilo: Njegovo sveto ime bilo blagoslovljeno." *Sv. Franjo Saleški*. Na drugom mjestu tješi isti svetac ovim riječima: "Sačuvaj zaručniku svoga srca svoju ljubav na postelji boli; na toj postelji, na postelji križa načinio je On već unaprijed u Svojoj božanskoj odluci tvoje srce, još prije nego li doista bijaše stvoreno za svijet. Da, ljubazni Spasitelj izbrojio je sve tvoje boli, sve tvoje muke i cijenom svoje Krvi kupio je tebi takvu strpljivost i ljubav kakvu trebaš, da tvoje nevolje budu Bogu na čast, a tebi na spasenje."

3. Time postaju i teške stvari lake. "Ne osjećate li", govoraše sv. Marija Magdalena Pazzis, "koliku slatkoću skriva u sebi *jedna* riječ: volja Božja?" Ona zaslađuje najveće gorkosti, kao što je drvo koje je Mojsiju pokazano učinilo gorku vodu slatkom. (II. Mos. 15, 25.)

* "Križ što ga ljubimo", piše Fenelon, "samo je pola križa, jer ljubav sve zaslađuje; zato mnogo trpimo, jer manje ljubimo. O, kako je blažen koji dobro trpi, Kako nesretan koji ne trpi sa Isusom Kristom! . . . Kako je sretan koji trpi, ako hoće rado trpjeti i zadovoljiti Pravdi Božjoj! Kako smo Mu mnogo dužni i kakve kazne zaslužujemo prema Njegovoj strogosti! Vječnost punu muka, koja se zamjenjuje lakim bolestima! Gubitak Boga, bijes i očajanje opakih duhova, što se sve mijenja u mirnu i krotku bol, gdje se klanjamo ruci koja iz milosrđa udara! - Takvi križevi zaslužuju da budemo za njih zahvalni, a ne da se radi njih tužimo. To su milosti što ih moramo priznati srcem, koje je taknula dobrota Božja. Da nas je udario i samom gubom, ipak bi nas poštedio; guba oholosti, grijeh, obožavanje samoga sebe puno je strašnije."

4. Gdje nema ljubavi i žive vjere, postaje rad nesnošljiv. Stoga govoraše sv. Filip Neri: "Ovdje na zemlji nema čistilišta, nego ili

nebo ili pakao. Jer onaj koji boli strpljivo podnosi, već unaprijed posjeduje raj; onaj koji ih strpljivo ne prima, trpi već ovdje paklene muke."

* Sveti Franjo Saleški opisuje to stanje: "Nitko neće imati mira, okrenuo se on kuda mu drago, ako se posve ne podvrgava. Onima koji su u groznici, nije nijedna postelja dobra. Jedva što su četvrt sata u jednoj postelji, već bi htjeli u drugu. Nije tomu kriva postelja nego groznica, koja ih posvuda muči. Komu nije vlastita volja grozničava, zadovoljan je sa svime, samo ako time Bogu služi. Ne brine se kako Bog s njime postupa, samo ako se Njegova Božanska volja vrši. Tada mu je svejedno."

5. Bol ne dolazi samo od Boga, nego je on i upravlja za naše dobro. Bolesniku se doduše ne mili lijek, uza sve to propisuje ga dobri liječnik, jer liječi bolest. Ti bi se dakle tužio na ono, radi čega bi imao biti zahvalan.

* "Ništa ne dolazi iz poklona dostojne ruke Božje, a da ne bi donosilo koristi bogobojaznim dušama; one se mukama ili pročišćuju ili utvrđuju u Njegovoj ljubavi." *Sv. Franjo Saleški.*

* Fenelon piše: "Bog, koji se čini dušama tako strog, ne pušta ih nikada trpjeti zato što bi mu godile njihove muke. Bolna operacija odjeljuje zlo koje se treba odstraniti. Bog ne bi učinio nijedan zarez, kad bi sve bilo zdravo. On reže samo ono što je mrtvo i upaljeno. Dakle, nama naše pokvareno samoljublje prouzrokuje boli; ruka Božja priređuje nam ih tako malo, kako je samo moguće. Spoznajmo kako duboke i kako otrovne moraju biti naše rane, kada nam Bog daje ipak tako jako trpjeti, uza sve to što je tako milostiv spram nas."

6. Križ, veli naš svetac, kraljevska su vrata kroz koja ulazimo u hram svetosti. Drugoga puta nema onamo.

* "Pobožnost (bogoljubnost) bez križa samo je umišljena pobožnost . . . Križevi su svagdanji kruh. Naša duša treba svaki dan stanovitu mjeru boli da se riješi sebe i stvorova, kao što tijelo treba svaki dan stanovitu mjeru hrane. Mi ne bismo ništa vrijedili, kada

se ne bi Bog skrbio kako će nam svijet i život promijeniti u gorčinu, da nas od njih oslobodi." *Fenelon.*

Sveti Franjo Saleški tako je visoko cijenio boli, da je pisao: "Koliku ipak vrijednost imaju nevolje, koje se čine da nas teško tište! Kada bi moglo biti zavisti u kraljevstvu vječne ljubavi, anđeli bi zavidjeli ljudima radi dviju izvrsnosti, koje su sastavljene od dva reda boli. U jednom su redu muke što ih je naš Gospodin na Križu za nas pretrpio, a u drugom patnje ljudi za našega Gospodina: muka Gospodinova za ljude, bol čovjekova za Boga."

Jedan pogled na križ više vrijedi, nego sve radosti u raju. - Blaženstvo nebeskih stanovnika je u posjedovanju Boga, blaženstvo zemaljskih putnika u trpljenju iz ljubavi prema Bogu. Stoga uči božanski Spasitelj: "Blago onima koji se žaloste, jer će se utješiti" (Mat. 5, 5.), i to za vijeke u domovini.

7. Rekao sam: blaženstvo zemaljskih putnika je u trpljenju iz ljubavi prema Bogu. Jer kako sv. Augustin pravo primjećuje, nitko ne ljubi trpljenje, ali svakako ljubi što trpi. Ljubi krepost strpljivosti, zaslugu, plod što ga rađa trpljenje. Prema tomu naravno nastojanje da se oslobodimo boli ne protivi se najsavršenijem podvrgavanju. Jer je glas naravi što ga milost ne uništava, nego sve više usavršuje. I Isus moljaše na Maslinskoj gori da ga mimoiđe kalež Njegove Muke, da time pokaže kako bijaše pravi čovjek. "I otišavši malo, pade na lice Svoje moleći i govoreći: Oče Moj, ako je moguće neka Me mimoiđe čaša ova; ali ne kako Ja hoću, nego kako Ti hoćeš" (Mat. 26, 39.).

* Na taj veličanstveni primjer podvrgavanja pokazuje sv. Franjo Saleški riječima: "Misli na veliku osamljenost što ju trpljaše naš Učitelj u maslinskom vrtu i gledaj kako ovaj ljubazni Sin, pošto je zamolio svoga Oca za utjehu i spoznao da mu je neće udijeliti, više ne misli na to, ne traži Ga više, nego kako veselo i hrabro, kao da nije ni molio, izvršava djelo našega spasenja. Pošto si dakle zamolio Oca za utjehu, ne misli više na to, ukoliko Mu se ne svidi uslišati tvoju molitvu; nego očeliči svoju hrabrost da izvršiš svoje djelo na drvetu križa, kao da ga ne bi smio nikada više ostaviti." - Takvo se

mišljenje nalazi u knjizi Nasljeduj Krista: (III. 15.): "Gospodine, ako je Tvoja volja, budi tako. Gospodine, ako vidiš da je to dobro za me i da mi je korisno, daj mi da se Tebi na čast time služim. No ako bi mi to na štetu bilo, te spasenju moje duše ne bi koristilo, takvu mi želju oduzmi... Gospodine, ti znaš kako je bolje; da li ovo ili ono, kako Ti hoćeš. Daj što Ti hoćeš, koliko hoćeš i kada hoćeš. Upravljaj sa mnom kako znaš i voliš, samo neka je Tebi na čast. Postavi me kamo Ti hoćeš i čini sa mnom u svemu, kako Ti je drago. U Tvojoj sam ruci, okreći me i obraćaj. Evo me sluge Tvoga, pripravna na sve; jer ne želim živjeti sebi, nego Tebi: ah, da to mogu dostojno i savršeno!"

* Potpuno podvrgavanje volji Božjoj proizlazi iz uvjerenja da je naše vječno spasenje cilj našega života i da je sve što se nas tiče samo sredstvo za postignuće toga cilja; da dakle ništa nema apsolutne vrijednosti i da se stvari trebaju samo toliko cijeniti, koliko se pokazuju pogodnima za postignuće našega određenja. Prema tomu je svejedno došli mi do svrhe bogatstvom ili siromaštvom, zdravljem ili bolešću, duhovnim utjehama ili suhoćom duha, čašću i ugledom kod ljudi, ili prezirom. Dakako da se putenost opire toj ravnodušnosti, ali ju razum i vjera zahtijevaju. "Dao Bog", piše sveti Franjo Saleški, "da smo samo malo gledali na put na koji stupismo, nego da smo uvijek upirali oči na put koji vodi u blaženu zemlju, u tu zemlju kamo nas vodi. Što te briga ideš li kroz pustinju ili kroz ugodna polja, samo ako Bog ide s tobom i ti ideš u raj? ... Ukratko, na slavu Božju umiri se potpuno uz Njegovu volju i ne misli da bi mu mogla na drugi način bolje služiti. Jer nikada ne služimo Bogu dobro, ako mu ne služimo kako on hoće. Ali sad on hoće, da mu ti ne služiš po svom nagnuću i svojoj volji, nego dapače i protiv volje, te uz žestoko opiranje. Doduše, tebi se ne mili takva služba, ali je Njemu mila; nije ona dakako po tvome ukusu, ali je svakako po Njegovom ... Veselo se dakle mrtvi i čim si više spriječena činiti dobro koje želiš, tim savršenije izvrši dobro koje ne želiš. Ti ne želiš toga samoprijegora, ti hoćeš radije drugi; podvrgni se prvome, jer je dragocjeniji ... Napokon, budimo što Bog hoće, budimo mu od srca odani i ne želimo biti ono što On neće. Jer kad bismo bili i

najizvrsniji stvorovi Nebeski, što bi nam koristilo ako ne bismo bili po volji Božjoj." U tom smislu pisaše svetac nekoj gospođi, koja se htjede posvetiti samostanskom životu, ali je naišla na zapreke: "Vi se morate posve predati u ruke našega dobroga Boga. On će, ukoliko ste vi učinili svoje za izvršenje vaše odluke, primiti milostivo sve, pa i najmanje što učinite. Svakako morate odvažno poduzeti da postanete redovnica, jer vam je Bog udijelio milost da za tim tako jako težite. A ako vam ne bi koristila sva vaša naprezanja, ne možete bolje Bogu ugoditi, nego da mu žrtvujete svoju volju i da se mirno, ponizno i pobožno posve predate Njegovoj božanskoj volji i ostanete pokorni. Tu ćete volju dovoljno upoznati ako ste sve učinili, a ipak ne možete svojoj želji udovoljiti. Jer naš dobri Bog kuša kadikad našu hrabrost i ljubav i ne daje nam ono što bi prividno ili doista moglo koristiti našoj duši. Ako vidi da se revno trsimo kako bismo postigli svoj cilj, ali da smo uz to ponizni, mirni i odani uza sve što ne postizavamo što želimo daje nam kad oskudijevamo željenim dobrom obilniji blagoslov, nego bi nam dao da ga posjedujemo. Jer u svemu i posvuda ljubi Bog one, koji u svim zgodama i protivštinama ponizna i prostodušna srca govore: *"Budi volja tvoja!"*

Prema tomu nije nužno da po primjeru stoika budemo ravnodušni ili bešćutni, nego samo da se po uputi evanđelja strpljivo i radosno podvrgavamo. To traži razum čovječji i vjera kršćanska.

* "Stoici su stavljali svu svoju mudrost u to da se uzdrže i podnesu, da se odriču i trpe, to jest da se uzdrže zemaljskih radosti, naslada, časti i njih se odreknu, da podnesu i trpe sramotu, napore i neudobnosti. Kršćanska nauka nasuprot, koja je jedina prava mudrost, stavlja tri načela u kojima je sadržano sve što ona od nas traži: moramo sami sebe *zatajivati*, a to je više nego uzdržati se od veselja; moramo *nositi* svoj križ, a to više znači nego podnositi i trpjeti; napokon moramo *slijediti* svoga Spasitelja i to ne samo da se zatajivamo i križ nosimo, nego u svemu što se tiče vršenja dobrih djela."

* Sv. Franjo Saleški piše: "Mi nismo svetiji od svetoga Pavla apostola, koji u svomu srcu osjećaše dvostruku volju. Jedna je

htjela da dade prevlast starome čovjeku i ljudskoj mudrosti, pa je dala da je veoma jako oćuti; druga je težila za duhom Božjim i manje se opažala. Ipak je zadnja nadvladala, jer je sv. Pavao po njoj živio. Zato se tužio (Rim. 7, 24.): "Mene nesretnika! Tko će me izbaviti iz tijela smrti ove?" A na drugom mjestu (Gal. 2, 20.) kliče: "Živim ja, ali ne ja, nego živi Krist u meni." Moramo se dakle na svakom koraku podvrgnuti volji Božjoj i reći (Mat. 26, 39.): "Oče, ne moja, nego Tvoja volja neka bude!"

XII. Kršćanska savršenost

"Vodi me, Gospodine putom Svojim i koračati ću u istini Tvojoj."

Ps. 85,11.

"Ako Gospodin kuću ne gradi, uzalud se muče graditelji."

Ps. 126, 1.

Sv. Alfonzo Liguori piše: "Sva se naša savršenost sastoji u ljubavi prema našem preljubaznom Bogu. A sva savršenost ljubavi prema Bogu sastoji se u sjedinjenju naše volje s Njegovom presvetom voljom. . ." Bogu se sviđaju mrtvljenja, razmatranja, pričesti, djela ljubavi prema bližnjemu, ali kada? Kada su prema Njegovoj volji. Kada naprotiv, nisu prema Božjoj volji, ne samo da Mu ne gode, nego se nad njima gnuša i kažnjava ih. To je ono što smo mi naučili: činiti dobro koje Bog hoće. Činiti neko dobro koje Bog neće jest zlo. Govorio je i sveti Vinko Paulski: "Dobro je zlo kada ga se čini ondje gdje ga Bog neće."

Svi su sveci uvijek nastojali činiti Božju volju, uočivši dobro da se u tome sastoji sva savršenost duša. Govorio je blaženi Henrik Susone: "Bog neće da mi obilujemo rasvjetljenjima, nego da se u svemu podlažemo Njegovoj volji. . ."

Dok je blažena Štefanija iz Soncina, dominikanka, u viziji provodila jedan dan u Nebu vidje među serafinima i neke preminule osobe koje je poznavala, a bilo joj je rečeno da su uzdignute

u toliku slavu zbog savršene podudarnosti s voljom Božjom na zemlji.

Govorio je sv. Vinko Paulski: "Podudarnost s Božjom voljom blago je kršćanina i lijek za sva zla jer ono sadrži odricanje sebe, jedinstvo s Bogom i sve kreposti. . ."

Neke su pobožne duše o ekstazi sv. Terezije, sv. Filipa Neria i drugih svetaca dobile želju da postignu i imaju ova nadnaravna sjedinjenja. Takve želje treba protjerati. Ako hoćemo biti sveti moramo željeti pravo jedinstvo s Bogom, koje jest posvemašnje sjedinjenje naše volje s Božjom.

Sv. Alfonzo Liguori kaže da je "Nebo" zakon zemlje. Na ovoj zemlji moramo od blaženih naučiti kako ljubiti. Čista i savršena ljubav, kojom blaženi na Nebu ljube Boga jest u savršenom sjedinjenju s Njegovom voljom. Kada bi serafini shvatili da je Njegova volja da kroz cijelu vječnost gomilaju pijesak sa žalova i čupaju travu, rado bi to činili i sa svim užitkom. . . Baš to nas je Isus Krist naučio moliti, tj. da izvršavamo Božju volju na zemlji kako je čine sveti na Nebu: "Budi volja Tvoja, kako na Nebu tako i na zemlji." (Mt 6, 10)."

Svetac tvrdi: "Čin savršenog poistovjećivanja s Božanskom voljom dostatan je da načini jednog sveca." . . . Postoji tu jedna rečenica utješna za one koji misle da je malo ono što mogu dati Bogu, da imaju slabe snage da ljube i u napasti su zavidjeli mučenicima, misionarima, junacima.

"Onaj koji daje dobra milostinjom, krv bičevanjem, hranu postovima, daje Bogu dio onoga što ima; ali onaj koji Mu daje svoju volju, daje mu sve jer mu daje samoga sebe i zato mu može reći: Gospodine, siromašan sam, ali ti dajem sve ono što mogu."

Svetac razlikuje usklađivanje i poistovjećivanje s božanskom voljom. Ako se dakle, hoćemo potpuno svidjeti Božjem Srcu, pobrinimo se da se u svemu uskladimo s Njegovom voljom i da se poistovjetimo s onim što Bog određuje. Usklađivanje uključuje sjedinjavanje naše volje s Božjom voljom, dok poistovjećivanje uključuje više, tj. da mi od Božje i od naše volje načinimo samo

jednu, da ne želimo drugo nego ono što Bog hoće i da sama Božja volja postane našom... "

Ponekada smo smućeni zbog onoga što se događa nama ili oko nas. A tome je uzrok činjenica što ne znamo da su događaji, koji su nas zadesili, Božja volja. Što se toga tiče sv. Alfonz Liguori kaže: "Sigurno je i prema vjeri, da ono što se događa u svijetu, događa se po božanskoj volji... Sam Isus je rekao sv. Petru da Njegova muka i smrt ne dolaze toliko od ljudi, koliko od Oca Njegova: Zar nećeš da pijem kalež koji Mi daje Moj Otac?"

"Kada glasnik ode do Joba da mu kaže kako su Sabejci uzeli sva njegova dobra, što je odgovorio svetac? Nije rekao: Gospodin mi je dao dobra i djecu, a Sabejci su mi ih uzeli. Nego je rekao: Gospodin mi ih je dao i Gospodin mi ih je uzeo." One koji žive s ovim uvjerenjem Bog izdašno blagoslivlja.

Cezarije priča da je neki redovnik, iako se izvanjski ni u čemu nije razlikovao od drugih, dospio do tolike svetosti, da je samim dodirom svoje odjeće ozdravljao bolesnike. Njegov poglavar, čudeći se zbog toga, upita ga jednog dana kako čini tolika čudesa... Redovnik mu odgovori da se i on tome čudi i da ne zna zašto je to. Ali, kakvu pobožnost vršite? upita ga poglavar. Dobri redovnik odgovori da čini malo ili ništa, ali da se uvijek puno brine da vrši volju Božju... Uspjeh me, kaže, nije uzdizao, niti su me neuspjesi zaustavljali... sve moje molitve teže ovome cilju: neka se Božja volja ispuni u meni savršeno. S obzirom na onu štetu, nastavi poglavar, koju nam je prekjučer učinio neprijatelj, podmetnuvši vatru u dvorištu gdje smo imali žitarice i stoku, te nas lišio našega uzdržavanja, vi niste imali nikakvog zlopamćenja? Ne, oče moj, odgovori on, naprotiv, zahvalio sam Bogu za to ... znajući da Bog sve zna ili dopušta, na Svoju slavu i na naše veće dobro i tako živim uvijek zadovoljan svime što se događa! Kad je opat to čuo, vidjevši u toj duši toliko podudarnosti s voljom Božjom, nije se više čudio da je činio tolika čudesa.

Što hoće drugo naš Bog, ako ne naše dobro? Koga možemo naći da nas ljubi više od Boga?

Također i kazne, kaže sv. Judita, ne dolaze nam od Boga na našu propast, nego da se popravimo i spasimo. A često u onima koji pripoje Božju volju Bog čini ono što oni hoće.

Svetac primjećuje da je onaj koji čini Božju volju uvijek isti. Česte i nagle promjene raspoloženja znak su nesavršenosti.

Upozorava nas Duh Sveti: "Ne povijajte se sa svakim vjetrom." (S.r 5,11). Neki se ponašaju kao zastave koje se okreću kako ih tjera vjetar, ako je vjetar povoljan, kako oni žele, radosni su i blagi; ali ako je vjetar suprotan i stvari ne idu kako bi oni htjeli tužni su, nestrpljivi, srditi, neraspoloženi i kažu da su nesretni u životu.

Sv. Alfonz Liguori kaže da je plod poistovjećivanja s Božjom voljom unaprijed posjedovano Nebo. Isti svetac, kao i drugi sveci, poziva da molimo kako bismo ispunjavali volju Božju.

"Kada se osjetiš smućen zbog nekog neprijatnog događaja, pomisli da je to došlo od Boga; zato odmah: tako hoće Bog i smiri se. Moj Bože, evo me, čini sa mnom i sa svim što je moje što Ti hoćeš." Ovo je bila neprestana vježba sv. Terezije. Bar pedeset puta na dan svetica se prinosila Gospodinu, da s njom raspolaže kako mu se bude svidjelo.

Sv. Marija Magdalena de Pazzi govorila je da sve svoje molitve ne trebamo usmjeravati drugom cilju, nego da postignemo od Boga milost, slijediti u svemu Njegovu svetu volju.

Svetac potanko objašnjava u kojim se stvarima moramo poistovjetiti s Božjom voljom: Moramo se poistovjetiti u naravnim stvarima koje se događaju oko nas, kao kada je jako vruće, velika hladnoća, kiša, glad, epidemija i sl. Čuvajmo se da ne bismo rekli: kakva nesnosna vrućina, dokle će ta kiša, bilo bi bolje da je ovako ili onako ili druge riječi koje pokazuju protivljenje Božjoj volji. Jedan je Božji čovjek svako jutro, kada bi otvorio prozor, bez obzira kakvo je vrijeme bilo, uzviknuo: "Ah, kako divan dan!" I u tom raspoloženju bi susretao sve ljude u tome danu.

Moramo se poistovjetiti i u onome što se događa u nama; kad trpimo glad, žeđ, siromaštvo, osamljenost, obeščašćenja itd. Ako imamo kakav naravni nedostatak; slabo pamćenje, malu sposob-

nost, slabo zdravlje i sl, ne kukajmo zbog toga. Tko zna, ako bismo imali veći talenat, bolje zdravlje, ljepši izgled, možda bismo bili izgubljeni? Potrebno je da budemo predani, posebno u tjelesnim slabostima. Moramo doduše upotrebljavati redovito lijekove, ali ako oni ne koriste sjedinimo se s Božjom voljom, što će nam pomoći mnogo više od zdravlja. Sigurno, u bolestima je veća krepost ne kukati zbog boli, ali ako nas one jako muče nije mana otkriti ih prijateljima i također moliti Gospodina da nas od njih oslobodi. I Isus je otkrio svoju bol učenicima rekavši: "Duša mi je na smrt žalosna." (Mt 26). Molio je svoga Oca da Ga od nje oslobodi, ali sam nas je Isus naučio ono što moramo učiniti poslije takvih molitava, tj. prepustiti se Božjoj volji .

"Ali ne, kako Ja hoću, nego kako Ti hoćeš."

Još predanije moramo živjeti kada smo osamljeni u duhu. Kada se neka duša preda duhovnome životu, Gospodin je običava ispuniti utjehama. Poslije, kada je vidi duhovno čvršću, povlači svoju ruku da iskuša njezinu ljubav i tada duša gledajući se, lišena osjetne prisutnosti svoga Boga ne može, a da zbog toga ne kuka, kada se zbog toga i sam naš Otkupitelj tužio na križu: "Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?" (Mt 22). Ali se u svojoj muci moramo uvijek predati volji svojega Gospodina.

Potrebno je nadalje, da se sjedinimo s voljom Božjom i što se tiče naše smrti, bez obzira kada je i u koje vrijeme Bog poslao. Sveta Gertruda, penjući se jednog dana na brežuljak posklizne se i padne u jarak. Kasnije su je prijateljice pitale da li bi se bojala umrijeti bez sakramenata? Svetica je odgovorila: "Mnogo želim umrijeti sa sakramentima, ali više vodim računa o volji Božjoj."

Konačno, potrebno se poistovjetiti s Božjom voljom s obzirom na stupnjeve milosti i slave. Moramo željeti da ljubimo Boga više od serafina, ali ne smijemo potom htjeti drugi stupanj ljubavi osim onoga koji je Bog odredio da će nam dati.

Alfonz Liguori podvlači također važnost poslušnosti poglavarima. Sv. Vinko Paulski kaže: "Više se Bogu sviđa žrtva naše volje, koju Mu činimo podvrgavajući se u poslušnosti, nego sve druge

žrtve koje bismo Mu mogli prikazati, jer u drugim stvarima mi dajemo Bogu naše stvari, ali u darivanju svoje volje dajemo Mu sama sebe."

Ako iz poslušnosti prema svojim poglavarima sadimo drveće i naopačke, Bog koji ljubi poslušnost iznad svega, može dati da i korjenje prolista.

Zato ćemo svome Bogu uvijek, u svakom trenutku, i u svakoj situaciji reći, sa Presvetom Djevicom: "Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi Tvojoj!" Nasljeđujući Mariju u Njezinim krepostima krećemo najsigurnijim putem prema savršenosti.

1. Kršćanin nije dužan biti savršen, nego neprestano težiti za savršenošću, to jest postojano i iz svih sila raditi da napreduje u kreposti. Tko ne napreduje u dobru, nazaduje.

* Sv. Franjo Saleški piše: "Bog nam je zapovijedio da učinimo što možemo, da bismo polučili krepost; prema tomu ne smijemo propustiti ono, što nas može dovesti do cilja. Međutim, ne smijemo zaboraviti, pošto smo mi sadili i zalijevali, da jedino Bog može dati da uspijevaju naše dobre sklonosti i odluke. Moramo od Njegove providnosti očekivati plod naših pobožnih želja i našega rada. Ako ne osjećamo napredak u pobožnosti kako želimo, zato ne smijemo biti nemirni, nego trebamo ostati u miru. Mir mora uvijek vladati u našemu srcu. Nećemo prigovarati seljaku ako ne može spremiti obilnu žetvu u svoje žitnice, ali ćemo ga koriti ako nije dobro obradio i posijao svoje polje. Ne dajmo se smesti što smo u vršenju kreposti uvijek novaci; i čitav je život vrijeme kušnje (novicijat). Nema očevidnijega znaka da čovjek nije samo novak, nego dapače zaslužuje biti istjeran iz samostana ako se drži savršenim. Nismo nikada potpuno izvršili svoj zavjet dokle god nešto preostaje za izvršiti. I nikada, sve do smrti ne prestaje dužnost Bogu služiti i u ljubavi napredovati."

* Svetac pojašnjava pobliže našu dužnost ovako: "Tri stvari trebamo činiti, draga kćeri: moramo imati čistu nakanu, da u svim stvarima tražimo čast Božju i Njegovu slavu; moramo malo, što je u našoj vlasti činiti u tu svrhu, po naputku svoga duhovnoga oca;

brigu za sve drugo moramo prepustiti Bogu. Tko radi za Boga i čini ono što može, zašto se uznemiruje i zašto je u strahu? Čega se plaši? Ne, Bog nije strašan za one koje ljubi. On je zadovoljan s malim, jer zna da mi ne možemo mnogo davati." Opet opominje isti svetac: "Daj Bogu da te vodi i ne misli toliko na samu sebe. Napravi općenitu odluku da ćeš služiti Bogu što budeš mogla bolje, te nemoj ispitivati koji je najbolji način Bogu služiti. To je oholost lukavoga duha, koji bi htio tiranizirati volju i lukavo je istražiti . . . Znaš da Bog zahtijeva da mu služimo ljubeći Ga iznad svih, a bližnje kao same sebe. Osobito hoće da izvršavaš dužnosti svoga staleža. To je dosta. Moraš ih vjerno obavljati, kako se to obično zbiva ovdje na zemlji, gdje nema savršenosti, očekujući dan kada možeš poput anđela na božanski način raditi, kako se to zbiva u vječnosti. Ne ispituj previše, da li imaš savršenosti ili ne; jer takvo istraživanje nije ni za što; kada bismo bili i najsavršeniji na ovoj zemlji, ne bismo to smjeli znati niti priznati, dapače bismo se morali uvijek držati nesavršenima. Ne smijemo također ispitivati da li smo nesavršeni; jer u to ne smijemo nikada sumnjati. Iz toga zaključujemo da se ne smijemo prestrašiti, ako opazimo svoje nesavršenosti; jer u ovom životu ne smijemo se nikada drugčijima smatrati, nego nesavršenima; ne smijemo se radi toga ni žalostiti, jer to ne liječi naše slabosti, nego se moramo radije poniziti, jer time popravljamo svoje pogreške; moramo nastojati da se malo po malo popravimo; jer su zato naše nesavršenosti."

2. Sredstvo da napredujemo u kreposti i tako se trsimo oko vlastitoga usavršenja, ne stoji u umnažanju molitava, postova i drugih dobrih djela. Veoma zgodan bijaše odgovor što ga dade sv. Franjo Saleški nekim redovnicama, koje su tijekom cijele godine tri puta na tjedan postile i mislile da ih savršenost obvezuje da u novoj godini poste četiri puta na tjedan: "Ako u novoj godini morate četiri puta postiti da zadovoljite želji za savršenošću, tada ćete morati u slijedećoj godini iz istoga razloga pet puta postiti, onda šest puta, zatim čitav tjedan. Iz istoga ćete razloga da rastete u savršenosti morati nadalje postiti dva puta na dan, onda tri puta, četiri puta, a koja dugo poživi biti će obvezna činiti to na dan šezde-

set puta, sedamdeset puta, osamdeset puta." - Što vrijedi za post, vrijedi za sva druga pobožna djela.

* Stoga opaža naš svetac: "Mi nemamo dosta duševne topline da sve što ugrabimo, za svoju savršenost dobro prokuhamo, a ipak ne želimo odstraniti tu preveliku revnost, koja nas nagoni da činimo jako mnogo. Htjeli bismo čitati mnogo duhovnih knjiga, osobito novijih, često govoriti o Bogu i Božjim stvarima, da u sebi pobožnost probudimo, prisustvovati mnogim propovijedima i duhovnim opomenama, češće se pričešćivati i još se češće ispovijedati, bolesne dvoriti, govoriti o onom što se zbiva u našoj nutrini: sve zbog toga, da brzo dođemo do savršenosti. Nisu li to posve prikladna sredstva da nas učine savršenima? Dakako, samo ako se sve zbiva pravim redom i u neprestanoj ovisnosti o milosti Božjoj, tj. ako ne stavljamo svoj oslonac na ta sredstva, ma kako ona bila dobra, nego na Boga, koji jedini može učiniti da se njima okoristimo. Ta promatrajte život velikih svetaca u pustinji, npr. svetoga Antuna, koji je bio radi svoje divne svetosti omiljen kod Boga i ljudi. Kako je došao do te svetosti? Možda je mnogo čitao, mnogo razgovarao o duhovnim stvarima, vrlo često primao sv. Pričest, slušao mnogo propovijedi? Nipošto; jer nije znao čitati, nije imao prilike slušati propovijedi. A kako je ipak uza sve to došao do svetosti? Okoristio se primjerom svetih pustinjaka; od jednoga se naučio mrtvljenju, od drugoga strpljivosti. Poput marljive pčele lijetao je naokolo, sabirući kreposti slugu Božjih, da iz toga napravi med svetoga uzdizanja. To isto vrijedi za sv. Pavla, prvoga pustinjaka, za sv. Pahonija i tolike druge, koji su bili pravi uzori savršenosti ... "

3. Umjesto da umnažaš svoja pobožna djela, koja, ako se češće opetuju mnogo više tište duh, nego li uzdižu, radije misli o tome da svoje svagdanje vježbe što je moguće savršenije obaviš, što je moguće većim duševnim mirom, podvrgavanjem srca i čistom namjerom.

* "Većina ljudi", piše Fenelon, "ako se hoće popraviti, misli više na prenatrpavanje stanovitih teških djela, nego na čistoću svoje nakane i popravak svojih naravnih sklonosti, koje se opažaju u

najobičnijim djelima njihova staleža. Prečesto se varaju na taj način. Ne smijemo previše mijenjati djela, nego radije mišljenje srca, iz kojega proizlaze. Jesmo li na pravom putu, živimo li urednim životom, moramo pravo kršćanski živjeti, mijenjati ne toliko vanjštinu, nego nutrinu. Gospodina Boga ne zadovoljavamo klapanjem ustiju, držanjem tijela, niti vanjskim obredom. On traži volju, koja nije više razdijeljena između Njega i stvorenja, volju koja se dade vijati u Njegovoj ruci . . . koja bez ustezanja hoće sve što hoće On i koja neće nikada, pod nijednom izlikom ništa što neće On. Takvu prostodušnu Bogom napunjenu volju, pokazujte posvuda, kamo vas vodi Njegova providnost. . . Same zabave, koje su bez ikakve koristi, pretvorit će se u dobra djela ako ih prihvatite, jer to traži uljudnost, da se tako pokažete podložni volji Božjoj. Kako se širi srce, kada Bog otvori taj put prostodušnosti! Hodamo kao dijete o ruci matere, koje se dade voditi ne brineći se kamo ona ide. Zadovoljni smo što smo poslušni, pa smo isto tako zadovoljni što smo slobodni. Pripravni smo govoriti, pripravni smo šutjeti. Ne znamo li reći stvari poučnih, to barem govorimo drage volje o malenkostima, tako se šalama odmaramo mi a i drugi. Reći ćeš možda da više cijeniš ozbiljniji i važniji posao. Odgovaram: ali se ovaj više Bogu mili, jer je On za tebe odredio ono što ti ne bi izabrao. Znaš dobro da je Njegov ukus finiji od tvoga. Ti bi našao obilniju utjehu u ozbiljnim poslovima koji te vesele; ali upravo tu utjehu hoće ti uzeti, to veselje, premda dobro i spasonosno hoće u tebi umrtviti. I kreposti u njihovim vježbanjima moraju se pročistiti, a to se zbiva nenadanim zgodama što ih Bog šalje, da odstrani svaku ljagu samovolje. A kako je pobožnost jednostavna, blaga, ljubazna, promišljena i sigurna u svim svojim koracima, ako se oslanja jedino na Božju volju, pa zato ne traži savjet ni u ukusu ni u naravnim sposobnostima, ni u navalama pretjerane revnosti! Takav živi skoro kao drugi ljudi, bez kićenosti, bez sjene strogosti, na društveni način, ali u postojanom podvrgavanju svim svojim dužnostima, u postojanom odricanju od svega što se ne slaže sa odredbama Božjim glede nas i napokon u čistom gledanju Boga, komu prinosi kao žrtvu sve nesavršenosti svoje naravi. To je kla-

njanje u duhu i istini što ga traže Krist i Njegov nebeski Otac. Sve je drugo samo religija, ceremonija i više sjena kršćanstva, nego pravo kršćanstvo."

Pa ako ti je nemoguće da obaviš sve pobožne svagdanje vježbe, skrati ih i mirno obavi. Duh savršenosti, kako veli sv. Bernard, ne stoji možda u vršenju velikih i mnogih djela, nego u obavljanju običnih svagdanjih djela.

* Fenelon piše: "Sa pobožnošću je kao i sa upravljanjem vremenitim dobrima; ako se tu točno ne gleda na sve, tada čovjek propada prije radi malih i beskorisnih izdataka, nego radi većih svota, koje se izdaju za važne stvari. Tko god znade, kako u duhovnim tako i u svjetovnim stvarima upotrijebiti malenkosti, stiče veliki imetak. Sve su velike stvari postale od množine malih, brižno sabranih stvari. Tko ne da da mu išta propadne, bit će uskoro bogat."

4. Prije svega pazi na to da svoje staleške dužnosti obavljaš što je moguće savršenije; jer je u tome najveća svetost.

* "Pitaš me, koja su poniženja najbolja. "Bez sumnje ona", odgovara sv. Franjo Saleški, "koja nismo izabrali i koja su nam najmanje mila, ili ona prema kojima nemamo sklonosti, ona, što ih zahtijeva naše zvanje i naš stalež." I na drugom mjestu: "Kako li je velika ludost onih koji željno čeznu da postignu u Indiji mučeničku krunu, a nije im ni najmanje do toga da čine ono što im nalaže njihov stalež!"

Bog je zapovijedio kod stvaranja da sve biljke donose plodove, ali svaka svoju vrstu. Tako mora ona tajanstvena biljka, naša duša, donositi plodove svetosti, ali svaka po svojoj vrsti, tj. svomu staležu. Ilija u pustinji i David na prijestolju morali su biti pobožni i sveti, ali na različite načine; i vježbe koje su Samuela u hramu posvetile, nisu mogle posvetiti Jozue pod oružjem. Stoga piše sv. Franjo Saleški: "Moramo nasljedovati te pobožne muževe; i to tako da se vrlo revno i ponizno prihvatimo svojih poslova, tj. onoga što Bog u našemu staležu od nas traži, da ne mislimo na nešto drugo. Moramo znati da ne možemo naći bolje sredstvo za svoje usavrša-

vanje, nego li je baš to." Ova je uputa vrlo važna za one koji bi rado živjeli u svijetu kao redovnici, ili na kraljevskim dvorovima kao pustinjaci. Doduše, plodovi su veoma lijepi, ali nisu prema biljci na kojoj rastu.

* Tom pravilu opire se tako često vlastita volja "koja hoće vladati", kako to lijepo nosi sv. Franjo Saleški, "i koja posve zabacuje stvari, jer su joj zapovijeđene, dok bi ih možda željela, kada ne bi bile zapovijeđene. Od stotine dragocjenih plodova izabrala je Eva jedini, koji joj bijaše zabranjen. Da joj je bilo dopušteno, bez sumnje ga ne bi jela. Mi dakako hoćemo Bogu služiti, ali po svojoj volji, a ne po Njegovoj. Šaul je dobio zapovijed da uništi i istrijebi sve što nađe kod Amaleka. Uništio je sve i žrtvovao, samo je sebi zadržao dragocjenosti. Ali Bog je izjavio da On neće žrtvu nego POSLUŠNOST. Dok mi Bog zapovijeda da služim dušama, hoću se baviti razmatranjem. Ali razmatrajući je život samo onda dobar, kada se ne protivi poslušnosti. Nije naše da po svojoj volji biramo. Mi moramo htjeti što Bog hoće; i ako Bog hoće da mu služim u kojoj stvari, to mu ne smijem htjeti služiti u nekoj drugoj. Bog hoće da mu Šaul služi kao vojskovođa, a Saul hoće da mu služi kao svećenik. Ovo zadnje je bez sumnje samo po sebi odličnije, ali Bog drugčije računa. On hoće da ga slušamo. Sličan je ovaj slučaj: Bog je dao djeci Izraelovoj vrlo dragocjenu hranu: manu. Ali oni je neće, nego žele egipatski češnjak i crljenac. To je oznaka naše krhke naravi, da uvijek hoće da se ne izvrši volja Božja, nego njezina. Čim manje imamo vlastitu volju, tim lakše slijedimo volju Božju."

5. Svrha savršenosti samo je *jedna*, naime ljubav prema Bogu; ali su različiti putovi koji tamo vode. I sveci su pazili na različite putove. Dok je sv. Bernard zabranio svojim monasima da pitaju liječnika za savjet i uzimaju lijekove, sv. Ignacije najtočnije se pokoravao liječniku. Sv. Benedikta ne vidješe nikada da se smije, dok se sv. Franjo Saleški smijao sa svojom okolinom i bio uvijek obuzet svetom radošću. Sv. Hilarion držao je pretjeranom nježnošću mijenjati svoje pokorničko odijelo, sv. Katarina Sienska običavala je govoriti da je čistoća tijela, slika čistoće duše. Pitaš li sv.

Jeronima, čini se kao da je samo strogost poznavao; pitaš li sv. Augustina, čuješ od njega samo jezik ljubavi. Kao što je različita vanjština ljudi, tako im je i duševno uređenje različito. Milost doduše po malo usavršuje narav, ali je ne mijenja. Prema tomu ne smijemo različite načine u radu svetaca niti osuditi niti u svemu nasljedovati, moramo dapače sa psalmistom govoriti: "Svaki dah neka hvali Gospodina!" (Ps. 150. 6.) Tvoj duhovni vođa reći će ti što je dobro za tebe, a što nije.

* "Ne trati vrijeme tuđim stvarima", piše sv. Franjo Saleški. "Ne sij svoje želje u vrt drugih, već obradi svoj vrt dobro. Ne želi da ne budeš ono što jesi, nego želi da to budeš u cijelini. Upravljaj svoje misli na to da se sve više usavršiš i da strpljivo nosiš sve križeve, velike i male, koji te snađu u tvomu staležu. Vjeruj mi, stara je i istinita riječ, ali koja nije još što se tiče duhovnoga života dosta shvaćena: većina ljudi ljubi samo ono što je prema njihovim sklonostima i mušicama, a samo ih malo ljubi ono što je prema njihovim dužnostima i volji Gospodinovoj. Što koristi nama zemaljskim stanovnicima graditi kule u zraku?"

6. Ne boj se ići drugim putom, nego putom savršenosti, ako padneš u nesavršenosti i pogreške.

* "Mi smo slični koralju koji je u oceanu, svojem rodnom mjestu, zelenkasta, slaba, gipka tvar, ali koji se kad se izvadi iz mora pretvara u tvar krutu i kamenitu, pa se njegova zelenkasta boja promijeni u živo crvenilo. Tako smo i mi, dok smo u moru ovoga svijeta, u svom rodnom mjestu, podvrgnuti najrazličitijim promjenama; naginjemo, pokrenuti Božjim nadahnućima sad desno, k nebeskoj ljubavi, a sad opet zavedeni napastima lijevo, k zemaljskoj ljubavi. Ali kada jednom budemo otrgnuti toj umrlosti, tada će se blijedo zelenilo našega bojažljivog ufanja pretvoriti u živo crvenilo sigurnoga uživanja, pa ćemo uvijek nepromjenjljivo ustrajati u ljubavi prema najvišemu Dobru."

* "Radi", opominje sv. Franjo Saleški, "kao malena djeca. Dok ih majka za ruku drži, veselo koračaju, živahno poskakuju i ne paze ako se koji put malo spotaknu. Na slični način koračaj i ti veselo

naprijed, ne preplaši se radi malenih udaraca i padova koji te zadese, dok Bog drži tvoju dobru volju i čvrstu odluku Njemu služiti. Ne trebaš se radi toga srditi, nego se moraš od časa do časa baciti u Njegov naručaj i poljubiti Ga poljupcem ljubavi. Koračaj dakle što je više moguće veselo naprijed otvorena srca, ili barem ako nestane veselje, odvažno i vjerno."

Takve nesavršenosti i pogreške nalaze se i kod velikh svetaca, pa su i oni morali po riječima sv. Augustina priznati sa sv. Ivanom (I. Iv. 1, 8.): "Ako kažemo da nemamo grijeha, zavaravamo sami sebe i nema istine u nama." Tko je grijehom došao na ovaj svijet, ne može po sv. Grguru Velikom u svijetu živjeti bez grijeha.

* "Tužiš se", veli sv. Franjo Saleški, "da još imaš mnogo nesavršenosti. Moguće da je tako, ali dobra sestro moja, ne nastojiš li ti da ih od časa do časa u sebi umrtviš? Ta poznata je stvar da nam uvijek nešto manjka, dokle god smo u lupini zemaljskoga tijela, koje je tako tromo i podvrgnuto napastima. Ne znam da li sam te već upozorio na to da moramo biti sa svima strpljivi, a najviše sa sobom, jer smo sebi više na teret, nego tko drugi, otkako smo se naučili razlikovati između staroga Adama i novoga, između unutrašnjega čovjeka i vanjskoga."

7. Kada smo govorili o ispovijedi, primijetili smo već da treba dobro razlikovati pad u manjkavosti i pogreške radi prirođene slabosti, od pada iz nagnuća prema njima. Samo zadnje priječi savršenost. Stoga su najprosvjetljeniji oci razlikovali dvostruku mlakost duha; jedna je kojoj se *ne da izbjeći*, a druga kojoj se *može izbjeći*. Zadnja se nalazi kod onih koji ljube grijeh, dok se prva pokazuje kod onih koji padaju zbog prenaglosti i slaboće, kako se to i svecima događalo.

* O tim pogreškama piše veoma lijepo sv. Franjo Saleški: "Kćeri moja, ispitaj odmah kada si pala u koju pogrešku stanje svoga srca i pitaj ga ima li uvijek živu i čvrstu odluku Bogu služiti. Nadam se da će ti odgovoriti da bi radije tisuću puta umrlo, nego li prekršilo tu odluku. Tada pitaj dalje: a zašto sada kolebaš? Što si tako plašljivo? Odgovorit će: bilo sam zatečeno, ne znam kako; ali sada

osjećam veliki teret na sebi. Ah, kćeri moja, moramo mu oprostiti. Jer nije pogriješilo iz nevjernosti, nego iz slaboće. Moramo ga mirno i blago nastojati popraviti, a ne tjerati ga u srdžbu i tjeskobu. Moramo mu reći: srce moje, drago moje, u ime Božje hrabro budi, koračajmo naprijed, budimo oprezni i uzdignimo se k Onomu, koji je naša pomoć, k Bogu našemu. Moramo osjećati sućut za svoju dušu i ne smijemo je koriti kada vidimo da nije pogriješila iz zle nakane."

8. Mjesto da se radi takvih manjkavosti, koje su neizbježne zbog naše krhke naravi uznemiruješ, neka ti oni radije pomažu kod produbljenja poniznosti. Radi toga razloga, kako veli sveti Gregur Veliki, dopušta Bog često u prosvijetljenim dušama velike pogreške, kakve se nalaze u početnika, da tim više porastu u poznavanju samih sebe i pouzdanju u Boga.

* Stoga opominje Fenelon: "Ako ti se uz tvoju živahnost prikrade koji odviše naravni pokret oholosti, ispraznoga samoljublja, pouzdanja u sama sebe ili nestrpljivosti, ne gubi zato hrabrosti nego mirno nosi pred Bogom poniženje radi svojih pogrešaka, ne dajući se zaustaviti na svom putu gorkom zlovoljom, što ti je budi samoljublje zbog slaboće. Samo uvijek idi pouzdano i ne daj se uznemiriti srdžbom neopažljive oholosti, koja to ne može podnositi, kada vidi vlastitu nesavršenost. Tim unutrašnjim posramljenjem pomaže ti tvoja pogreška da sam sebi umreš i da se pred Bogom raspline u ništa." "Umiremo malo po malo", opaža sveti Franjo Saleški, "i tako moramo dati da i naše nesavršenosti s nama izumru: dragocjene nesavršenosti, koje nam daju upoznati našu bijedu, vježbaju nas u poniznosti, u preziranju samih sebe, u strpljivosti i marljivosti, uz koje ipak Bog gleda na spremnost našega srca, kao savršenu!"

Sv. Augustin piše: "Bog je smatrao da se bolje podudara sa Njegovom neizmjernom mudrošću da crpi dobro iz zla, nego li da samo zlo spriječi." Ako ti dakle crpiš poniznost iz svojih pogrešaka, onda odgovaraš uzvišenoj svrsi njegove neizmjerne mudrosti.

9. Ako te strah zaokupi da tobože ne ideš putom savršenosti, pitaj svoga duhovnog vođu i budi posve miran na njegovu riječ. Ta

koji je svetac bio pošteđen od toga straha? Ali su se svi umirili gledajući na dobrotu Božju i pokoravajući se svome duhovnom vođi. Sveti Franjo Saleški piše: “Premda smo bijedni, ipak nije naša bijeda tako velika, kao Milosrđe Božje prema onima koji imaju volju ljubiti Ga i koji su u Njega stavili svoje ufanje. Zar bismo mi smjeli još tada gojiti najmanje nepouzdanje?”

10. Navodno dospijeva čovjek na goru savršenosti tek dugim putovanjem. Ima kipova, veli sv. Franjo Saleški na kojima su umjetnici radili dulje od trideset godina. Savršenost duše puno je savršenije djelo. Ta pouka sv. Franje Saleškoga mogla bi biti za sve zgodna: “Vidim da se u tvojoj duši nalaze sva godišnja doba; sad osjetiš zimu neplodnosti, rastresenosti, ogavnosti, zlovolje i neizrecive dosade; sad te osvježi rosa svibanjska i miomiris svetoga cvijeća; sad se javlja vrućina ljeta, žarka želja Bogu omiljeti. Još preostaje samo jesen, od koje, kako ti tvrdiš ne opažaš mnogo plodova; ali se nerijetko zbiva da se kod vršenja pšenice ili prešanja grožđa pokaže veće obilje, nego li se moglo očekivati te jeseni. Ti bi voljela da bude uvijek proljeće i ljeto; ali ne, mora biti izmjena, isto tako u unutrašnjosti, kao i vani. Tek u Nebu prestaje ta promjena; tamo će biti uvijek proljeće radi ljepote, jesen radi uživanja, ljeto radi ljubavi, samo zime neće tamo biti. Ali ovdje nam je potrebna zima za vježbanje u pregaranju i u tisuću drugih kreposti koje se dadu vježbati u vrijeme duhovne suhoće. Moramo se stoga predati želji za savršenošću mirno i Bogu odano. Uvijek će nam biti pri ruci ono što želimo, ako to posjedujemo u vrijeme kada je Bogu milo, da nas time nagradi.”

* Posve zgodno piše Fenelon: “Gojimo neku nestrpljivu revnost za svoju vlastitu savršenost. Htjeli bismo odmah u početku sve vidjeti i sve žrtvovati; ali nam je neprispodobivo korisnije ponizno čekanje pod rukom Božjom i krotko podnašanje samih sebe, da sami sebi umremo, nego li sva ta nemirna naprezanja, da promičemo svoju savršenost. Zadovoljimo se dakle time da slijedimo svjetlo koje nam se daje od časa do časa, a da ne želimo dalje gledati. Ovo je svagdanji kruh što ga Bog daje za svaki dan. To je također

mana. Tko od nje sabere dvostruku mjeru i hoće da ima zalihu za slijedeći dan, taj se jako vara. Jer će pod rukama njegovim sagnjiti i neće ništa više jesti nego onaj koji je sabrao samo za danas. Bog nas hoće podvrći toj ovisnosti djeteta o svomu ocu, i to također u duhovnim stvarima. On dijeli unutarnje rasvijetljenje, kao što mudra mati dijeli kćeri posao. Tek joj onda daje novi, kad je prvi završila. Pustimo dakle neka Bog ravna; zadovoljimo se da vjerno slijedimo svjetlost slijedećega časa. I taj lanac milosti, koji se poput karika u lancu jedna druge drže, pripravlja nas malo po malo za udaljene žrtve, kojih iz daleka ne vidimo."

XIII. DUHOVNO ŠTIVO

"Blago čovjeku koga Ti poučavaš, Gospodine i svome Zakonu učiš."

Ps. 93, 12.

"Svako pismo Bogom nadahnuto, korisno je za nauk u pravednosti."

II. Tim. 3, 16.

1. Duhovno je štivo duši, što je hrana tijelu.

* Zato veli sv. Franjo Saleški: "Poželjno bi bilo da ne propustiš dan, a da ne upotrijebiš bar pola sata ili cijeli sat za čitanje kakve duhovne knjige."

* Fenelon piše: "Po mome mišljenju treba svemu kao temelj biti duhovno čitanje i molitva. Ne govorimo ovdje o čitanju iz znatiželje, da se poučiš o raznim prepirkama vjerskim; ništa nije isprazniје, ništa se ne može manje savjetovati, ništa nije pogibeljnije. Ja bih želio samo čitanje jednostavnih knjiga, koje su jednostavnije od svih, pa i najmanjih mudrolija i ograničavaju se na takve stvari, koje se odnose na praktični život, te su prikladne da hrane srce. Izbjegavaj sve što podražuje duh i dovodi do toga da izgubiš blaženu prostodušnost, koja čini da je duša poučljiva i poslušna u svemu što crkva uči. Kada se baviš čitanjem, ne da više znadeš, nego da time bolje naučiš u sebe se ne pouzdavati, tada će ti to biti od koristi."

Moramo izabirati knjige koje su bliske našoj duši. Stoga, neka ti je osobito milo čitanje djela sv. Franje Saleškoga.

*Kad je sv. Franjo Saleški g. 1599., prije nego je bio podignut na čast biskupsku došao papi Klementu XIII., zagrli ga ovaj razdragan velikom mudrošću njegova govora, pa ga otpusti riječima sv. Pisma (Prov. 5, 15.): "Pij, sinko moj, vodu iz svoga zdenca i iz izvora svoga srca! Punina te vode neka se razlije po svim zemljama, da čitav svijet uzmogne od toga piti i time se krijepiti." - Učeni papa Benedikt XIV. nalazio je u spisima sv. Franje Saleškoga znanost, koja iz Neba potječe, prema kojoj se je ravnao u mnogim teškim odlukama. - Glasoviti propovjednik Bourdaloue govori: "Crkveni oci pisali su svoja djela, da brane našu vjeru, bogoslovi, da rastumače naše tajne, povjesničari, da sačuvaju predaju crkve, a sva su ta djela u svojoj vrsti izvrsna; ali što se tiče obrazovanja vjerske ćudi, što se tiče utemeljenja prave bogoljubnosti u dušama, nema nitko takvih darova, kao biskup u Genfu. Nauk njegov nije zemaljska hrana, nego kruh nebeski, koji poput mane može sve nahraniti istim bivstvom. Uz dužno štovanje što ga dugujem drugim piscima, smijem tvrditi da nijedno djelo poslije sv. Pisma nije tako jako promicalo pobožnost u srcima vjernika, kao spisi sv. biskupa." - Pobožni Fenelon dao je savjet: "Marljivo čitaj djela sv. Franje Saleškoga; što korisnije možeš čitati? Tu je sve utješljivo i milo; sve se osniva na iskustvu, primijenjeno je svagdanjem životu, te je proisteklo iz mišljenja i načela koja su milošću rasvijetljena." - Stoga papa Pio IX. u dekretu od 19. srpnja 1877. kojim sv. Franju Saleškoga uzdiže na čast crkvenoga učitelja, proteže na njega riječi sv. Pisma: "Mnogi će hvaliti Njegovu mudrost i nikada je neće nestati. Uspomena Njegova neće se izgubiti i ime Njegovo ponavljat će se od koljena do koljena. Mudrost Njegovu slave puci, i slavu Njegovu razglasuje općina." (Crkv. 39, 12-14.)

2. Kad čitaš duhovno štivo, smatraj nauk što ga odatle crpiš, kao riječi samoga Boga.

3. Ne goji osobite ljubavi za životopise svetaca, u kojima se nalaze izvanredne i čudnovate stvari. To dovodi mnoge pobožne

duše do škodljivih želja, te bi svaka željela okusiti otkrivenja sv. Brigite, čudnovata uznesenja sv. Josipa Kupertinskoga, pokorničku revnost stilita (tako su se zvali oni, koji su na visokom stupu provodili život). Dok tako beskorisno teže za izvanrednim stvarima, na svoju vlastitu štetu zaboravljaju obična djela što ih dužnost traži.

* Ne smijemo željeti vanrednih milosti, kao npr. da nam Bog uzme naše srce i nama Svoje dade, kako je to bilo kod svete Katarine Sienske. Moramo samo željeti da naša bijedna srca i dalje žive pod vlašću Srca našega Spasitelja. Tada nasljedujemo koliko je moguće sv. Katarinu. Tada ćemo biti krotki, ponizni, puni ljubavi ... Prava svetost stoji u ljubavi prema Bogu, a ne u smušenosti naše mašte, ne u ushitima koji hrane samoljublje i mogu postati škodljivi poslušnosti i poniznosti. Pogrešno je težiti za ushitima. Ostanimo kod vježbanja prave krotkosti i podložnosti kod samozataje, poslušnosti srca, kod susretljivosti spram drugih. To je pravi i najmiliji ushit slugu Božjih." *Sv. Franjo Saleški.*

A ipak ih ima mnogo kojima se više mili kod svetaca ono što zaslužuje divljenje, nego ono što bismo trebali nasljedovati.

4. Isto tako se čuvaj takvih asketskih knjiga, kojih je na žalost velik broj, koje nisu napisane potrebnom jasnoćom, u kojima se miješa ono što se savjetuje, s onim što dužnost traži; koje ne označavaju točno kreposti koje zadržavaju čitatelje u pobožnim malenkostima i vanjštini, koje su prikladnije da laskaju samoljublju, nego da poprave naše srce.

5. Po uzoru glasovitoga duhovnog učitelja Dubina služili su se krivovjerci novijega vremena upravo tim loše sastavljenim asketskim knjigama da se bore protiv naše svete vjere i njoj se rugaju.

6. Stoga je napisao neki vrlo spretni pisac: "Tko hoće da piše o askezi, mora biti više od dobrog čovjeka; jer i dobar čovjek može napisati krivo i izgubiti se u smušenostima; nego mora biti učen i iskusan, inače će zalutati ili u naukama ili u njihovoj uporabi." Poznata je riječ što je pripisuju sv. Tomi: "Dobra i sveta osoba neka

za nas moli; učena neka nas poučava." Hoće li tko da još dublje u propast ne strmoglavi svijet, mora mu dati jasan nauk; jer netočne pouke rađaju kod slabih bojažljivost, prigovor kod učenih, ruglo i sramotu kod bezbožnika.

7. A ipak, koliko se netočnosti stalno ne iznosi u asketskim knjigama! Budi stoga vrlo obazriv u biranju takvih knjiga, da duh i srce ne pokvariš, umjesto da ih posvetiš.

XIV. Ljubav

"Po tome će poznati da ste Moji učenici, ako se budete međusobno ljubili."

Iv. 13, 35.

"Tko veli da je u svjetlu, a mrzi svoga brata, u tmini je sve do sada."

I. Iv. 2, 9.

1. Isus nas je učio da će se njegovi učenici poznati po međusobnoj ljubavi. Ona nam daje da ljubimo bližnjega u Bogu, stvorenje u Stvoritelju.

* Naš svetac piše: "Tko bližnjega ne promatra kroz po njegov odnos prema Spasitelju, bit će u pogibelji da ga ne ljubi čistom, postojanom i umjerenom ljubavlju. Ali tko ima pred očima taj odnos, ljubit će bližnjega i podnositi, trpjeti će njegove nesavršenosti, neće mu bližnji biti neugodan i dosadan. Taj naš bližnji zatvoren je u grudima Spasiteljevim; on ga ljubi savršeno, tako jako, da Ljubitelj iz ljubavi za nj daje Svoj život, onaj Ljubitelj, čija se ljubav u smrti pokazuje i čija je smrt posljedica Njegove ljubavi."

* "Prava ljubav", piše sv. Franjo Saleški, "daje nam da ljubimo Boga nadasve, a bližnjega svoga kao sama sebe; i to ne putenom, naravnom, sebičnom ljubavlju, nego čistom, srdačnom, neprolaznom ljubavlju, koja ima u Bogu svoj temelj . . . Ljubim osobu radi njezine krotkosti i prijaznosti, ako ona mene ljubi i obvezuje,

opet je radi toga ljubim. U tom slučaju osniva se moja ljubav na sjetilnosti i putenosti. Jer životinje, koje nemaju dušu, nego samo tijelo i osjetila ljube svoje dobročinitelje kao i one koji s njima postupaju ljubazno i prijazno. No ako je koja osoba gruba, odurna i neuglađena, ali vrlo bogobojazna i prožeta željom da bude ljubazna i uglađena, moja ljubav prema njoj ne proizlazi iz ugodnosti što mi ju pripravlja, niti iz sebičnosti, nego samo zato što je Bogu mila. To je duhovna ljubav, u kojoj tijelo nema udjela."

2. Pomaži u potrebama bližnjemu gdje možeš, prema svome staležu i pravilima razboritosti; drugo nadomješta dobra volja.

* Sv. Franjo Saleški piše: "Upamti dobro da naš božanski Spasitelj, koji je za nas učinio sve što je učiniti mogao, hoće također da mi trebamo jedan za drugoga učiniti sve što god se može, bez grijeha: to traži i pravilo savršenosti. Stoga mora naše prijateljstvo biti tako čvrsto, iskreno i dobro osnovano, da se nikada ne ustručavamo za svoga bližnjega žrtve prinositi, ako to zahtijevaju okolnosti. Moramo mu duši i tijelu koliko možemo dobro činiti, moleći se za nj, pomažući mu kad god nam se zato ukaže prilika jer ljubav koja se očituje samo u lijepim riječima ne vrijedi ništa. Drukčije raditi znači ne ljubiti onako kako je nas ljubio Spasitelj, koji se nije zadovoljio time da nas uvjeri u svoju ljubav, nego nam je dao prave dokaze Svoje ljubavi."

* "Naš Božanski Spasitelj nije nas samo uvijeka ljubio, nego je Svoju ljubav iskazao i onima koji ga razapeše na križ, koji su svakako počinili najstrašniji od svih grijeha i pokazali đavolsku zlobu. Njegovo Srce uz sve to bijaše puno ljubavi spram Njegovih krvnika. Dok su ga divljačkom okrutnošću pribijali na križ, opravdavao ih je, moleći za njih od Svoga nebeskoga Oca oproštenje. Tako nam je umirući dao najuzvišeniji primjer ljubavi. Ah, kako smo mi bijedni! Jedva možemo nakon dugog vremena posve zaboraviti nanesenu nam uvredu, iako znamo da onaj koji svoga bližnjega s ljubavlju blagoslivlja, najuzvišenije nasljeduje našega Spasitelja." *Sv. Franjo Saleški.*

3. Ako te je bližnji uvrijedio, ipak nije prestao biti slika Božja i Njemu određen; upravo zato moraš ga i tada ljubiti. Možda onaj

koji te je uvrijedio ne zaslužuje oproštenje, ali ga zaslužuje Isus Krist, tim više jer on nama tako često oprašta mnogo veće uvrede.

* Sv. Franjo Saleški običavaše govoriti da je žetva kreposti u tome da trpimo poruge i uvrede, jer su tu sadržane mnoge kreposti, da imamo u njima dijela i da se u njima vježbamo. a) *Pravednost*. Jer tko je čist od grijeha i ne zaslužuje kazne? Budeš li uvrijeđen, sjeti se kako ti često Boga vrijeđaš, kako je pravedno da te zato kazne Njegovi stvorovi, kao oruđe Njegove Pravednosti. b) *Razboritost*. Uvrede koje preziremo, rasplinjuju se i nestaju; ako im se u srdžbi opiremo, pokazujemo da smo krivi. c) *Promišljenost*. U pratnji je razboritosti i tu vrši svoje djelo smirenja. d) *Jakost i velikodušnost* sile nas da se svladamo. e) *Umjerenost*. Stavlja strastima uzdu i brnjicu, da se ne izrode. f) *Poniznost*. Vjerna svojoj naravi daje nam upoznati našu ništavnost i dapače je ljubiti. g) *Vjera*. Po riječima sv. Pavla zatvara ralje lavu i pokazuje nam Krista kao početnika i završitelja naše vjere, svraća naš pogled na Isusa, koji usred najsramotnijega izrugivanja poput gluhoga zatvorio uho Svoje i poput nijemoga ne otvara usta Svojih da prigovori. h) *Ufanje* nam daje da za kratko vrijeme nevolje što ih sada trpimo, veselo očekujemo neuvenuli vijenac života. i) *Ljubav*. Strpljiva, krotka, dobrostiva i prijazna sve vjeruje, svemu se nada, sve trpi, sve podnosi. Kako bismo veselo ljubili sramotu i uvrede, kada bismo ozbiljno mislili na svoje spasenje! Kako bi nam dobro došle takve zgode, jer nam pružaju priliku da u jednom času vršimo tolike kreposne čine, Bogu ugodne.

4. Ipak nije u našoj vlasti da ne osjetimo zlovolju protiv uvreditelja i opakih ljudi. Moramo dobro razlikovati osjećaj od privole.

Kada nam se zapovijeda da ljubimo neprijatelja i uvreditelja, tada ta zapovijed smjera na više duševne sile, ne na niže.

* Sv. Franjo Saleški piše: "Ljubavi protivan osjećaj budi se samo u nižemu dijelu duše, dok djela što ih vršim imaju svoj temelj u razumu, u višemu dijelu duše. Da, kada bi oni kojima ja iskazujem ljubav također znali da pri tome osjećam nesklonost prema njima, ne bi se smjeli radi toga osjećati uvrijeđenima, morali bi ih još više

cijeniti, nego da su proistekle iz naravne sklonosti; jer nesklonost (antipatija), ako je ne slijedimo nije loša, nego je dapače sredstvo za vršenje mnogih kreposti; i našemu se Spasitelju više mili ako s negodovanjem ljubimo Njegove noge, nego ako to činimo sa slašću."

5. I ako je zabranjena unutarnja mržnja i vanjska nesklonost prema uvrediteljima i opakim ljudima, nije nam zabranjeno da prema njima upotrebljavamo nužnu opreznost: to je više plod razboritosti, koja je tako potrebna. Kršćanska nas ljubav uči da našu dragu braću ljubimo i dobro im činimo, ali ne da opake štitimo; te niti same sebe, niti nevinost i prostodušnost drugih predajemo na milost i nemilost njihovim lukavštinama i zlobi. "Budite jednostavni kao golubovi", uči Isus, ali "budite također mudri kao zmije."

6. Budite oprezni prema pogreškama bližnjega i ne podmećite njegovim djelima zle nakane.

* "Ne sudi djelima drugih", opominje sv. Franjo Saleški, "niti se brini za ono što bi oni morali činiti. Promatraj radije njihova djela prostodušnim, dobrim i prijaznim okom. Ne traži od njih veće savršenosti nego od samoga sebe, pa se ne zgražaj radi njihovih mnogih nesavršenosti."

Jedan te isti čin, veli sv. Franjo Saleški, može imati stotinu strana. Čovjek, pun ljubavi, gleda ga uvijek s najljepše strane, opaki sa zle.

7. Vrlo će teško dobar kršćanin sa sigurnošću osuditi bližnjega, ako nema dovoljno razloga. Sumnja i strah, za koje su dosta i manji razlozi, javljaju se češće.

* "O kako su jako mrski Gospodinu krivi sudovi! A sudovi ljudi su krivi, jer oni nisu suci ni drugima, jer si prisvajaju vlast Gospodinovu kada sude; krivi su, jer je zloba grijeha u mišljenju srca, koje je za nas tajna; krivi su, jer svaki ima dosta posla da sam sebi sudi . . . Oni koji su zabrinuti za svoju savjest, ne padaju lako u pogreške, da lakoumno druge osuđuju; kao što se pčele za oblačna vremena povlače u svoje košnice, tako se misli plemenitih ljudi

ne bave tamnim i često zamršenim prilikama bližnjega, nego se povlače u svoju unutrašnjost i rade oko vlastitog popravka." *Sv. Franjo Saleški.*

8. Sumnja je dozvoljena, ako joj je svrha osobna opreznost. Jer kršćanska ljubav zabranjuje zlobne misli, ali nipošto budnost i opreznost.

9. Sumnja nije samo dozvoljena, nego kadikad s dužnošću spojena, za takve koji trebaju drugima upravljati, kao za očeve, glede njihove djece, za gospodare, glede njihovih sluga, ako se treba stanovito zlo odstraniti ili spriječiti.

10. Ne zamijenimo strah sa sumnjom. Strah je bol, koja je bez našega sudjelovanja u nama. Sumnja je slobodan čin našega duha.

XV. Revnost ili gorljivost

"Ako li u srcu svom nosite gorku zavist i sebičnost, nemojte se ponositi i lagati protiv istine! Ta mudrost ne dolazi odozgo, već je ona zemaljska, ljudska, đavolska."

Jak. 3, 14. 15.

"Jer čovječja srdžba ne čini što je pred Bogom pravedno."

Jak. 1, 20.

1. Revnost za duše veoma je uzvišena krepost. Ipak je mnogo pogrešaka i grijeha, koji se počinjaju pod lijepim naslovom revnosti. "Čovjek nikada ne čini tako mirno zlo", veli sv. Franjo Saleški, "kao kad krivo misli da radi za slavu Božju."

2. Isti sveci su u toj nježnoj točki griješili, kako to vidimo kod apostola Jakova i Ivana, koje je ukorio Krist što su zaželjeli da vatra padne na Samaritance.

* Sv. enađelist Luka (9, 51-56.) pripovijeda ovu zgodu: "Kada su se navršili dani da bude uznesen, krenu Isus sa svom odlučnošću prema Jeruzalemu. I posla glasnike pred sobom. Oni odoše i uđoše u neko samarijansko selo da mu priprave mjesto. No ondje ga ne primiše, jer je bio na putu u Jeruzalem. Kada to vidješe učenici Jakov i Ivan, rekoše: "Gospodine, hoćeš li da kažemo neka oganj siđe s neba i uništi ih?" No on se okrenu i prekori ih. I odoše u drugo selo."

3. Moramo stoga vrlo temeljito promatrati prava obilježja ove krasne kreposti, jer ima mnogo više krive revnosti, nego prave. Ima revnosti nerazborite, ohole, nepravedne, gorke. Vođeni iskustvom, istražimo ova zastranjenja.

4. U svakoj obitelji ima trnja; jer na svakom, pa i najboljem polju, naraste po koji korov. Nerazborita revnost namjeravajući trn odstraniti, samo ga još dublje zabada u meso i čini da je rana veća i da jače boli.

* "Ne mogu", piše sv. Franjo Saleški, "a da vam draga kćeri ne kažem svoje iskreno mišljenje. Možda ste vi dali svome dobrom ocu i svome dobrom mužu povod da se umiješaju u vršenje vaše pobožnosti i da se radi nje tuže. Ako ste im možda dodijavali, te i njih htjeli na to privoljeti, sada morate nastojati da to ublažite."

Moramo stoga raditi s najvećom opreznošću. Duh sveti veli (Prop. 3, 7.): "Ima vrijeme za govor i vrijeme za šutnju." Mudra revnost govori samo tada, kada uviđa da je govor korisniji od šutnje.

* O tome piše naš svetac: "Potpuno se slažem što želiš da vidiš svoje revne u službi Božjoj i u težnji za kršćanskom savršenošću. Vrlo rado učinit ću ti po želji i u tu svrhu svoje slabe molitve sjediniti sa tvojima. Ali moram otvoreno priznati kako se bojim da bi se takvim željama, koje se ne tiču spasenja naše duše ni našega usavršavanja, mogle dodati male pobude samovolje i samoljublja; tako da se previše zaustavljamo kod takvih težnji koje nisu nedopuštene; svojoj duši ne ostavljamo dosta prostora za težnje koje su nam potrebnije i korisnije, kao npr. vježbanje u poniznosti, u podložnosti, u krotkosti; ili da revno nastojeći oko tih težnji padamo u nemir i žurbu; ili napokon da se ne predajemo volji Božjoj kako trebamo. Takvih se stvari bojim kod te težnje. Stoga te zaklinjem: čuvaj se tih nezgrapnosti; te samo polagano i blago udovoljavaj svojim željama, ali tako da ne dodijaš onima koje želiš do ove savršenosti dovesti; dapače, ne dopusti da upoznaju želju, budući da bi to prije stvar uzdrmalo, nego li unaprijedilo. Moramo primjerom i biranim riječima posijati sjeme, koje služi ispunjenju

želja, izbjegavati i samu sjenu, kao da bismo htjeli dotične osobe poučiti ili pridobiti i tako ih nastojati malo po malo navesti na svete misli. Na taj ćeš način, osobito ako mu pridodaš molitvu, mnogo dalje doći, nego na koji drugi."

5. Drugi svojom revnošću prodiru čak u druge obitelji i žele u njima uvesti red i novotarije, odakle nastaju ogorčenja i prepirke. Na taj način postaje lijek što ga upotrebljavaju škodljiviji od bolesti koju bi ju željeli izliječiti upravo zato, jer nepromišljeno rade. Prava revnost, veli sv. Bernard, zahtijeva da se mi sami popravimo i da molimo za popravak drugih. Velika je drskost kada želimo biti apostoli u tuđoj kući, dok sami još nismo dobri i poslušni učenici. Svakako trebamo biti revni za dobro drugih, ali nikada nerazborito.

6. Ima ih koji iz same revnosti žele da svi prihvate pobožnosti koje se njima mile. Tko je osobito štovatelj muke Isusa Krista ili Presvetoga oltarskog sakramenta, htio bi da drugi dulje vrijeme provede pred nogama Raspetoga ili pred Svetohraništem. Tko bolesne posjećuje ili poslužuje, htio bi da se svi bave tim spasonosnim djelom. Ali to nije prosvjetljena revnost. "Marta i Marija", veli sv. Augustin, "dvije su sestre, a ipak se jedna bavi razmatranjem, a druga poslom. Da su obadvije prvo činile, ne bi imao tko pripraviti jelo za Isusa i Njegove učenike. Njihovo bi razmatranje tada nalagalo božanskom učitelju strogi post. To isto vrijedi za druga dobra djela. Svatko neka slijedi poticaj mnogovrsne milosti Božje; oko koje vidi, ali ne čuje, ne smije zavidjeti uhu koje čuje, ali ne vidi. Sve što dahom diše, neka hvali Gospodina."

7. Revnost će biti uvijek kriva revnost, makar te vodila i k sjajnim djelima, koja međutim nisu prema tvome staležu i prouzrokuju neposlušnost, smutnju i neugodnost u obitelji. I najsvetija djela ne mile se očima Božjim, ako se ne mogu složiti sa posebnim dužnostima tvoga staleža.

* "Ustraj u tome da samu sebe nadvladaš u svim malim protivštinama svagdanjega života. Na to obrati *najveću pozornost* u svo-

jim težnjama. Budi uvjerena da Bog sada od tebe ništa drugo ne traži. Ne sij svoje želje u tuđem vrtu, nego se trsi da svoj vrt vrlo brižno urediš. Ne želi da budeš ono što nisi. Upravljaj svoje misli na to da se u tom smjeru usavršuješ, da svaki križ što ga pri tom nađeš, bio velik ili malen, mirno nosiš. Vjeruj mi da je vrlo velika, ali samo malo razumljiva istina za duhovno vodstvo u riječima: *Svatko voli raditi po svomu ukusu, a najmanje ih je koji vole vršiti svoje dužnosti po ukusu našega Gospodina.* Što nam koristi graditi gradove u Španjolskoj, ako moramo živjeti u Francuskoj!" *Sv. Franjo Saleški.*

8. Sv. Pavao kori kršćane, koji su se hvalili svojim učiteljima i vođama, dok je jedan osobito isticao Petra, drugi Pavla, treći Apola. "Zar je", pita Apostol, "Krist razdijeljen? Zar je Pavao za vas raspet bio? Ili ste u ime Pavlovo kršteni?" (I. Kor. 1, 13.) - Ta, ukora vrijedna slabost nalazi se često kod inače dobrih osoba, koji da predoče svoje duhovne vođe kao najsvetije i najučenije muževe, baš mnogo ne peče savjest ako druge umanje. - A ipak je svaki pojedinac u istinu velik onoliko koliko je u Bogu velik, veličini, svetosti, a mi nemamo u ruci vage za svetost, da izmjerimo kako se visoko podigla svetost i mudrost drugih. Imaš li dobroga duhovnog vođu, zahvali se Bogu, njega slušaj, ali ne sudi o tuđoj zasluzi.

9. Ako je tvoja revnost gorka, tada tvoja mudrost nije više nebeska, nego zemaljska, ljudska, đavolska, kako piše sv. Jakov. Te riječi apostolove neka dobro promotre osobe koje sebe smatraju pobožnima, ali se uza sve to lako razgnjeve i odbojne su u svomu ponašanju. Takve se osobe ne nazivaju baš krivo: "anđeli u crkvi, a đavoli kod kuće."

10. Revnost je tvoja tim vrijednija, ako je strpljivija i ljubaznija. Ona je dijete ljubavi i prema tome mora biti slična materi, koja je po sv. Pavlu (Kor. 13, 4-5.) strpljiva, dobrostiva, bez častohleplja i samoljublja.

* "Vi ne morate biti samo pobožni i ljubiti bogoljubnost, nego je učiniti svima milom, korisnom i ugodnom. Bolesni će ljubiti vašu pobožnost ako ih ljubazno tješite; vaša će je obitelj ljubiti, ako više

mislite na općenito dobro, ako ste blaži u raznim zgodama, ljubazniji, ako se što treba popraviti itd. Vaš će vas muž više cijeniti, ako prema njemu postanete srdačniji i ljubazniji, čim ste pobožniji. Svojim roditeljima i prijateljima biti ćete miliji, ako slobodnije radite, ako se pokazujete strpljivijom i tako se više podlažete njihovoj volji, ukoliko se ona ne opire volji Božjoj. Ukratko, vi morate svoju pobožnost učiniti što je moguće više privlačnom." To je po sv. Franji Saleškom prava revnost.

11. "Tvoja revnost", opominje sv. Franjo Saleški "neka te ne učini prenaglom u kažnjavanju drugih, što se smije dogoditi samo u prikladno vrijeme. Ako odgodiš kaznu, ostaje ti još uvijek vremena za nju; a ako je nepromišljeno izvršiš, samo povećavaš zlo što si ga željela odstraniti."

12. Revnuj dakle gdje možeš oko dobra bližnjega; ali tvoja revnost neka se ravna po propisima otaca: neka bude osnovana na istini, praćena sućuti, vođena blagošću, upravljana razboritošću.

* "Prema volji Božjoj", piše sv. Franjo Saleški, "moram ono što svakodnevno trebam činiti smatrati kao djelo što nam ga Bog nalaže i posvetiti mu se revnošću koja je dostojna Boga, tj. točno i mirno. Ne smijemo ništa zanemariti, ništa strastveno obavljati; jer je pogibeljno djelo Božje nemarno činiti ili prihvaćati ga iz sebeljublja ili krive revnosti. Jer tada čovjek radi po vlastitoj volji i stoga radi zlo; stavlja to sebi na čast, trudi se, hoće dospjeti do cilja. Čast Božja izlika je, iza koje sami sebe skrivamo. Pod krinkom revnosti skriveno samoljublje bude ražalošćeno i uvrijeđeno, ako ne može svoje djelo izvršiti. Bože, udijeli mi milost da budem vjeran u djelu i ravnodušan prema uspjehu. Moje je djelo u tome da tražim Tvoju volju, da se saberem u Tebi i u svojim poslovima. Tvoje je da mojim naprezanjima dadeš plod koji je tebi po volji, ili pak da ne dadeš, ako ti se tako hoće."

XVI. KROTKOST

"Blago krotkima, jer će baštiniti zemlju."

Mat. 5, 4.

"Naučite se od mene, jer sam krotka i ponizna srca."

Mat. 11, 29.

1. Krist je uzor svih kreposti, a osobito krotkosti. Stoga govoraše: "Naučite se od mene, jer sam krotka i ponizna srca."

* Sv. Franjo Saleški naziva stoga krotkost *"krepost nad krepostima*, koju nam je naš Gospodin prije svega preporučio", pa tome dodaje praktičnu uputu: "Ako se dogodi da protiv toga pogriješiš, ne daj se smesti, nego se uzdigni pun pouzdanja, da što prije iznova uznastojiš oko mira i krotkosti."

2. Moramo dakle biti krotki srcem i krotki u svojim vanjskim djelima. Krist ne kaže: ne smijete osjećati srdžbe; jer to nije u našoj vlasti. On veli samo: ne smijemo joj popustiti. Po sv. Jeronimu čovjeku je u naravi da ga srdžba napada; ali je odlika kršćanina da se ne da od nje pobijediti.

* Stoga opominje sv. Franjo Saleški neku gospođu: "Morate osobito paziti da odstranite nestrpljivost u kućnim zgodama i da se pri tome posve krotko vladate. Kada ujutro ustanete, kada dolazite sa molitve, sa svete Mise ili sa sv. Pričesti, ukratko uvijek kada se vraćate svojim kućnim poslovima, pobrinite se da počnete vrlo

krotko. Pogledajte uvijek u svoje srce, da li je krotko. Ako nije krotko, morate ga prije svega ukrotiti. A ako je krotko, zahvalite Bogu i prenesite tu krotkost na sve poslove koji vas snađu, te se pobrinite da ne nestane dobrog raspoloženja . . . Prizovite često jedinoga lijepoga goluba, Nebeskoga Zaručnika, da vam dade pravo golubinje srce, kako ne biste bili golubica samo u letu molitve, nego u svomu gnijezdu i prema svima koji su oko vas."

3. Sv. Bernard veli da kršćanin mora, ako nema nikoga tko bi mu dodijavao, svakako nekoga potražiti da uzmogne vježbati strpljivost i krotkost. Ako ti se za to pruži prilika bez tvoga sudjelovanja, okoristi se njome za vršenje tih krasnih kreposti.

4. Sv. Franjo Saleški daje ova vrlo važna pravila: sklopi savez sa svojim jezikom da ne progovori ni riječi kada je duh uzbuđen. Tko je srdit misli da pametno govori, ali uistinu ne događa se to nikada. Tko se dade srdžbom zavesti, ne može biti liječnik za liječenje drugih; jer je on sam bolestan i treba liječnika i lijeka. Čekaj stoga dok ti se srce opet smiri; tada ćeš uspješno govoriti. Pa ako imaš dužnost očinski opominjati, moraš čekati dok se umiriš ti, kao i tvoj podložnik. Inače će lijek samo škoditi bolesniku.

* "Svakako se moramo", opominje sv. Franjo Saleški, "opirati zlu i pogreškama onih koji su povjereni našoj skrbi, ustrajno se protiviti, ali ujedno krotko i mirno. Ništa prije ne ukroćuje bijesnoga slona, nego kad vidi janje; i silu gruboga naboja ne lomi ništa tako lako kao vuna. Strastveni ukor, pa bio i tekako osnovan, ne prima se nikada tako dobro kao opomena, koja samo iz razboritosti proistječe. Jer razumna duša osjeća se po naravi podložna razumu, opire se strasti kao silništvu, a pokorava se samo pritisku i sili. Stoga razum praćen strašću postaje mrzak, a ako se sjedini sa silništvom postaje njegovo zakonito gospodstvo . . . Dok on sam vlada i mirno dijeli svoje opomene, ukore i kazne, pa makar strogo i točno, posvuda nailazi na odobravanje. Ima li u svojoj pratnji srdžbu, ljutnju i bijes, koje sv. Augustin zove njegovim vojnicima, zadaje tada više straha nego ljubavi, pa i vlastito srce bude potišeno i mučeno."

5. Prije nego ćeš svoga bližnjega opomenuti i ukoriti, moli Boga da On govori srcu onoga, čijim ušima želiš govoriti.

6. Ipak, sa sv. Gregurom Velikim i sv. Tomom zapamti; ako bližnji zlorabi tvoju krotkost i blagost, imaš pravo posve slobodno govoriti i potisnuti njegovu raspuštenost. Stoga opominje Duh sveti: "Odgovori luđaku prema njegovoj ludosti, da ne misli kako je mudar." (Prič. 26, 5.) Kazna je lijek; a lijek mora biti prema potrebi bolesnika.

XVII. DRUŽENJE

"Niti se užiže svjetiljka i meće pod varičak, nego na svijećnjak; da svijetli svima koji su u kući. Tako da svijetli vaše svjetlo pred ljudima, da vide vaša dobra djela i slave Oca vašega, koji je na nebesima."

Mat. 5, 15. 16.

"Ne prepiri se riječima; jer služe samo na propast slušateljima."

II. Tim. 2, 14.

1. U općenju moramo uvijek pokazivati svetu radost. Stoga uvijek mora biti tvoje raspoloženje jednako, mirno, dobrohotno. Sveta radost ugodnom čini pobožnost i one koji su pobožni. Sv. Antonij pokazivaše uvijek veselo lice, uz sva izvanredna pokornička djela, tako da je razveseljivao sve koji su ga pogledali.

2. U općenju ne smije se odviše govoriti, ali niti previše šutjeti. Tko previše govori, prikazuje se nepromišljenim i nametljivim; tko previše šuti čini se da ne ljubi društvo u kojemu se nalazi, ili da hoće drugima imponirati.

* "Čuvaj se", piše sv. Franjo Saleški, "odmah prezirati općenje, u kojemu se baš točno ne pazi na propise bogoljubnosti. Jer u svemu mora vladati ljubav i rasvijetljivati nas, da budemo na usluzi volji bližnjega gdje god se to može dogoditi, bez povrede Božjih zapovijedi."

3. Jednako bi bilo smiješno kada bismo hodajući htjeli brojiti korake i govoriti. U našemu druženju mora vladati neprisiljena umjerena veselost i sveta sloboda.

* "Moramo se veseliti sa veselima i žalostiti sa žalosnima. Moramo također pokazati svojim prijateljima da smo zadovoljni što smo kod njih, ako su dokazi naše naklonosti nevini i ako se Bog time ne vrijeđa, nego hvali i slavi. *Sv. Franjo Saleški.*

4. Ne uznemiruj se ako čuješ o tuđim pogreškama. Mogu one biti općenito poznate i istinite ako ti i ne znaš za njih; ako sigurno znadeš da su klevete, bilo da tko lažno tvrdi, skriveno očituje, ili istini dodaje, tada na zgodan način reci što je potrebno za opravdanje tvoga bližnjega, pokaži svoje negodovanje ozbiljnom šutnjom ili tako da već prema okolnostima svratiš razgovor na drugi predmet. Za tvoje umirenje dodajem još da nikada ne sudjeluješ u tuđim pogreškama glede bližnjega, ako na njih ne pristaješ i to ne pokazuješ.

* "Što se tiče zabave", piše naš svetac, "neka te ne boli što se tu govori ili radi. Jer ako je dobro, moraš zato Boga hvaliti; ili ako nije dobro, imaš priliku Bogu služiti tako da svoje srce od toga odvratiš, ne praveći se kao da se diviš ili da si uvrijeđena. Jer ti nemaš krivnje u tome i nemaš dosta upliva da odvratiš zao govor onih, od kojih proizlazi. Oni će nasuprot još gore govoriti, ako bi tko pokušao da ih spriječi. Radi tako, pa ćeš usred siktanja zmija ostati poput jagode, netaknuta od otrova opakih jezika koji te okružuju."

5. Ne smiješ se pribrajati onima koji iz bojažljivosti hoće braniti svaki grijeh i svakoga grešnika. Pravo zlo mora biti pokuđeno, a krivci koji svojim primjerom ili naukom mogu štetno djelovati, moraju se izbjegavati. "Na vuka dići hajku", veli naš svetac, "koristi ovcama."

6. Moramo poštivati ljude, ali ne njihove strasti. Ako dakle u općenju opaziš što nedolično, čuješ nedolične ili dapače bezbožne razgovore i riječi, ne odobravaj to ni izrično ni šuteći, da sama sebe ne obeščastiš. Uistinu dobar, pošten čovjek ne poznaje laskanje, pa

ne pokazuje ni kod najvećih knezova svoje pristajanje uz ono što zaslužuje ukor. Tko tuđim grijesima daje pravo istine i razuma, ne zaslužuje da se zove čovjek.

7. Ako si u društvu više njih, nastoj da svima, koliko je to moguće iskažeš pozornost, pa makar samo da s pojedincima progovoriš, da ih što pitaš ili nešto kažeš, što im može biti ugodno. Sv. Franjo Saleški svojom ljubaznom i obzirnom pojavom otvorio je put u srca mnogih grešnika i krivovjeraca, a ti ćeš barem doprinjeti da se pobožnost štuje sve više. Službenicima crkvenim iskazuj uvijek osobito štovanje radi njihova visoka dostojanstva.

8. Prepirke, zajedljive primjedbe, odbojno ponašanje, otrov su ugodnoj zabavi. U općenju sa drugima moramo poput pčela sabirati med, a ne poput osa bosti i trovati.

* "Preporučam vam iskrenu i obzirnu uljudnost, koja nikoga ne vrijeđa, a svakoga obvezuje; koja traži više ljubav nego čast, nikomu se ne ruga ili vrijeđa zagrižljivim riječima, nikoga ne potiskuje i nije nikada potiskivana; ako bi se to kada i dogodilo, svakako samo rijetko, da ne bude časnim priznanjem odlikovana."

9. Imaj uvijek pred očima ovaj mudri nauk, koji ne potječe možda od svetaca, nego od mudraca: u općenju iskazuj starijima poštovanje, ljubav jednakima, snizi se do onih koji su niži.

10. Općenito, ne zaslužuju nikakve hvale oni koji izbjegavaju dobra društva, primjerena njihovu staležu. Bog, učitelj kreposti, također je početnik društva. Ako je koja osoba opaka, dobro je ako se od drugih odstrani; a ako je ćudoredna, korisno je ako se dade vidjeti. S druge strane mora svijet naučiti da za vršenje evanđelja nije potrebno da se skrivamo: da onaj koji sa Bogom živi, znade također živjeti i sa ljudima, Božjim slikama; da pobožni život ne čini čovjeka mrkim i žalosnim, nego dapače prisutnim i ugodnim; i da onoga koji živi u svijetu ne priječi u društvenom općenju; da takav život ne škodi niti smeta urednom druženju, nego ga usavršuje; da čovjek može i mora živjeti u svijetu, a da ne bude svjetski.

* Naš svetac daje ovaj mudri nauk: "Revno tražiti društvo i izbjegavati ga, dvije su krajnosti, koje se jednako imaju kuditi za osobe koje žive u svijetu. Zadnje je znak preziranja drugih, a prvo dokaz neradina, beskorisna života. Moramo ljubiti bližnjeg kao samog sebe. Da pokažemo kako ih ljubimo, ne smijemo ih izbjegavati, a da dokažemo da sebe ljubimo, moramo rado biti sami. Misli najprije na samoga sebe, veli sv. Bernard, a onda na druge. Ako te dakle ništa ne sili da ideš u posjete ili da ih primaš, ostani sam i zabavljaj se sa svojim vlastitim srcem; a trebaš li primati posjete ili vraćati, idi u ime Božje, pa gledaj svoga bližnjega prijaznim okom."

11. Kad bi svi duhovni vođe bili složni o tom važnom nauku, mnoge bi dobre duše koje žive odviše skrovito, u žalosnoj i pretjeranoj samoći, u građanskom ophođenju bile kao svjetli primjeri od velike koristi: pa se ne bi u svijetu više tako mnogo rugalo pobožnosti i pobožnima.

* Ta je načela vrlo odlučno zastupao i Fenelon: "Ima ih više koji hoće da nad svime uzdišemo i neprestano se trudimo probuđivati u sebi mržnju prema zabavama, kojima smo obvezni prisustvovati. Ja iskreno priznajem da se ne mogu nikako složiti s tom strogošću. Ljubim više ono što je jednostavnije i mislim da i Bog to mnogo više ljubi. Ako su zabave po sebi nedužne i ako im prisustvujemo jer to traži stalež, tada mislim da je dosta da u njima sudjelujemo umjereno, s pogledom na Boga. Suho, ukočeno, neljubazno i zatvoreno ponašanje ne bi imalo nikakve druge svrhe, nego da svjetovnim ljudima dade krivi dojam o pobožnosti; a to treba tim više izbjegavati, budući da su i bez toga protiv pobožnosti, pa bi vrlo lako mogli pomisliti da se Bogu može služiti samo mrkim i mučnim životom. Zaključujem dakle gospodine, ako Bog stavi ljude na stanovita mjesta kojima nalaže dužnost da se vladaju prema drugima kako je to u vašem slučaju, da tada ne treba ništa drugo činiti nego ostati u miru, ne mučeći se neprestano radi tajnih razloga koji se mogu neopaženo uvući u srce . . . Tko je u najravnodušnijim stvarima (koje nisu po sebi ni dobre ni zle) u prisutnosti Božjoj, ne prestaje nikada vršiti djelo Božje, makar se činilo da ne čini ništa znameni-

to i ozbiljno. Bog zahtijeva volju koja nije razdijeljena između Njega i nekoga stvora, volju, koja se dade vijati Njegovim rukama, koja ništa ne traži i ništa ne odbija, koja bez sustezanja hoće sve što On hoće i nikada i ni pod kojom izlikom neće ništa što On neće. Uzmite gospodine ovu jednostavnu, voljom Božjom ispunjenu volju sa sobom posvuda kamo vas povede Njegova providnost. Tražite Boga u onim časovima koji se čine tako prazni i oni će biti za vas puni jer će vas Bog uzdržati. Dapače, i najbeskorisnije zabave će se obratiti u dobra djela kada ih prihvatite samo iz uljudnosti i zato da se ravnate po određenju Božjem. O, kako se srce širi kada Bog otvori taj put jednostavnosti. Čovjek ide poput djeteta koje majka za ruku vodi i koje se dade voditi, ne brineći se za mjesto kamo ide. Čovjek je zadovoljan što je podložan, a isto je tako zadovoljan što je slobodan. Pripravan je govoriti i šutjeti. Ne može li govoriti što bi uzdizalo, neka isto tako rado govori neznatne stvari; zabavlja se stvarima što ih sv. Franjo Saleški naziva veselice i time razveseljuje sebe i druge."

12. Osim vremena što ga upotrebljavaš za potrebni odmor ne budi nikada bez posla. Lijenost je korijen nezadovoljstva, dosade i drugih pogibeljnih napasti. Ta i u danima nevinosti u zemaljskom raju htio je Bog da se Adam bavi čuvanjem i obrađivanjem toga blaženog mjesta.

XVIII. ODIJELO

"Žene uredno odjevene neka se kite sramežljivošću i čednošću."
I. Tim. 2, 9.

1. Odjeća ima trostruku svrhu: treba biti čuvarica sramežljivosti, zaštita protiv nevremena, napokon ćudoredan i prikladan ures.

2. Odjeća treba biti prema staležu; a ukoliko se vanjskim odijelom očituje stalež osobe, odjeća će svjedočiti o kreposti istine onoga tko je nosi.

3. Stoga se moraju izbjegavati obje pretjeranosti: preveliki izbor i pretjerana nemarnost. Prvi se protivi kršćanskoj umjerenosti i jednostavnosti, dok se druga ogriješuje o red; jer red traži da svatko živi i odijeva se prema svome staležu: Estera, kao kraljica, Judita, kao udova, Abigail, kao gospođa, Hagara, kao sluškinja.

* U Filoteji posvećuje naš svetac tom predmetu posebno poglavlje gdje piše: "Sv. Pavao zahtijeva da kršćanske žene, (ali on to želi isto i muževima reći), budu pristojno obučene i urešene sramežljivošću i čednošću. No, pristojnost odijela tiče se stvari, oblika i čistoće; ova zadnja treba biti na našem odijelu uvijek ista i ne smijemo trpjeti nikakve mrlje; jer je vanjska čistoća donekle slika unutarnje; zato Bog zahtijeva osobitu tjelesnu čistoću od onih koji se približuju Njegovim oltarima i koji su posebice posvećeni Njegovoj službi. Glede stvari i oblika pazi na pristojnost, godišnje doba, dob, stalež, društvo, priliku; obično se bolje oblačimo na svetkovine, jednostvnije u ozbiljne dane, kao u korizmi; kod

vjenčanja nose se svadbena odijela, kod sprovoda žalobna; kada posjećujemo dostojanstvenike uzimamo svoje najbolje odijelo, no kod kuće ga svlačimo. - Budi uredna, Filotejo, ništa neka ne bude na tebi nepristojno, ništa neuredno; to bi bilo preziranje onih s kojima općiš; ali također čuvaj se svakoga izbiranja, taštine i kićenosti; ljubi jednostavnost i čednost; one su najljepši ures ljepoti i najbolje je nadomještaju gdje je nema."

4. Nećudoredno odijevanje nalazi se kod besramnih i raspuštenih žena. Kod poštenih i ćudorednih, za koje pišem nema toga. Ali jer je zloupraba u tome vrlo velika i kadikad sunce potamnjuje, drži se tih pravila, koja su za obranu i lijek:

a) Nikakav protivni običaj ne može promijeniti narav stvari i učiniti dozvoljenim ono što je po sebi besramno i bitno grešno. Inače bi se mogao svaki grijeh ispričati, budući da se svakako griješi.

b) Tuđi grijeh ne može opravdati tvoj grijeh; ako je postalo običajem griješiti, to je znači također postalo običajem ići u pakao. Prema tome bolje je sa malo njih se spasiti, nego sa mnogima biti proklet.

5. Ako se gledaš u ogledalo, slijedi mudri savjet Sokratov kojim se koriste i kreposni kršćani. Sokrat veli: "Ako gledaš u ogledalo i vidiš da si lijep, sam sebi reci: moram i dušu oplemeniti, da ne zaostane ljepota duše za ljepotom tijela. Vidiš li da si ružan, reci posve odlučno:više se moram baviti oplemenjivanjem duše, da njena ljepota nadomjesti manjkavu ljepotu tijela."

Jedna je kraljica, kada je njezin kralj odlazio u rat, oblačila prostu odoru i ni u čemu se nije razlikovala od svojih sluškinja. Kada bi se kralj vratio oblačila je najljepše haljine i stavljala najljepši nakit na sebe, da muž njezin uživa u njezinoj ljepoti.

Što mislite o poštenju žena koje se oblače tako da se svide svima i svakome tko ih susretne. Besramno obučena žena izaziva požudu i pohotu, a ove pak sablazan, a znamo da je Isus rekao u evanđelju: "Tko sablazni jednog od ovih najmanjih bilo bi mu bolje da si sveže mlinski kamen oko vrata i da se baci u more."

XIX. Naglost i bojažljivost

"Marta, Marta, brineš se i uznemiruješ za mnogo."

Luka 10, 41.

"Uvijek radin, uvijek miran."

Sv. Augustin

1. Moraš nastojati izbjegavati naglost i bojažljivost, čemu se sv. Franjo Saleški odlučno opirao. Jer time priječiš sjećanje na Boga, a nas lako i najmanja zapreka na koju naiđemo kod svojih poslova nagoni na srdžbu. Tko služi Bogu mira, mora mirno djelovati.

* Sv. Franjo Saleški naziva preveliku revnost "najvećom izdajicom, s kojom ima posla pobožnost i prava krepost. Izgleda kao da nas je ugrijala za dobro, ali to je samo zato da nas ohladi; nagoni nas na trčanje samo zato da posrnemo." Stoga opominje: "Čuvaj se žurbe i bojažljivosti; jer nema većih zapreka na putu savršenosti. Stavi svoje srce, samo posve nježno i bez prisile u rane Spasiteljeve. Pouzdaj se nepokolebljivo u Njegovo Milosrđe i dobrotu, On te neće nikada ostaviti."

* "Ne dajmo", opominje Scupoli, poremetiti mir naglošću naših vanjskih djela. Trebamo li obaviti kakvo tjelesno ili duhovno djelo, neka bude promišeljeno, mirno, da ne mislimo o vremenu kada ćemo ga završiti i ne naglimo da vidimo kraj. A sv. Franjo Saleški piše nekoj gospođi: "Ne nadajte se uspjehu svojih djela po vlastitoj sposobnosti, nego jedino pomoću Božjom. On čini uvijek najbolje, samo ako vi učinite svoje umjernom marljivošću; velim: umjerenom marljivošću, jer nagla marljivost remeti srce i ruku, pa više nije marljivost, nego zbrka."

* I na drugomu mjestu piše svetac: "Ne misli da djelo što si ga započeo može biti tako brzo gotovo. Trešnja donosi plodove prije nego je posve izrasla, ali palma, koja poput kraljice veličanstvenošću nadilazi sve biljke, treba mnogo godina dok rodi prve datulje. Srednja krepost može se postići u godini dana, ali savršenost za kojom težimo ne može se za tako kratko vrijeme postići bez čuda milosti."

2. Marta se bavila svetim djelom da pogosti Spasitelja, pa ju je On ukorio radi njezine pretjerane brige. Nije dosta, govori naš svetac dobro činiti, moramo sve dobro veselo i mirno činiti. Ako se vreteno brzo vrti padne, a konac se pretrgne. Na ovo dodaje opomenu: "Idimo uvijek naprijed; ako i idemo polako, ipak ćemo prevaliti dug put."

3. Uvijek radimo dovoljno brzo, ako to što radimo, radimo dobro. Oni koji kod posla nagle, svako malo popravljaju i to malo ne učine dobro.

* Stoga opominje naš svetac jednu od svojih sestara: "Izbjegavaj žurbu i vjeruj mi da na najbolji način Bogu služimo kada smo postojani i umjereni. Ne moramo željeti odmah *sve* napraviti, nego uvijek samo *nešto*; tada ćemo postići mnogo." A na drugomu mjestu piše: "Koliko je moguće, nastoj savršeno učiniti to što činiš; ako je izvršeno, više ne misli na to, nego na ono što dolazi."

4. Sv. Franjo Saleški ne pokazivaše nikada naglosti. Kada ga je neka osoba o tome upitala, odgovorio je: "Pitaš me, kako sam učinio da nisam naglio i pokazao zabrinutosti, dok sam ipak vidio kako su drugi brzali? Što na to odgovoriti? Nisam došao na svijet da činim nove zapreke. Ili zar ih nema dosta, da ih ja još povećavam svojom naglošću?"

* Stoga je osnovana opomena Fenelonova: "Ako u sebi zamijetimo kakvu žestoku požudu bilo za čim i opazimo da nas naša ćud hoće nagnati na veliku živahnost da to obavimo, pa bilo i riječ reći, kakav predmet pogledati, korak učiniti: odmah stanimo i potisnimo naglost svojih misli i žestinu svojih djela, budući da je sam Bog kazao da Njegov duh nije u oluji."

* Naš svetac dokazuje ludost žestoke revnosti i na drugi, veoma zgodan način: "Žestoka revnost unosi nered u srce i poslove, te se lako pretvara u zbrku i smutnju. Bože moj, za malo ćemo biti u vječnosti i vidjeti kako su neznatni svi poslovi ovoga svijeta i kako je malo važno da li se obave ili ne, a ipak se trudimo tako, kao da su te stvari od najveće važnosti. Kada bijasmo malena djeca, sabirasmo veoma marljivo komadiće opeke, drvo, zemlju, mulj i blato da sagradimo kućicu; i ako ju je tko razorio, bijasmo žalosni i plakasmo. Ali sada znademo da sve to bijaše veoma neznatno. Jednom će nam se u Nebu upravo tako pričinjati poslovi ovoga svijeta; tada ćemo vidjeti da su bili samo dječje igračke. Neću prigovarati brizi koju upotrebljavaš za neznatne koristi i malenkosti, budući da nam Bog daje na ovomu svijetu obavljati takve malenkosti; a ipak bih želio znati da li je vatrena revnost u tome odstranjena."

5. Ali moramo izbjegavati i pretjeranu sporost, jer su sve pretjeranosti zle. Trsi se oko mirne djelatnosti i radine spokojnosti.

6. Velim: trsi se oko mirne djelatnosti, da time naglasim kako se moramo čuvati prenatrpavanja poslovima koji umaraju i uznemiruju duh, a promiču tajno častohleplje, kojemu je milije da izvrši mnogo, nego da izvrši dobro. Stoga zgodno veli sv. Franjo Saleški: "Naše je samoljublje veliki rušitelj mira, uvijek hoće mnogo poduzeti, a ništa ne završi."

* Na drugom mjestu kaže svetac: "Nekako mi se čini kao da si odviše nemirna u težnji za savršenošću . . . Ali ja ti kažem uistinu riječ iz knjige kraljeva (III. Kralj. 19, 11-12.): Gospodin nije u vjetru, niti u potresu, niti u ognju, nego u šapatu tihog povjetarca . . . Naglost, nemir, ni na koji način ne služi uspjehu. Želja je dobra, ali mora biti mirna. Tu prenaglost izričito ti zabranjujem, jer je izvor svih nesavršenosti." I opet se vraća sveti učitelj na isti predmet, kada piše: "U svemu i posvuda moramo sačuvati mir. Stiglo nas što neugodno izvana ili iznutra, moramo to mirno primiti. Ako nas radost iznenadi, moramo ostati mirni, a da ipak ne drhćemo. Radi li se o tome da izbjegnemo zlu, neka to bude mirno, da se ne

uzbudimo; jer bismo mogli bježeći pasti i dati neprijatelju vremena da nas ubije. Moramo li što dobro obaviti, neka bude u miru; jer ćemo inače naglošću učiniti mnogo pogrešaka. I pokoru moramo mirno vršiti. Evo, u miru je najgorča gorčina moja, veli prorok Izaija. (38, 17.)

XX. DUHOVNA RADOST

"Obradovah se kad mi rekoše: Hajdemo u dom Gospodnji!"

Ps. 121, 1.

"Neka kliče Gospodinu cijela zemlja: služite Gospodinu u radosti."

Ps. 99, 2.

"Zašto si žalosna dušo moja i zašto me smućuješ?"

Ps. 42, 5.

"I Bog će otrti svaku suzu sa očiju njihovih!"

Otkr. 21, 4.

1. Po riječima sv. Franje Saleškoga poslije grijeha nema većega zla od žalosti.

* Da ukloni nesporazum, razlikuje svetac žalost po Bogu i žalost ovoga svijeta: "Ima žalosti po Bogu, koja nagoni grešnike na pokoru, dobre na sućut spram vremenite nevolje bližnjega, a savršene na uzdisaje i suze radi duhovne bijede duše. Tako plakahu David, Petar i Magdalena radi svojih grijeha, Hagara radi svoga sinčića koji pogibaše od žeđi, Jeremija radi propasti Jeruzalema; Spasitelj radi naroda židovskoga, a Njegov veliki apostol vikaše uzdišući: "Mnogi hode za koje vam često govorih, a i sada plačući govorim, kao neprijatelji križa Kristova" (Filip. 3, 18.). - Žalost ovoga svije-

ta nastaje isto tako zbog tri uzroka. Prvo, dolazi kadikad od paklenoga duha, koji svakovrsnim žalosnim, tmurnim, mrskim prišaptavanjem potamnjuje duh, slabi volju i čitavu dušu zbunjuje. Time je napunja nepouzdanjem, ljubomorom, nesklonošću, dosadom, beskorisnim strahom radi prošlih grijeha i daje joj množinu praznih, gorkih, bojažljivih izmišljotina, da ne posluša razum, niti da prima utjehu. Drugo, dolazi žalost kadikad od tjelesnoga ustroja, ako naime u nama prevladava melankolični temperament. Ta žalost nije po sebi zla, ali se neprijatelj njome služi da nas navede u napast, da napuni dušu žalošću, sumnjičenjem, mržnjom, ukorom, zavišću, dosadom, da je učini lijenom i duhovno ukočenom. Treće, napokon ostaje žalost koja nastaje radi raznih zgoda čovječjega života. Ta žalost snalazi dobre kao i zle; ali kod dobrih ublažuje je podvrgavanje volji Božjoj, kao što to bijaše kod Tobije, koji se u svim protivštinama zahvaljivao Božjem veličanstvu, kod Joba, koji blagosljivaše ime Božje, kod Danijela, koji u svojim nevoljama pjevaše hvalospjeve. - Kod opakih, obraća se ova žalost u beznadnu bol, očaj i duševni poremećaj. Žalost svijeta zadaje smrt, govoraše Apostol. Stoga je potrebno da je izbjegavamo i da se protiv nje borimo. Dolazi li od naravi,dužnost nam je da protiv nje radimo, da potiskujemo njezine pobude i da je rastjeramo zgodnim poslom, dapače i prikladnim po liječniku propisanim lijekovima. - Ako je žalost posljedica napasti, moramo svoju unutrašnjost očitovati duhovnom vođi, da nam dade sredstva kojima ćemo je svladati. - Ako je napast samo slučajna, znademo kako su djeci Božjoj za dobro nevolje i kako su neznatne zgode prolaznoga života, ako se usporede sa nadom vječne nagrade u Nebu."

* Žalost, koja je temelj pravoj pokori, ne treba nazivati toliko žalošću, koliko protivljenju zlu. To čuvsto niti je teško, niti ubija; ne slabi duh, nego ga čini radinim, okretnim, marljivim; ne krši srce, nego ga dapače uzdiže molitvom i pouzdanjem u Boga i potiče ga na pobožnost; pa i u najvećim gorčinama proizvodi u srcu slatku utjehu. Stoga opominje sv. Augustin: "Pa ako i jest pokornik uvijek žalostan, ipak ga treba uvijek veseliti njegova žalost."

Očajanje ili beznađe potpuno je pomanjkanje vjere: ne vjerujem da mi Bog može ili želi pomoći!

2. Neki, da bi sabrano živjeli provode tužan život. Sabranost dolazi od duha i ljubavi Božje. Žalost dolazi od duha tmine.

* Sv. Franjo Saleški opominje neku dušu: "Ne mogu razumjeti kako možeš svoje srce predati tako prekomjernoj žalosti. Budući da si kći Božja, budući da već tako dugo počivaš na grudima Njegova milosrđa i posvećena si Njegovoj ljubavi, moraš nastojati da samu sebe razveseliš, prezirući sve žalosne i tmurne misli, što ih neprijatelj samo zato budi u tvojoj duši, da te izmori i muči."

3. Uvijek se čvrsto drži pravoga načela sv. Franje Saleškoga: misao koja uznemiruje ne dolazi od Boga; jer on je Bog mira i stanuje u miroljubivim srcima.

* "Da, kćeri moja", piše sv. Franjo Saleški, "kažem ti pismeno kao i usmeno: budi vesela koliko možeš kada činiš dobro. Jer to je dvostruka zasluga dobrih djela, da se obave dobro i veselo. Kada govorim o dobrom obavljanju djela, ne trebaš se žalostiti ako se pokažu manjkava, jer bi to značilo jednoj pogrešci dodati drugu; hoću samo reći: ustraj u odluci da djelo dobro obaviš i obnovi je kada opaziš da si od toga odstupila. Vjernošću pribavi ovu radost u svemu ... Bog neka je naše srce, kćeri moja ... Živi veselo i pokaži se velikodušnom. To hoće Bog komu služimo i komu smo se predali."

4. Nije dobro ako uskraćujemo sebi svaki odmor; jer bez njega je duh potišten, zlovoljan i lako dostupan žalosti. Sv. Toma upravo tvrdi da bi izbjegavanje svakoga odmora moglo biti grešno. Krepost je u redu, a svaki prijestup protivi se redu, a po tome i kreposti.

* "Potrebno je", piše naš svetac, "da si duh kadikad rastresemo i priuštimo svome tijelu odmor... Velika je pogreška ako ne dopustimo odmor sebi ni drugima ... Ali ne prioni srcem svojim uz ove stvari: jer ako je odmor pravi i pristojan, ipak je opako ako uz njega prilijepimo srce i čuvstvo. Ako se igramo, smijemo se dakako čitavim srcem predati zabavi, ali ne bi bilo pravo da se uvijek time bavimo i nestrpljivo za tim čeznemo."

5. Odmor u životu treba biti što je sol jelu; preslano jelo je neukusno, a u neslanom ne uživamo.

6. Ista mjera jela nije za sve; jedni trebaju više, drugima je dosta i manje. Tako je i sa odmorom. Odmarajte se dakle kako traži vaš duh, vaši poslovi, vaša naravna sposobnost.

7. Kada se hoće žalost u tvoje srce ušuljati, odmah se rastresi i traži društvo, pa makar i društvo svojih domaćih, čitaj lake ili vesele knjige, idi u šetnju, pjevaj, ukratko čini što možeš da tom strašnom neprijatelju spriječiš ulaz. Žalosna je misao kao zvuk neprijateljske trublje, koji poziva đavla u boj protiv nas.

* "Neprijatelj se služi žalošću da dobre napastuje; jer kako on nastoji isposlovati da se opaki raduju radi svojih grijeha, tako nastoji dobre ražalostiti kod njihovih dobrih djela; i dok on tako samo zlo promiče, predstavljajući ga ljubaznim i milim, samo tako može odvratiti od dobra, pokazujući ga tmurnim i teškim. Zlom duhu mili se žalost i melankolija, jer je on žalostan i mračan i takav će biti uvijek; zato on to hoće, da svatko bude kao on."

XXI. SLOBODA DUHA

"No Gospodin je Duh; a gdje je Duh Gospodinov, tamo je sloboda."

II. Kor. 3, 17.

"Jer ne primiste duha ropstva da se opet bojite, nego primiste duha posinjenja kojimu vičemo: Abba (Oče)!"

Rim, 8, 15.

"Ljubi Boga, pa čini što hoćeš."

Sv. Augustin

1. Sloboda duha, što je veoma često preporučuju sveci stoji se u odricanju osobnih nagnuća, pa makar ona bila i dobra, da samo i jedino vršimo volju Božju; nalazi se u radu s pouzdanjem, slobodom i veselošću.

* "Želim ti", piše naš svetac, "duh slobode, ne onaj koji isključuje poslušnost - jer je to sloboda tijela, - nego onaj koji isključuje uskogrudnost i bojažljivost. Molimo Boga prije svega da se sveti Njegovo Ime, da dođe Kraljevstvo Njegovo, da bude volja Njegova, kako na Nebu, tako i na Zemlji. To je pravi duh slobode. Jer ako se ime Božje sveti, ako Njegovo veličanstvo u tebi vlada, ako se zbiva Njegova volja, tada se duh više ne bavi drugim stvarima."

* "Tko radi tako da se ne bavi samim sobom, da na sebe zaboravi, da se prema zapovijedi Kristovoj sama sebe odreče, taj", kako kaže Fenelon, "jednim mahom čupa korijenje svih svojih opačina; i

u tom jednostavnom odricanju samoga sebe nalazi klicu svih kreposti. Tada razumije i osjeća u unutrašnjosti duboku istinu izreke sv. Pisma: gdje je Duh Gospodinov, tamo je sloboda."

2. Sv. Franjo Saleški piše o tome: "Srce, koje uživa tu slobodu, ne ovisi o duhovnim vježbama; ako ga poslušnost, ljubav, bolest ili kakva druga zapreka odvoji od njih, ne smućuje se, ljubi ih, ali ne ovisi o njima."

3. Ako duša, koja je oduševljena vježbom razmatranja, mora vježbu prekinuti, obično pokazuje zlovolju i nemir; dok će duša u kojoj vlada sloboda duha, prekinuti to nepromijenjena lica, dapače sa zahvalnošću prema onomu koji ju je omeo; jer je u njezinim očima jednako služi li Bogu razmatrajući, ili vršeći ljubav prema bližnjemu. Volja se Božja ispunjava na jedan, kao i na drugi način ali upravo je tada potrebno bližnjemu služiti.

4. Iz te svete slobode proizlazi pripravna podložnost u svemu i tiha velikodušnost. Sv. je Ignacije Lojolski po odredbi liječnikovoj jeo meso na veliku srijedu, jer je liječnik to smatrao dobrim. Plašljiva i nesigurna duša dala bi se tri dana nagovarati; i tada bi učinila onako, kako bi se njoj svidjelo. Htio sam ovo navesti za dobre i plašljive duše, a ne za one koje znadu sebi pribaviti bezrazložni oprost, da obiđu zakon i same sebe prevare.

* Ovaj je predmet tako važan i teško je naći pravu sredinu u radu, da nam se čini zgodnim potanje navesti nauk sv. Franje Saleškoga: "Srce, koje uživa tu slobodu ne traži utjehu, nego prima nevolje. Radosno, koliko to dopušta putena narav. Ne kažem da ne ljubi utjehu i da za njom ne teži, nego samo da o njoj ne ovisi . . . Ne gubi radost, jer nijedna nestašica ne može ražalostiti onoga, čije srce ne prijanja nizašto. Učinci te slobode su velika duhovna slast, veselo predanje svemu što nije grijeh i što u sebi ne skriva grešnu pogibelj, ljubazna pripravnost za vršenje svih kreposti i djela ljubavi. Ta se sloboda očituje vrlo jasno, kada se nešto dogodi što se protivi našim nagnućima; jer tko ne ovisi o svojim nagnućima neće biti nestrpljiv ako im ne bude udovoljeno.

* "Dvije pogreške se protive toj slobodi; *nepostojanost i sila*, ili lakoumlje i ropska ćud. *Nepostojanost* duha jest neumjerena sloboda, koja sili čovjeka da bez razloga mijenja vježbe i stalež, ne znajući da li je to prema volji Božjoj. Radi najneznatnije izlike iznevjerujemo se svojim načelima, svojoj hvale vrijednoj navici. Tako se srce rastresa i gubi, postaje slično voćnjaku sa svih strana otvorenom, čiji plodovi nisu za gospodara, nego za prolaznike.

* "Sila ili ropstvo je stanoviti manjak slobode, koji ozlovoljuje duh ako ne može izvesti svoje nakane, pa makar mu se pružilo i nešto bolje. Primjer: odučim, da svako jutro razmatram. Trpim li od nepostojanosti duha, radi najmanje ću malenkosti odgoditi razmatranje do večeri, radi psa koji mi ne da spavati, radi pisma što ga moram pisati, premda nije hitno. Trpim li od pritiska ropstva, neću propustiti razmatranje, pa makar baš tada naki bolesnik očekuje moj posjet, ili važno pismo zahtijeva brzi odgovor."

* "Preostaje da navedem još nekoliko primjera te slobode, po kojima ćete bolje upoznati ono što vam ja ne mogu izreći. Međutim, moram napomenuti da se moraju uvažiti dva pravila, da se u toj točki ne spotaknemo. Prvo, ne smije osoba nikada propustiti svoje vježbe i vršenje zajedničkih pravila, ako posve jasno ne spozna volju Božju. Volja Božja se očituje na dva načina; nuždom i ljubavlju prema bližnjemu. Ja hoću da ove korizme držim propovijedi u malenom selu svoje biskupije. Ali ako obolim ili slomim nogu, ne trebam se uznemiravati ili žaliti što ne mogu propovijedati. Jer je sigurno da Bog od mene traži trpljenje, a ne propovijed. Ali ako ne obolim, a pruži mi se prilika ići na drugo mjesto čiji bi stanovnici postali kalvinisti, ako ne bih tamo otišao, dosta jasno mi se pokazuje volja Božja da moram promijeniti svoju osnovu."

* "Drugo pravilo zahtijeva, ako se iz ljubavi poslužimo slobodom,da to treba biti bez ikakve smutnje i nepravde. Primjer: znam da bih više koristio u nekomu mjestu, koje je daleko od moje biskupije. A ipak ne smijem upotrijebiti svoju slobodu: budući da sam ovdje obvezan ostati, time bih posumnjao i učinio krivo. Tako je kriva uporaba slobode, ako se udate žene pod izlikom pobožnosti ili ljubavi bez dovoljnoga razloga udaljuju od svojih muževa

. . . Ta sloboda ne smije škoditi nikada dužnostima zvanja; treba svaku dužnost izvršiti jer svatko mora znati da je volja Božja da se tako čini.

* "Promatrajte kardinala Boromeja, koji će biti za nekoliko dana proglašen svetim.* To bijaše najozbiljniji, najstroži, najumrtvljeniji duh, što ga možemo zamisliti. Pio je samo vodu i jeo samo kruh; tako se trpio, da je u dvadeset i četiri godine svoje nadbiskupske službe samo dva puta stupio u kuću svoje braće, kada bijahu bolesna i dva puta u svoj vrt. A ipak se nije ni najmanje ustručavao taj tako strogi duh, ako bijaše sa susjednim Švicarcima kod stola, držati zdravice kod svake gozbe, premda bijaše žeđ već davno ugašena. To je jedna zgoda, u kojoj je pokazao svetu slobodu čovjeka, koji se s pravom smatra za najstrožega našega doba. Lakoumni bi duh predaleko pošao, bojažljivi bi se bojao da će smrtno sgriješiti, dok je duh slobode to činio iz ljubavi. - Biskup Spiridion primio je u korizmi nekoga hodočasnika, koji je skoro skapao od gladi. Imao je samo suhoga mesa. Zapovijedi da se to skuha i dade hodočasniku. Hodočasnik, premda izgladnio ne htjede okusiti. Spiridion okusi prvi, premda mu nije bilo potrebno, iz ljubavi, da svojim primjerem ukloni bojažljivost hodočasnikovu. To je primjer ljubazne slobode svetoga muža." *Toliko sv. Franjo Saleški*.

5. Iz te svete slobode proizlazi dalje utješno ufanje u Boga glede počinjenih grijeha, sadašnjeg duševnog stanja i vječnoga spasa. Duša doduše znade, da ona samo pakao zaslužuje; ali također znade da je Isus za nas Nebo zaslužio. Stoga bismo povrijedili Njegovu dobrotu, ako se ne bismo nadali u sadašnjosti pomoći, a u budućnosti spasenju. Ufanje i milosrđe Božje veće je nego strah od vlastitih pogrešaka.

* "Čim se više Bogu predamo, nalazimo veći mir, a taj mir širi srce tako jako, da smo pripravni na sve. Sve hoćemo, i ništa nećemo. Često smo slični maloj djeci. Glede sudova Božjih prepuštamo se njima i pri tome zazivljemo Božje milosrđe, već prema različitim milostima: ili ufanje, ili požrtvovnost, ili potpunu samozataju." *Fenelon*.

Sv. Franjo Saleški piše nekomu gospodinu: "Gospodine! Od srca k srcu moram sa vama govoriti i mogu vas uvjeriti da ne smijemo, ako nas proniče iskrena želja Bogu služiti i grijeha se čuvati, nipošto dopustiti da nas muči strah od smrti i Božjega suda. Dakako, trebamo se bojati, ali strah ne smije biti tako strašan i velik, da poništi i slomi svaku snagu i djelatnost duha, mora se više ublažavati i krotiti nepokolebljivim pouzdanjem u Božje milosrđe."

6. Htio bih te opomenuti da ne praviš posebnih zavjeta u tu svrhu, da time povećaš zaslugu običnih djela. Jer se to dade postići na razne načine i jednostavnije. Tko pravi takav zavjet, često dolazi u pogibelj da ga povrijedi i teško sagriješi, Najgore je što to čovjek radi sa nepotrebnim strahom i tako gubi mir duše, koji je savršenosti tako potreban.

7. Mnoge pobožne osobe vrlo su sklone da savjetuju takve zavjete. Izgovori se takvima vrlo ponizno, ali ujedno ozbiljno i reci da u sebi ne osjećaš dovoljno snage za ta. Sv. Franjo Saleški zanemario je zavjet sv. Franciske Chantal i proglasio ga nepotrebnim, premda ga je učinila po savjetu učenog i štovanog duhovnog vođe. Ja sam zapazio da su skoro sve osobe koje su napravile osobite zavjete nemirne i kadikad dapače u pogibelji da počine teške grijehe.

8. Ne daj se primjerom kojega sveca navesti na takve zavjete. Obično to nije neko više nadahnuće, nego napast i taština, da želimo nasljedovati stanovita vanredna djela svetaca. Sv. Franjo Saleški veli: "Daj mi duh sv. Bernarda, pa ću tada činiti što je činio sv. Bernard." Nasljedujmo svece u njihovim krepostima, a ne u njihovim zavjetima! Jer se mnogo toga nalazi u životu svetaca čemu se treba diviti, ali se ne može nasljedovati.

9. Tri se stvari traže za izvanredne zavjete: 1) izvanredno nadahnuće da se učini takav zavjet; 2) izvanredna krepost da se vrši; 3) izvanredni mir da se pri izvršavanju ne poremeti duševni mir.

---

*Sv. Karlo Boromejski, koga slavimo 4. studenoga.

XXII. ČISTOĆA SRCA

"Blaženi čista srca, jer će oni Boga gledati"

Mt 5, 8.

"Kako je lijep čist naraštaj u sjaju... čija uspomena ne gine, a do kojega drže Bog i ljudi."

Mudr. 4, 1.

Iz srca izviru opake namisli, ubojstva, preljubi, bludništva, krađe, lažna svjedočanstva, psovke (Mt 15, 19).

Borba protiv tjelesne požude prolazi kroz čišćenja srca i vježbanje umjerenosti. Čistoća srca je najzreliji plod prave vjere. Sveci su čuvali ili se borili za čistoću uz najteže borbe. Tako kaže sv. Augustin: "Među svim okršajima kršćana najteži su bojevi za čistoću!" Čistima je sve čisto. I danas, u doba velike moralne bijede i pokvarenosti treba svakome upasti u oči, upravo ova krepost, kraljica svih kreposti. Samo čistima tijelom, dušom i duhom dolazi Presveto Trojstvo, da se nastani u njihovom srcu kao u Tabernakulu. Kako doći do te toliko žuđene čistoće? To ne možemo postići svojim vlastitim silama, jer bi već i takva sama pomisao bila nečistoća misli i preuzetost. Već ćemo u poniznosti zamoliti našu Nebesku Majku da se ona udostoji uzeti nas u Svoje Bezgrešno Srce i da nam podari Čistoću, koja će biti ugodna Bogu. Moramo je zamoliti da nam svakodnevno pomaže, svugdje se čuvati i mrtviti unutarnja i vanjska osjetila, osobito oči i jezik. Sveta čistoća uokviruje sve pobožnosti u jednu, koja završava u sv. Pričesti, tj.

dnevna molitva, pobožnost Majci Božjoj, borba protiv svojih slabosti i želja da se svidimo svome Bogu, sveta Ispovijed i blagovanje Tijela i Krvi Isusove. Ljiljan je ograđen živicom trnja, a to je mrtvljenje duha i srca.

Sv. Franjo Saleški piše: Dobre su želje cvijeće našega srca. Čim se pobude treba srp u šake, pa otrijebiti savjest od svih mrtvih i suvišnih djela. Duša koja čezne da postane zaručnicom Sina Božjega "mora svući staroga čovjeka, a obuči novoga", tj. mora odbaciti grijeh koji je odvraća od ljubavi Božje. Počinjemo ozdravljati kada se odstrane naši nezdravi sokovi.

Sv. Pavao se očistio posve u jedan mah, a tako i sv. Katarina Đenovska, sv. Magdalena, sv. Pelagija i neke druge. No, to je očišćenje posve čudesno i vanredno u milosti, kao i uskrsnuće mrtvih u prirodi, pa ga ne smijemo tražiti.

Redovito se čovjek čisti i prizdravljuje, bilo tjelesno, bilo duševno, malo po malo, polako, postepeno, s mukom i vremenom. Treba se stoga Filotejo latiti posla srčano i strpljivo. Ah, kako mi je žao onih duša što se mnogo vježbaju u pobožnosti, a kad opaze više nesavršenosti počinju se uznemiravati, uzrujavati, klonu duhom, pa ih gotovo svlada napast da sve ostave i vrate se natrag. Ali u drugom eto pregoleme pogibelji i dušama što ih snađe napast, pa drže da su savršene a zapravo nisu, rado bi letjele a nemaju krila. Velika je pogibelj da će opet pasti jer se odviše brzo oteše liječniku iz ruku. "Ustanite kad otpočinete." kaže prorok. On je sam vršio ovu opomenu, jer se oprao i očistio, pa molio da se sve više opere i očisti. Čišćenje naše duše ne može i ne smije završiti do groba. Stoga se ne uznemirujmo zbog svojih nesavršenosti, jer je u tome savršenost da ih suzbijemo, a ne bismo ih mogli suzbijati da ih ne vidimo, ni savladati da ih ne nađemo. Naša pobjeda nije u tome da ih ne osjećamo, nego da uz njih ne pristajemo, a ne pristajemo dok nam dosađuju. Sreća je po nas u ovoj borbi što nećemo biti pobijeđeni dokle god se želimo boriti.

Ljiljan duhovne čistoće ne raste po trgovima, gdje bi ga zločinačke ruke čupale i gazile. Za njega je od najvećega značenja zlat-

no svjetlo Sunca: *molitva*. Čista duša moli, ona ljubi molitvu i prakticira je. Nju kao čistu posudu puni Gospodin Svojom ljubavlju, iz koje se u preobilju izljeva na braću oko sebe. Ako je pak takva duša nemarna u molitvi ili je čak zapušta, onda je već njezin ljiljan dobio mrlje. Čista duša korača uspravno, čedno, ponizno. Njezina pobožnost se ne ističe, ne izaziva nepovjerenje, ni odbojnost.

XXIII. USTRAJNOST U IZVRŠAVANJU OVIH NAPUTAKA

"Ali ti ustraj u onome što si naučio i što ti je povjereno; znajući od koga si naučio."

II. Tim. 3, 14.

1. Pisac ove knjižice nema ništa svoga u poukama što se ovdje nalaze; uzete su od najučenijih svetaca i najvećih crkvenih učitelja i zato uzvišene i iznad svake sumnje. Drži ih i slijedi od sada ustrajno.

2. "Ako bi sve što čitaš ili u propovijedima čuješ htio na sebi primijeniti, nikada ne bi imao mira u srcu. Jedan će te uputiti desno, drugi lijevo", veli sv. Franjo Saleški. Doduše, nauk je samo jedan, ali su učitelji i pisci raličiti. Jednima manjka opsežno znanje, drugima izvođanje, nekima pobožnost, jasnoća, sigurnost. Većina naglašava trpljenja, posta, pokore, a da ne pouči kako se trebaju vršiti i koje su granice, što je očito za svakoga različito.

3. Štuj i časti sve dobre vjesnike riječi Božje, kao i sve dobre knjige, ali za svoje ravnanje pazi samo na naputke, što ti se ovdje daju po nauku svetaca.

4. Sv. Franjo Saleški veli da moramo između deset tisuća izabrati jednoga kao vođu i savjetnika; i tada se strogo držati njegove riječi.

5. Ako nemaš toga čvrstog oslonca, knjige i propovjednici će biti za tebe izvor bolnih dvojbi i gorkih nemira: bit će ti dapače na štetu, jer ćeš na sebi primijeniti ono i što nije za tebe.

6. Ne zaboravi što običavaše govoriti sveti Filip Neri, da najviše cijeni *one* knjige koje su napisali sveci, jer su oni naime obično prosvijetljeni.

7. Poslušaš li ove naputke, tada imaš sigurno za vođu ne samo pisca ove knjige, nego i svete: Alfonza Liguorija, Augustina, Tomu, Filipa Neria, a osobito sv. Franju Saleškoga, koji se odlikovao velikom svetošću, velikom učenošću, velikim iskustvom, trima svojstvima koja su nužna učitelju crkve Božje i pouzdanom duhovnom vođi.

N. V. S. B.